

EUROPESE CENTRALE BANK

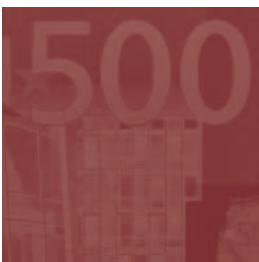
CONVERGENTIEVERSLAG MEI 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

EUROPESE CENTRALE BANK

CONVERGENTIEVERSLAG MEI 2006

In 2006 verschijnt
in alle publicaties
van de ECB
een motief van
het bankbiljet
van €5.

© Europese Centrale Bank, 2006

Adres

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Duitsland

Postadres

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Duitsland

Telefoon

+49 69 1344 0

Website

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Alle rechten voorbehouden.

Het maken van kopieën voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits de bron wordt vermeld.

De afsluitdatum voor de in dit Convergenceverslag opgenomen statistieken was 28 april 2006.

ISSN 1725-9347 (papier)

ISSN 1725-955X (internet)

INHOUD

INLEIDING EN SAMENVATTINGEN		3 ONAFHANKELIJKHEID VAN NATIONALE CENTRALE BANKEN	
INLEIDING	6	3.1 Onafhankelijkheid van de centrale bank	66
SAMENVATTINGEN	7	3.1.1 Functionele onafhankelijkheid	66
HOOFDSTUK I TOETSING VAN ECONOMISCHE CONVERGENTIE		3.1.2 Institutionele onafhankelijkheid	67
I ANALYSEKADER	12	3.1.3 Personele onafhankelijkheid	68
		3.1.4 Financiële onafhankelijkheid	70
2 LANDENONDERZOEKEN		3.2 Geheimhouding	71
2.1 Litouwen	20	4 VERBOD OP MONETAIRE FINANCIERING EN BEVOORRECHTE TOEGANG	
2.1.1 Prijsontwikkelingen	20	4.1 Verbod op monetaire financiering	72
2.1.2 Begrotingsontwikkelingen	22	4.2 Verbod op bevoorrechte toegang	73
2.1.3 Wisselkoersontwikkelingen	23	5 UNIFORME SPELLING VAN DE EURO	74
2.1.4 De lange-renteontwikkelingen	24	6 DE JURIDISCHE INTEGRATIE VAN NATIONALE CENTRALE BANKEN IN HET EUROSISTEEM	
2.1.5 Tabellen en grafieken	26	6.1 Doelstellingen van economisch beleid	75
2.2 Slovenië	36	6.2 Taken	76
2.2.1 Prijsontwikkelingen	36	6.3 Financiële bepalingen	76
2.2.2 Begrotingsontwikkelingen	38	6.4 Wisselkoersbeleid	77
2.2.3 Wisselkoersontwikkelingen	39	6.5 Internationale samenwerking	77
2.2.4 De lange-renteontwikkelingen	41	6.6 Diversen	77
2.2.5 Tabellen en grafieken	42	7 BEOORDELINGEN PER LAND	
BIJLAGE DE STATISTISCHE METHODOLOGIE BETREFFENDE DE CONVERGENTIE-INDICATOREN	53	7.1 Litouwen	77
HOOFDSTUK 2 VERGELIJKBAARHEID VAN DE NATIONALE WETGEVING MET HET VERDRAG		7.2 Slovenië	80
I INLEIDING		LIJST VAN TERMEN	86
1.1 Algemene opmerkingen	64		
1.2 Lidstaten met een derogatie en juridische convergentie	64		
1.3 Structuur van de juridische beoordeling	64		
2 REIKWIJDTE VAN DE AANPASSING			
2.1 Terreinen van aanpassing	64		
2.2 “Compatibiliteit” versus “harmonisatie”	65		

AFKORTINGEN

LANDEN

BE	België	HU	Hongarije
CZ	Tsjechië	MT	Malta
DK	Denemarken	NL	Nederland
DE	Duitsland	AT	Oostenrijk
EE	Estland	PL	Polen
GR	Griekenland	PT	Portugal
ES	Spanje	SI	Slovenië
FR	Frankrijk	SK	Slowakije
IE	Ierland	FI	Finland
IT	Italië	SE	Zweden
CY	Cyprus	UK	Verenigd Koninkrijk
LV	Letland	JP	Japan
LT	Litouwen	US	Verenigde Staten
LU	Luxemburg		

ANDERE

bbp	bruto binnenlands product
BIB	Bank voor Internationale Betalingen
BPM5	IMF Balance of Payments Manual (5e editie)
CD	depositocertificaat
c.i.f.	c.i.f. aan de grens van het importerende land
CPI	consumptieprijsindex
ECB	Europese Centrale Bank
EER	effectieve wisselkoers
EMI	Europees Monetair Instituut
EMU	Economische en Monetaire Unie
ERM	Europees wisselkoersmechanisme
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
ESR 95	Europees Stelsel van Rekeningen 1995
EU	Europese Unie
EUR	euro
f.o.b.	f.o.b. aan de grens van het exporterende land
HICP	geharmoniseerde consumptieprijsindex
HWWA	Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv
ILO	Internationale Arbeidsorganisatie
IMF	Internationaal Monetair Fonds
MFI	monetaire financiële instelling
NACE Rev. 1	statistische indeling van de economische bedrijvigheid in de Europese Gemeenschap
NCB	nationale centrale bank
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PPI	producentenprijsindex
SITC Rev. 3	Standard International Trade Classification (revision 3)

Conform het binnen de Gemeenschap bestaande gebruik worden de landen van de EU in dit Verslag gerangschikt in alfabetische volgorde van de namen in de nationale talen.

INLEIDING EN SAMENVATTINGEN

INLEIDING

De euro werd op 1 januari 1999 in 11 lidstaten ingevoerd en op 1 januari 2001 in Griekenland. Met de uitbreiding van de Europese Unie (EU) met tien nieuwe lidstaten op 1 mei 2004 bedraagt het aantal lidstaten dat nog niet volledig deelneemt aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) thans 13. Dit Convergenceverslag is opgesteld naar aanleiding van een verzoek van Slovenië en Litouwen, op respectievelijk 2 maart en 16 maart 2006, om een convergentietoetsing. Met de vervaardiging van dit rapport voldoet de ECB aan de in artikel 122, lid 2, juncto artikel 121, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (het Verdrag) genoemde vereisten om aan de Raad van de Europese Unie (de EU-Raad) ten minste om de twee jaar of op verzoek van een lidstaat met een derogatie verslag uit te brengen “over de voortgang die door de lidstaten is geboekt bij de nakoming van hun verplichtingen met het oog op de totstandbrenging van de Economische en Monetaire Unie”. Ditzelfde mandaat is ook aan de Europese Commissie verstrekt en de twee verslagen zijn tegelijkertijd bij de Raad ingediend.

De Europese Centrale Bank (ECB) maakt gebruik van het kader dat is toegepast in de voorgaande door de ECB en het Europees Monetair Instituut (EMI) vervaardigde Convergenceverslagen om te toetsen of, wat betreft de twee desbetreffende landen, duurzame economische convergentie is bereikt, om de verenigbaarheid van de nationale wetgeving met het Verdrag te verzekeren, en om te beoordelen of wordt voldaan aan de wettelijke vereisten voor de desbetreffende nationale centrale banken om een integrerend deel uit te kunnen maken van het Eurosysteem.

Voor een beoordeling van het proces van economische convergentie is de ECB in hoge mate afhankelijk van de kwaliteit en integriteit van de onderliggende statistieken. Politieke overwegingen mogen geen rol spelen bij de opstelling en verslaglegging van statistieken, met name die betreffende de overheidsfinanciën. De lidstaten wordt verzocht prioriteit te geven aan de kwaliteit en integriteit van hun statistie-

ken en met het oog daarop een effectief systeem van checks and balances te hanteren alsook op het terrein van statistieken minimumnormen toe te passen. Deze normen moeten dienen ter versterking van de onafhankelijkheid, integriteit en verantwoordelijkheid van de nationale statistische instellingen en helpen het vertrouwen in de kwaliteit van begrotingsstatistieken (zie de statistische bijlage bij Hoofdstuk 1) bevorderen.

Het Convergenceverslag van dit jaar bevat twee hoofdstukken. De kernaspecten en de uitkomsten van de toetsing van de economische convergentie worden in Hoofdstuk 1 behandeld. In Hoofdstuk 2 wordt de nationale wetgeving van Litouwen en die van Slovenië, met inbegrip van de Statuten van hun nationale centrale banken, onderzocht op de mate waarin zij voldoen aan artikel 108 en artikel 109 van het Verdrag en de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Bank en van de Europese Centrale Bank.

SAMENVATTINGEN

LITOUWEN

Litouwen heeft in de referentieperiode een twaalfmaands gemiddelde HICP-inflatie gerealiseerd van 2,7%, en kwam daarmee net boven de in het Verdrag vastgelegde referentiewaarde uit. Geraamd op basis van de meest recente gegevens zal de twaalfmaands gemiddelde HICP-inflatie echter de komende maanden geleidelijk stijgen. Over een langere periode bezien is de consumptieprijsstijging in Litouwen in de afgelopen vijf jaar grotendeels betrekkelijk laag geweest. Dit was het gevolg van monetair beleid dat gericht was op prijsstabiliteit, voornamelijk door de handhaving van een currency board waarop de inflatieverwachtingen konden worden gebaseerd. De lage inflatie werd ondanks een relatief sterke groei van het reële bbp bereikt, maar weerspiegelde in hoge mate ook het door Litouwen gevolgde wisselkoersbeleid en het daarmee samenhangende beloop van de nominale effectieve wisselkoers. Aanvankelijk was de Litouwse litas in het kader van het currency board-regime gekoppeld aan de Amerikaanse dollar en drukte de sterke appreciatie van de Amerikaanse dollar op de invoerprijzen. In 2002 werd de litas herkoppeld aan de euro, waarna de invoerprijzen werden getemperd door de sterke appreciatie van de euro ten opzichte van de andere valuta's tot 2004. De periode van deflatie, van 2002 tot en met de eerste helft van 2004, was grotendeels het gevolg van externe factoren en toegenomen concurrentie op enkele binnenlandse markten. Sinds 2001 is het niveau van de reële bbp-groei relatief hoog geweest, voornamelijk gedreven door de binnenlandse vraag. Dit heeft bijgedragen aan vermindering van de werkloosheid. De loonsom per werknemer is de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. Hoewel de groei van de arbeidskosten per eenheid tot 2004 door de sterke groei van de arbeidsproductiviteit werd beperkt, steeg deze in 2005 tot 3,8%. Wat betreft de recente tendensen, kwam de twaalfmaands HICP-inflatie in 2005 gemiddeld uit op 2,7%. De twaalfmaands HICP-inflatie steeg tot ongeveer 3,5% in januari 2006, om daarna terug te vallen tot 3,1% in maart.

Er is de komende jaren sprake van verschillende opwaartse inflatierisico's in Litouwen. Ten eerste bevonden de door huishoudens in 2005 betaalde gasprijzen zich nog steeds op een niveau dat 50% lager is dan het gemiddelde niveau van het eurogebied en is de harmonisatie van de accijnsbelastingen op brandstof, tabak en alcohol met elders in de EU op deze producten geheven belastingen nog niet compleet. Het cumulatieve opwaartse effect van deze harmonisatie op de inflatie zal in de periode tot en met 2010 twee procentpunt bedragen. Ten tweede houden de robuuste productiegroei, gedreven door een krachtige kredietgroei en lage rentekoersen, en het ontstaan van knelpunten op de arbeidsmarkt het risico in van een stijging van de arbeidskosten per eenheid product en, meer in het algemeen, de binnenlandse prijzen. Hoewel de verwachte stijging van de energieprijzen, indirecte belastingen en de door de overheid gereguleerde prijzen als zodanig naar raming slechts zullen resulteren in geïsoleerde, eenmalige prijsschokken, houdt de combinatie van dergelijke prijsschokken bij een onstuimige groei en een steeds krappere arbeidsmarkt het risico in van tweede-ronde-effecten en, daarmee, van een significanter en mogelijk tevens langdurige stijging van de inflatie. Bovendien heeft het inhaalproces de komende jaren mogelijk gevolgen voor het inflatiepeil, hoewel de exacte omvang daarvan moeilijk te bepalen is.

Het begrotingstekort van Litouwen bedroeg in 2005 0,5% van het bbp, aanzienlijk minder dan de referentiewaarde. Er is dus geen sprake van een buitensporig tekort. Voor 2006 wordt door de Europese Commissie een lichte toename voorspeld tot 0,6% van het bbp. De schuldquote van de overheid daalde in 2005 tot 18,7% van het bbp en zal naar raming in 2006 stijgen tot 18,9%, ver onder de referentiewaarde van 60%. De middellange-termijndoelstelling is in het convergentieprogramma gekwantificeerd als een tekort van 1% van het bbp. Met betrekking tot de overige begrotingsfactoren is de tekortquote in 2004 en 2005 niet uitgekomen boven de overheidsinvesteringen in verhouding tot het bbp.

Volgens de jongste ramingen van het Comité voor de Economische Politiek en de Europese Commissie ziet Litouwen tot 2050 de uitgaven als gevolg van de vergrijzing per saldo toenemen tot 1,4 procentpunt van het bbp. In dit cijfer komen deels de in het verleden doorgevoerde pensioenhervormingen tot uitdrukking. Waakzaamheid is echter geboden omdat de werkelijke demografische, economische en financiële ontwikkelingen mogelijk minder gunstig zullen uitvallen dan in de ramingen wordt verondersteld.

De Litouwse litas maakt ongeveer 22 maanden deel uit van ERM II, minder dan twee jaar voor de toetsing door de ECB dus. Tijdens het gedeelte van de referentieperiode voorafgaand aan de deelname van de litas aan ERM II bevond deze munt zich stabiel op zijn latere spilloers van de ERM II ten opzichte van de euro. Litouwen trad toe tot het ERM II met zijn bestaande currency board als unilaterale verplichting, en bracht daarmee geen extra verplichting voor de ECB met zich mee. De litas is sinds de toetreding tot het ERM II op zijn spilloers gebleven. Litouwen is niet op eigen initiatief overgegaan tot devaluatie van de spilloers van zijn munteenheid ten opzichte van de euro. Hoewel Lietuvos bankas in het kader van het currency board-regime regelmatig actief was op de valutamarkten, waren de door haar met Litouwse banken verrichte valutatransacties op netto-basis gering van omvang. De reële wisselkoers – zowel bilateraal ten opzichte van de euro als effectief – ligt enigszins boven de historische gemiddelden. Deze gegevens dienen evenwel met behoedzaamheid te worden geïnterpreteerd, omdat Litouwen zich in de referentieperiode in een proces van overgang naar een markteconomie bevond, wat een eventuele historische beoordeling van het beloop van de reële wisselkoers bemoeilijkt. Desondanks is het tekort op de gecombineerde lopende- en kapitaalrekening van de betalingsbalans, te weten 5,6% van het bbp in 2005, relatief hoog. De netto instroom van buitenlandse directe investeringen heeft iets minder dan de helft van dit tekort gedekt.

De lange rente bedroeg in de referentieperiode gemiddeld 3,7%, ruim onder de referentiewaarde voor het rentecriterium. Deze rentevoet bleef zich bewegen in de richting van het gemiddelde obligatierendement in het eurogebied en getuigde hiermee van de geloofwaardigheid van het currency board-regime en van het vertrouwen van de markt in de algemene economische en begrotingsontwikkelingen in Litouwen.

Om een hoge mate van duurzame convergentie te kunnen garanderen, is het van belang dat Litouwen een voldoende verkrappend begrotingsbeleid voert dat het risico van toenemende vraaggedreven inflatoire druk helpt te beteugelen. Een krap begrotingsbeleid draagt tevens bij aan begrotingsconsolidatie. Bovendien dienen de huidige krachtige kredietgroei en het hoge tekort op de lopende rekening nauwlettend in de gaten te worden gehouden omdat zij mogelijk duiden op het ontstaan van onevenwichtigheden. Het is daarnaast van belang dat Litouwen de concurrentie op de goederenmarkten verder versterkt, doorgaat met liberalisering van de gereguleerde sectoren, passend loonbeleid implementeert afgestemd op de groei van de arbeidsproductiviteit en ontwikkelingen in concurrerende landen, en de werking van de arbeidsmarkt verder verbetert. Dergelijke maatregelen dragen bij aan handhaving van een omgeving die tot prijsstabiliteit leidt en ondersteunen het concurrentievermogen en de werkgelegenheid.

Op 25 april 2005 zijn de Litouwse Grondwet en de Wet op Lietuvos bankas voor het laatst gewijzigd, en is een aantal overige wetten (de Wet op de uitgifte van geld, de Wet ter wijziging van de naam en de bedragen van de monetaire eenheden, de Wet op geld en de Wet op de geloofwaardigheid van de litas) ingetrokken. Na deze recente wijzigingen zijn de Litouwse Grondwet en de Wet op Lietuvos bankas verenigbaar met de in het Verdrag en de Statuten omschreven vereisten voor de derde fase van de Economische en Monetaire Unie.

SLOVENIË

Gedurende de referentieperiode bedroeg de twaalfmaands HICP-inflatie in Slovenië gemiddeld 2,3%, wat onder de referentiewaarde voor het in het Verdrag gedefinieerde criterium inzake prijsstabiliteit is. Op basis van de meest recente informatie wordt verwacht dat de twaalfmaands gemiddelde HICP-inflatie de komende maanden stabiel zal blijven.

Over een langere periode beschouwd ligt de inflatie in Slovenië pas sinds een relatief korte tijdsperiode op een laag peil. De consumptieprijsinflatie liep in Slovenië aanzienlijk terug tussen 1995 en 2005. Dit inflatieverloop weerspiegelt een aantal belangrijke beleidskeuzen, in het bijzonder de invoering, in 2001, van een nieuw monetair-beleidskader met prijsstabiliteit als primaire doelstelling, en de toetreding tot het ERM II in juni 2004. Tijdens de periode vanaf de toetreding tot het ERM II maakt de Banka Slovenije gebruik van haar deviezen-swapfaciliteit om de stabiliteit van de wisselkoers van de tolar tegenover de euro te handhaven en terzelfder tijd de binnenlandse rente boven die in het eurogebied te houden. Dit beleid, dat resulteerde in een hoog korte-renteververschil ten opzichte van het eurogebied, vergemakkelijkte het desinflatieproces. Voor het grootste gedeelte van de beschouwde periode moeten de inflatieontwikkelingen worden gezien tegen de achtergrond van een vrij robuuste reële bbp-groei en vrij stabiele arbeidsmarktomstandigheden. De loonsom per werknemer nam toe in een relatief hoog tempo, dat echter sinds 2000 is vertraagd, terwijl de groei van de arbeidskosten per eenheid product vanaf 2001 geleidelijk is afgenomen. Wat betreft de recente tendensen, kwam de twaalfmaands HICP-inflatie in 2005 gemiddeld uit op 2,5%. In 2006 bedroeg de twaalfmaands HICP-inflatie in januari 2,6%, om daarna te dalen tot 2,0% in maart.

Wat de voorzienbare factoren betreft die in Slovenië een opwaartse druk op de inflatie zullen uitoefenen, mag worden verwacht dat de accijnzen op tabak in drie stappen zullen wor-

den geharmoniseerd tegen 2008, wat in totaal tot 0,5 procentpunt zou bijdragen aan de HICP-inflatie. Bovendien zou de mogelijke btw-verhoging die in de begroting voor 1 januari 2007 is opgenomen, een directe opwaartse invloed op de inflatie kunnen uitoefenen van ongeveer 0,7 procentpunt in 2007. Er zijn een aantal opwaartse inflatierisico's waarneembaar. Ten eerste houden die risico's verband met de relatief sterke binnenlandse vraag, vooral in het licht van de snellere kredietgroei en de verdere convergentie van de rente. Ten tweede zijn er risico's verbonden aan de stijgingen van de door de overheid gereguleerde prijzen en aan de wegebbende neerwaartse effecten van de toegenomen concurrentie op de inflatie. Bovendien doen zich risico's voor die samenhangen met de loongroei en potentiële tweederonde-effecten ten gevolge van de recente stijgingen van de energieprijzen. Bovendien zal het inhaalproces de komende jaren waarschijnlijk ook de inflatie beïnvloeden, hoewel moeilijk in te schatten valt hoe zwaar die invloed precies zal zijn.

In 2005 had Slovenië een begrotingstekort van 1,8% bbp, wat ruim lager is dan de referentiewaarde. Slovenië kampt niet met een buitensporig tekort. Voor 2006 wordt door de Europese Commissie een lichte stijging van het tekort tot 1,9% bbp voorspeld. De overheids-schuldquote daalde tot 29,1% in 2005 en zal naar verwachting toenemen tot 29,9% in 2006, zodat de schuld ruim onder de referentiewaarde van 60% blijft. Op basis van de in het convergentieprogramma geraamde begrotingssaldi dient Slovenië een verdere consolidatie na te streven om te voldoen aan de middellange-termijndoelstelling, die in het convergentieprogramma wordt gekwantificeerd als een tekort van 1% bbp. Wat de andere factoren in de begrotingssfeer betreft, lag de tekortquote in 2004 en 2005 niet hoger dan de verhouding van de overheidsinvesteringen tot het bbp.

Volgens de laatste prognoses van het Comité voor Economische Politiek van de EU en van de Europese Commissie zou Slovenië in de jaren tot 2050 te kampen gaan krijgen met een

aanzienlijke toename van de uitgaven in verband met de vergrijzing, ten belope van 9,7 procentpunt bbp. Het is noodzakelijk die lasten in een vroeg stadium op te vangen. Dit zou makkelijker verlopen als er in de overheidsfinanciën voldoende manoeuvreerruimte zou worden gecreëerd vóór de periode waarin de demografische situatie naar verwachting zal verslechteren.

De Sloveense tolar neemt ongeveer 22 maanden deel aan het ERM II, dat is minder dan twee jaar vóór het onderzoek door de ECB. In het gedeelte van de referentieperiode vóór de deelname aan het ERM II, deprecieerde de tolar geleidelijk ten opzichte van de euro. Slovenië werd lid van het ERM II met een koers van 239,64 tolar per euro, zijnde de marktcoers op het ogenblik van de toetreding. Na de toetreding tot het ERM II werd dit beleid van depreciatie van de tolar ten opzichte van de euro geleidelijk opgeheven. Binnen het ERM II heeft Slovenië de spilkoers van zijn valuta ten opzichte van de euro niet op eigen initiatief gedevalueerd; het land slaagde erin de tolar in de buurt van de spilkoers te handhaven, terwijl de binnenlandse korte rente boven die in het eurogebied werd gehouden. De Banka Slovenije beperkte de volatiliteit van haar valuta tot een zeer laag peil door gebruik te maken van haar deviezenswapfaciliteit. Teneinde het uitstaande bedrag van de gecumuleerde swaps terug te schroeven, werden af en toe rechtstreekse aankopen van deviezen verricht, die in totaal neerkwamen op aanzienlijke nettoaankopen van deviezen om een potentiële opwaartse druk op de valuta op te vangen. De reële wisselkoers van de tolar – zowel bilateraal ten opzichte van de euro als in effectieve termen – lag in april 2006 rond het historische gemiddelde zoals berekend vanaf januari 1996 en sinds de invoering van de euro. Wat de overige externe ontwikkelingen betreft, heeft Slovenië de voorbije tien jaar op zijn lopende en kapitaalrekening samen een globaal evenwicht laten optekenen.

De lange rente beliep tijdens de referentieperiode gemiddeld 3,8%, wat ruim onder de refe-

rentiewaarde voor het rentecriterium is. De Sloveense lange rente kwam gestaag dichterbij de buurt van de gemiddelde obligatierendementen in het eurogebied, wat vooral een bewijs is van het vertrouwen in het monetaire en wisselkoersbeleid van de Banka Slovenije en in de algemene economische en begrotingsontwikkelingen in Slovenië.

Teneinde een hoge mate van duurzame convergentie te waarborgen, zal het voor Slovenië al met al zaak zijn een solide koers inzake begrotingsconsolidatie te varen – wat ook de potentiële druk van de vraag in de economie zou verminderen – en het loonbeleid te matigen, in overeenstemming met de groei van de arbeidsproductiviteit en ontwikkelingen in de concurrerende landen. Het is tevens van essentieel belang de structurele hervormingen voort te zetten. Met name een toenemende flexibiliteit op de arbeidsmarkt, via een desindexering, en een verdere economische liberalisering die resulteert in een verscherpte concurrentie op de productmarkten, zullen een omgeving helpen creëren die bevorderlijk is voor prijsstabiliteit.

Ingevolge de recente wijzigingen in de Wet op Banka Slovenije, zijn de statuten van de Banka Slovenije nu verenigbaar met de in het Verdrag en de Statuten omschreven vereisten voor de derde fase van de Economische en Monetaire Unie.

HOOFDSTUK I

**TOETSING VAN
ECONOMISCHE
CONVERGENTIE**

I ANALYSEKADER

Voor het onderzoek naar de mate van economische convergentie in de twee lidstaten die een landenonderzoek hebben aangevraagd, Litouwen en Slovenië, maakt de ECB gebruik van een per land toegepast gemeenschappelijk analysekader. Het gemeenschappelijk analysekader is allereerst gebaseerd op de Verdragsbepalingen en de toepassing ervan door de ECB met betrekking tot de prijsontwikkelingen, de begrotingssaldi en schuldquoten, de wisselkoersen en de lange rente evenals andere relevante factoren. Ten tweede is het gebaseerd op een reeks aanvullende economische indicatoren die vanuit een retrospectieve of toekomstgerichte benadering worden gezien en die als zinvol worden beschouwd voor een gedetailleerder onderzoek naar de houdbaarheid van de convergentie. Kaders 1 tot en met 4 in deze paragraaf bevatten naast een kort overzicht van de Verdragsbepalingen een methodologische toelichting bij de toepassing van deze bepalingen door de ECB.

Teneinde te zorgen voor continuïteit en gelijke behandeling, bouwt dit verslag voort op de uitgangspunten die in eerdere door de EMI en de ECB gepubliceerde verslagen zijn uiteengezet. In het bijzonder worden door de ECB een aantal leidraden gebruikt bij de toepassing van de convergentiecriteria. Ten eerste worden de individuele criteria strikt uitgelegd en toegepast. De achterliggende reden hiervan is dat de criteria als voornaamste doel hebben ervoor te zorgen dat slechts die lidstaten waarvan de economische omstandigheden bevorderlijk zijn voor het handhaven van de prijsstabiliteit en de samenhang van het eurogebied, er deel van kunnen uitmaken. Ten tweede vormen de convergentiecriteria een samenhangend en geïntegreerd geheel en moet aan alle criteria worden voldaan; in het Verdrag staan de criteria op gelijke voet en er is geen sprake van enige rangorde. Ten derde moet aan de convergentiecriteria worden voldaan op basis van de feitelijke gegevens. Ten vierde dient de toepassing van de convergentiecriteria gebaseerd te zijn op

consistentie, transparantie en eenvoud. Bovendien wordt nogmaals benadrukt dat het van essentieel belang is dat de convergentiecriteria niet slechts op een specifiek tijdstip maar voortdurend worden vervuld. Derhalve wordt bij de landenonderzoeken uitgebreid ingegaan op de houdbaarheid van de convergentie.

In dit verband worden de economische ontwikkelingen in de betreffende landen van, in beginsel, de afgelopen tien jaar vanuit retrospectief oogpunt gezien. Dit kan bijdragen tot een juistere bepaling van de mate waarin de huidige prestaties het gevolg zijn van werkelijke structurele aanpassingen, wat dan weer moet leiden tot een betere beoordeling van de houdbaarheid van de economische convergentie. Tegelijkertijd moet terdege rekening worden gehouden met het feit dat de historische gegevens betreffende het merendeel van de nieuwe lidstaten aanzienlijk beïnvloed kunnen zijn door de overgang die deze landen hebben doorgemaakt. Verder wordt, voorzover passend, een toekomstgerichte benadering toegepast. In dit verband wordt opgemerkt dat de houdbaarheid van gunstige ontwikkelingen in zeer hoge mate afhangt van geëigende en duurzame beleidsreacties op bestaande en toekomstige uitdagingen. In het algemeen wordt benadrukt dat het waarborgen van de houdbaarheid afhangt zowel van het bereiken van een goede uitgangspositie als van het na de invoering van de euro gevoerde beleid.

Het gemeenschappelijk kader wordt op individuele basis op de twee te beoordelen lidstaten toegepast. Deze landenonderzoeken, die zich richten op de prestaties van iedere lidstaat, dienen afzonderlijk te worden behandeld, in overeenstemming met het gestelde in artikel 121 van het Verdrag.

Wat de prijsontwikkelingen betreft, worden de Verdragsbepalingen en de toepassing ervan door de ECB uiteengezet in Kader 1.

Kader I

PRIJSONTWIKKELINGEN

1 Verdragsbepalingen

Artikel 121 (1), eerste streepje, van het Verdrag vereist:

“het bereiken van een hoge mate van prijsstabiliteit; dit blijkt uit een inflatiepercentage dat dicht ligt bij dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van de prijsstabiliteit het best presteren”.

Artikel 1 van het Protocol betreffende de in artikel 121, lid 1, van het Verdrag bedoelde convergentiecriteria bepaalt het volgende:

“Het in artikel 121, lid 1, eerste streepje, van het Verdrag bedoelde criterium inzake prijsstabiliteit betekent dat een lidstaat een houdbare prijsontwikkelingen heeft en een gemiddeld inflatiepercentage dat, gemeten over een periode van één jaar vóór het onderzoek, niet meer dan anderhalf procentpunt hoger ligt dan dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van prijsstabiliteit het best presteren. De inflatie wordt gemeten aan de hand van het indexcijfer van de consumptieprijzen op een vergelijkbare basis, rekening houdend met verschillen in de nationale definities.”

2 Toepassing van de Verdragsbepalingen

In het kader van dit Verdrag hanteert de ECB de Verdragsbepalingen als volgt:

- Ten eerste is, wat betreft “een gemiddeld inflatiepercentage, gemeten over een periode van één jaar vóór het onderzoek”, de inflatie berekend op basis van de mutatie in het meest recente twaalfmaands gemiddelde van de geharmoniseerde consumptieprijsindex (HICP) ten opzichte van het daaraan voorafgaande twaalfmaands gemiddelde. Derhalve loopt, met betrekking tot de inflatie, de in dit Verslag beschouwde referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006.
- Ten tweede is aan het begrip “ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van prijsstabiliteit het best presteren”, zoals toegepast bij de definitie van de referentiewaarde, inhoud gegeven door gebruik te maken van het ongewogen rekenkundige gemiddelde van de inflatiepercentages in de volgende drie EU-landen met de laagste inflatiepercentages: Zweden (0,9%), Finland (1,0%) en Polen (1,5%). Derhalve is het gemiddelde 1,1%, zodat, na bijtelling van 1½ procentpunt, de referentiewaarde 2,6% is.

De inflatie wordt gemeten op basis van de HICP, die ontwikkeld is voor het beoordelen van de convergentie met betrekking tot prijsstabiliteit op een onderling vergelijkbare basis (zie de statistische bijlage bij Hoofdstuk 1). Ter informatie wordt in het statistische deel van dit verslag het gemiddelde inflatiepercentage in het eurogebied weergegeven.

Om de houdbaarheid van de prijsontwikkelingen meer in detail te kunnen beoordelen, wordt de gemiddelde HICP-inflatie gedurende de twaalfmaands referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006 gezien in het licht van de economische prestaties van de lidstaten op het terrein van prijsstabiliteit gedurende de afgelopen tien jaar. Hierbij wordt aandacht besteed aan de koers van het monetaire beleid, en in het bijzonder aan de vraag of de monetaire autoriteiten zich primair hebben gericht op het bereiken en handhaven van prijsstabiliteit, alsmede aan de door andere economische beleidsterreinen geleverde bijdrage. Bovendien worden de gevolgen van de macro-economische omgevingsfactoren voor het bereiken van prijsstabiliteit in aanmerking genomen. De prijsontwikkelingen worden gezien in het licht van vragen aanbodverhoudingen, waarbij aandacht wordt geschonken aan onder meer factoren die van invloed zijn op de loonkosten per eenheid product en de invoerprijzen. Ten slotte worden

de tendensen in andere relevante prijsindices (zoals de HICP met uitzondering van onbewerkte voedingsmiddelen en energie, de nationale CPI, de CPI uitgezonderd veranderingen in de netto indirecte belastingen, de particuliere-consumptiedeflator, de bbp-deflator en de producentenprijzen) in aanmerking genomen. Bij de toekomstgerichte analyse wordt met behulp van onder meer prognoses van belangrijke internationale instellingen en marktdeelnemers inzicht verschaft in de verwachte inflatoire ontwikkelingen in de nabije toekomst. Bovendien worden structurele aspecten genoemd die van belang zijn voor het handhaven van een klimaat dat na de overgang op de euro bevorderlijk is voor prijsstabiliteit.

Wat de begrotingsontwikkelingen betreft, worden de Verdragsbepalingen en de toepassing ervan door de ECB alsmede procedurele kwesties in het kort weergegeven in Kader 2.

Kader 2

BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

1 Verdragsbepalingen

Artikel 121, lid 1, tweede streepje, van het Verdrag vereist:

“het houdbare karakter van de situatie van de overheidsfinanciën; dit blijkt uit een begrotings-situatie van de overheid zonder een buitensporig tekort als bedoeld in artikel 104, lid 6.”

Artikel 2 van het Protocol betreffende de in artikel 121 van het Verdrag bedoelde convergentiecriteria stelt dat dit criterium inhoudt:

“dat ten aanzien van de lidstaat op het tijdstip van het onderzoek geen raadsbesluit krachtens artikel 104, lid 6, van het Verdrag is genomen waarin wordt vastgesteld dat er in de betrokken lidstaat een buitensporig tekort bestaat.”

Artikel 104 zet de buitensporige-tekortenprocedure uiteen. Conform artikel 104, lid 2 en 3, moet de Europese Commissie een verslag opstellen indien een lidstaat de vereisten voor begrotingsdiscipline niet vervult, met name als:

- (a) de verhouding tussen het voorziene of feitelijke overheidstekort en het bruto binnenlands product (bbp) een referentiewaarde (in het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten op 3% bbp gesteld) overschrijdt, tenzij:

- hetzij de verhouding in aanzienlijke mate en voortdurend is afgenomen en een niveau heeft bereikt dat de referentiewaarde benadert;
 - hetzij de overschrijding van de referentiewaarde slechts van uitzonderlijke en tijdelijke aard is en de verhouding dicht bij de referentiewaarde blijft;
- (b) de verhouding tussen de overheidsschuld en het bruto binnenlands product (bbp) een bepaalde referentiewaarde (in het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten op 60% bbp gesteld) overschrijdt, tenzij de verhouding in voldoende mate afneemt en de referentiewaarde in een bevredigend tempo benadert.

In het verslag van de Commissie dient tevens rekening te worden gehouden met de vraag of het overheidstekort groter is dan de investeringsuitgaven van de overheid en worden alle andere relevante factoren in aanmerking genomen, met inbegrip van de economische en budgettaire situatie van de lidstaat op de middellange termijn. Voorts kan de Commissie een verslag opstellen indien zij, ook al is aan de criteria voldaan, van mening is dat er gevaar voor een buitensporig tekort in een lidstaat aanwezig is. Het Economisch en Financieel Comité brengt advies uit over het verslag van de Commissie. Uiteindelijk neemt de Raad van de EU, conform artikel 104, lid 6, een besluit op aanbeveling van de Commissie en rekening houdend met de opmerkingen die de betrokken lidstaat eventueel wenst te maken, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen en na een algehele beoordeling te hebben uitgevoerd, of er al dan niet een buitensporig tekort in een lidstaat bestaat.

2 Toepassing van de Verdragsbepalingen

De ECB geeft haar visie op de begrotingsontwikkelingen ten behoeve van de evaluatie van de convergentie. Met betrekking tot de houdbaarheid neemt de ECB de kernindicatoren voor de begrotingsontwikkelingen in de periode 1996 tot en met 2005 in ogenschouw, alsmede de vooruitzichten en de uitdagingen op het terrein van de algemene overheidsfinanciën en richt zij zich op het verband tussen de ontwikkelingen in de tekort- en de schuldpositie.

Met betrekking tot artikel 104 vervult de ECB, in tegenstelling tot de Commissie, geen formele rol in de procedure bij buitensporige tekorten. Het verslag van de ECB maakt slechts melding van het feit of het land al dan niet onderworpen is aan een procedure bij buitensporige tekorten.

Met betrekking tot de Verdragsbepaling die vereist dat een schuldquote boven 60% bbp “in voldoende mate afneemt en de referentiewaarde in een bevredigend tempo benadert”, onderzoekt de ECB de vroegere en de toekomstige tendensen in de schuldquote.

Het onderzoek van de begrotingsontwikkelingen is gebaseerd op vergelijkbare gegevens die op grond van de Nationale Rekeningen zijn samengesteld, conform het Europees Systeem van Rekeningen 1995 (zie verder de statistische bijlage bij Hoofdstuk 1). De meeste van de in dit Verslag gepresenteerde cijfers zijn in april 2006 door de Europese Commissie ter beschikking gesteld en omvatten de financiële positie van de overheid in 1996 tot en met 2005 alsmede de voorspellingen van de Commissie voor 2006.

Met betrekking tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën wordt de realisatie in het referentiejaar 2005 gezien in het licht van de prestaties van de lidstaten gedurende de afgelopen tien jaar. Allereerst wordt gekeken naar de ontwikkeling van de overheidsschuldquote in die periode, alsmede naar de daaraan ten grondslag liggende factoren, te weten het verschil tussen de nominale bbp-groei en de rente, het primaire begrotingssaldo en de tekortschuldaanpassing. Een dergelijke benadering kan nadere informatie opleveren over de mate waarin de macro-economische omgevingsfactoren, met name de combinatie van groeivoet en rente, van invloed zijn geweest op de schuldynamiek. Tevens wordt meer inzicht verschaft in het effect van begrotingsconsolidatie zoals weerspiegeld in het primaire saldo, en in de rol die bijzondere factoren hebben gespeeld zoals begrepen in de post tekort-schuldaanpassing. Daarnaast wordt de structuur van de overheidsschuld onder de loep genomen, met name die schuldcomponenten die een korte looptijd hebben respectievelijk in vreemde valuta luiden, alsmede de ontwikkeling daarvan. Door een verband te leggen met het huidige niveau van de schuldquote wordt de gevoeligheid van de begrotingssaldi voor wisselkoers- en rentemutaties tot uitdrukking gebracht.

Vervolgens wordt de ontwikkeling van de tekortquote onderzocht. In dit opzicht is het goed te bedenken dat de jaarlijkse mutatie in de tekortquote van een land gewoonlijk de resultante is van een verscheidenheid aan onderliggende factoren. Deze worden veelal onderverdeeld in “conjuncturele effecten” enerzijds, die de reactie van het tekort op veranderingen in de conjunctuurcyclus weerspiegelen, en “niet-

conjuncturele effecten” anderzijds, die vaak worden gezien als de weerslag van structurele of permanente aanpassingen in het begrotingsbeleid. Deze niet-conjuncturele effecten, die in dit Verslag zijn gekwantificeerd, mogen echter niet zonder meer worden samengevat als de totale weerspiegeling van structurele veranderingen in de begrotingspositie, omdat zij de invloed van maatregelen en andere factoren omvatten die slechts een tijdelijk effect hebben op het begrotingssaldo. De ontwikkeling van de overheidsuitgaven en -ontvangsten in het verleden wordt ook uitgebreid bekeken en de globale terreinen voor begrotingsconsolidatie worden weergegeven.

In een toekomstgerichte benadering wordt aan de nationale begrotingsplannen en recente voorspellingen door de Europese Commissie voor 2006 gerefereerd en wordt de begrotingsstrategie op de middellange termijn, zoals in de convergentieprogramma's opgenomen, in de beschouwing betrokken. Daarin inbegrepen is een beoordeling van de voorziene verwezenlijking van de middellange-termijndoelstelling, conform het Stabiliteits- en groeipact. Daarnaast worden de risico's op de lange termijn ten aanzien van de houdbaarheid van de begrotingspositie benadrukt, met name die welke in verband met demografische ontwikkelingen voortvloeien uit de overheidspensioenstelsels zonder kapitaaldekking en die welke voortvloeien uit door de overheid afgegeven garanties.

Wat de wisselkoersontwikkelingen betreft, worden de Verdragsbepalingen en de toepassing ervan door de ECB in het kort weergegeven in Kader 3.

Kader 3

WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

1 Verdragsbepalingen

Artikel 121, lid 1, derde streepje, van het Verdrag vereist:

“de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, gedurende ten minste twee jaar, zonder devaluatie ten opzichte van de munt van een andere lidstaat”.

Artikel 3 van het Protocol betreffende de in artikel 121, lid 1, van het Verdrag bedoelde convergentiecriteria bepaalt het volgende:

“Het in artikel 121, lid 1, derde streepje, van het Verdrag bedoelde criterium inzake deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel betekent dat een lidstaat ten minste gedurende de laatste twee jaren vóór het onderzoek, zonder grote spanningen de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel heeft kunnen aanhouden. Met name mag de betrokken lidstaat tijdens die periode de bilaterale spilkoers van zijn valuta tegenover die van een andere lidstaat niet op eigen initiatief hebben gedevalueerd.”

2 Toepassing van de Verdragsbepalingen

Wat de wisselkoersstabiliteit betreft, onderzoekt de ECB of het land gedurende een periode van ten minste twee jaar vóór het convergentieonderzoek zonder grote spanningen heeft deelgenomen aan het ERM II (dat vanaf januari 1999 in de plaats kwam van het ERM), en met name of de valuta van dat land in die periode is gedevalueerd ten opzichte van de euro. In het geval van kortere perioden van deelname, worden wisselkoersontwikkelingen net als in voorgaande verslagen beschreven over een tweejaars referentieperiode.

Bij de toetsing van de wisselkoersstabiliteit ten opzichte van de euro wordt de nadruk gelegd op de vraag of de koers zich dicht bij de spilkoers van het ERM II heeft bevonden terwijl tevens rekening is gehouden met factoren die kunnen hebben geleid tot een appreciatie, hetgeen overeenstemt met de in het verleden gevolgde benadering. In dit kader doet de breedte van de fluctuatiemarge binnen het ERM II geen afbreuk aan de toetsing van het criterium van wisselkoersstabiliteit.

Bovendien wordt op het al of niet uitblijven van “grote spanningen” in het algemeen ingegaan door: (i) onderzoek te doen naar de mate waarin de wisselkoersen afwijken van de spilkoersen van het ERM II ten opzichte van de euro; (ii) gebruik te maken van indicatoren zoals de wisselkoersvolatiliteit ten opzichte van de euro en het beloop daarvan, alsmede de korte-rentever schillen ten opzichte van het eurogebied en de ontwikkeling daarvan; en (iii) de rol van valuta-interventies in beschouwing te nemen.

Alle bilaterale wisselkoersen tijdens de referentieperiode van mei 2004 tot en met april 2006 zijn officiële referentievoetsen van de ECB (zie de statistische bijlage bij Hoofdstuk 1).

Zowel Litouwen als Slovenië nemen sinds 28 juni 2004 deel aan het ERM II, d.w.z. minder dan twee jaar tot aan het landenonderzoek van de ECB. De prestaties van hun valuta's worden voor de periode van 29 april 2004 tot en met 28 april 2006 afgezet tegen die van de euro.

Naast de ontwikkeling van de nominale wisselkoers ten opzichte van de euro wordt ook kort ingegaan op de houdbaarheid van de huidige wisselkoers. Dit gebeurt aan de hand van het beloop van de reële bilaterale en effectieve wis-

selkoersen, de lopende rekening, de kapitaalrekening en de financiële rekening van de betalingsbalans, en de netto internationale investeringspositie van het land gedurende langere periodes. Wat betreft de integratie van markten wordt tevens het aandeel van het eurogebied in de totale buitenland van het land getoetst.

Wat de lange-renteontwikkelingen betreft, worden de Verdragsbepalingen en de toepassing ervan door de ECB in het kort weergegeven in Kader 4.

Kader 4

DE LANGE-RENTEONTWIKKELINGEN

1 Verdragsbepalingen

Artikel 121 (1), vierde streepje, van het Verdrag vereist:

“duurzaamheid van de door de lidstaat bereikte convergentie en van zijn deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, hetgeen tot uitdrukking komt in het niveau van de rentevoet voor de lange termijn.”

Artikel 4 van het Protocol betreffende de in artikel 121, lid 1, van het Verdrag bedoelde convergentiecriteria bepaalt het volgende:

“Het in artikel 121, lid 1, vierde streepje, van het Verdrag genoemde criterium inzake de convergentie van het niveau van de rentevoet betekent dat een lidstaat, gemeten over een periode van één jaar vóór het onderzoek, een gemiddelde nominale lange rente heeft gekend die niet meer dan twee procentpunt hoger ligt dan die van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van prijsstabiliteit het best presteren. De rentevoet wordt gemeten op basis van langlopende staatsobligaties of vergelijkbare waardepapieren, rekening houdend met verschillen in de nationale definities.”

2 Toepassing van de Verdragsbepalingen

In het kader van dit Verslag past de ECB de Verdragsbepalingen toe zoals hieronder beschreven:

- Ten eerste is, met betrekking tot “een gemiddelde nominale lange rente”, “gemeten over een periode van één jaar vóór het onderzoek”, de lange rente berekend als het rekenkundige gemiddelde over de meest recente twaalfmaands periode waarvoor HICP-gegevens beschikbaar zijn. Derhalve loopt de in dit Verslag beschouwde referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006.
- Ten tweede is aan het begrip “ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van prijsstabiliteit het best presteren”, zoals toegepast bij de definitie van de referentiewaarde, inhoud

gegeven door gebruik te maken van het ongewogen rekenkundige gemiddelde van de lange-rentevoeten in dezelfde drie EU-landen die als basis dienden voor de berekening van de referentiewaarde voor het criterium inzake prijsstabiliteit (zie Kader 1). Gedurende de in dit verslag beschouwde referentieperiode waren de lange-rentevoeten in deze drie landen 3,3% (Zweden), 3,3% (Finland) en 5,0% (Polen); derhalve is het gemiddelde 3,9% zodat, na bijtelling van 2 procentpunten, de referentiewaarde 5,9% bedraagt.

De rentevoeten zijn gemeten op basis van geharmoniseerde lange rentes, die ten behoeve van de convergentietoetsing zijn ontwikkeld (zie de statistische bijlage bij Hoofdstuk 1).

Zoals bovenstaand vermeld wordt in het Verdrag uitdrukkelijk verwezen naar de “duurzaamheid (...) van de convergentie”, tot uitdrukking komend in het niveau van de lange rente. Derhalve worden de ontwikkelingen gedurende de referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006 geplaatst in het kader van het lange-rentebeloop gedurende de afgelopen tien jaar (of de periode waarover gegevens beschikbaar zijn) en van de belangrijkste factoren die ten grondslag hebben gelegen aan de ecarts ten opzichte van de gemiddelde lange rente in het eurogebied.

Ten slotte, vereist artikel 121, lid 1, van het Verdrag dat in het Verslag ook rekening wordt gehouden met verscheidene andere relevante factoren, te weten “de ontwikkeling van de ecu, de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de betalingsbalansen, en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren”. Deze andere factoren worden hierna onder de subparagrafen met betrekking tot de bovengenoemde afzonderlijke criteria behandeld. In het licht van de invoering van de euro op 1 januari 1999 wordt de ontwikkeling van de ecu niet meer besproken.

De bij de toepassing van de convergentiecriteria gebruikte statistische gegevens zijn ter beschikking gesteld door de Europese Commissie (zie ook de statistische bijlage bij Hoofdstuk 1 en de tabellen en grafieken), in samenwerking met de ECB waar het de gegevens over de lange rente betreft. Gegevens inzake de convergentie van de prijs- en lange-

renteontwikkelingen zijn opgenomen tot en met maart 2006, de laatste maand waarvoor gegevens van de HICP's beschikbaar zijn. Voor de wisselkoersen eindigt de in dit verslag beschouwde periode op 28 april 2006. De gegevens voor de begrotingsposities hebben betrekking op de periode tot en met 2005. Ook is rekening gehouden met voorspellingen van verschillende bronnen, tezamen met de meest recente convergentieprogramma's van de twee lidstaten en andere informatie die beschouwd wordt als relevant voor een toekomstgerichte beschouwing van de houdbaarheid van convergentie.

De afsluitdatum voor de in dit Convergentieverslag opgenomen statistieken was 28 april 2006.

2 LANDENONDERZOEKEN

2.1 LITOUWEN

2.1.1 PRIJSONTWIKKELINGEN

Gedurende de referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006 was de twaalfmaands gemiddelde HICP-inflatie in Litouwen 2,7%, d.w.z. net boven de referentiewaarde van 2,6% voor het criterium inzake prijsstabiliteit (zie Tabel 1). Echter, op basis van de meest recente gegevens, is de verwachting dat het twaalfmaands gemiddelde van de HICP-inflatie in de komende maanden geleidelijk zal stijgen.

Terugkijkend over een langere periode daalde de HICP-inflatie in de tweede helft van de jaren negentig scherp, van ruwweg 25% in 1996 naar rond 1,5% in 1999. Gemiddeld bleef de inflatie tot medio 2002 op dit lage niveau, toen deze negatief werd als gevolg van een combinatie van specifieke factoren, waaronder de lagere prijzen in de telecommunicatie-sector dankzij substantiële hervormingen, en een aanzienlijke daling van de arbeidskosten per eenheid product en van de invoerprijzen. Het inflatiepercentage werd medio 2004 weer positief, en steeg in 2005 verder naar 2,7% (zie Grafiek 1). Het desinflatieproces na 1996 weerspiegelt een aantal belangrijke beleidskeuzes, in het bijzonder de op het bereiken van prijsstabiliteit gerichte monetaire-beleidskoers, wat de hoofddoelstelling is die in de centrale-bankwetgeving is vastgelegd. In 1994 voerde Litouwen een currency board in, waarbij de litas aanvankelijk aan de Amerikaanse dollar werd gekoppeld. In 2002 werd de koppeling aan de dollar omgezet in een koppeling aan de euro, hetgeen een anker bood voor de inflatieverwachtingen. Het lage inflatieniveau in Litouwen gedurende de eerste jaren na de eeuwwisseling was in aanzienlijke mate het gevolg van de wisselkoersstrategie van Litouwen en het daarmee samenhangende beloop van de nominale effectieve wisselkoers. De sterke appreciatie van de Amerikaanse dollar ten opzichte van andere valuta's in 1999 en 2000 heeft een duidelijk temperend effect gehad op de invoerprijzen in Litouwen. In 2002 vond herkoppeling van de litas aan de euro plaats. Daarna werden de invoerprijzen

getemperd door de sterke appreciatie van de euro ten opzichte van andere valuta's tot en met 2004. Het desinflatieproces werd tevens geschraagd door het begrotingsbeleid, hervormingen gericht op het verbeteren van de concurrentie op de productmarkten, geleidelijke liberalisering van de financiële markten, en arbeidsmarkthervormingen. De periode van deflatie van 2002 tot de eerste helft van 2004 was grotendeels het gevolg van externe factoren en toegenomen concurrentie in sommige binnenlandse markten.

De daling van de inflatie aan het einde van de jaren negentig werd gerealiseerd ondanks een relatief sterke reële bbp-groei. In 1999 werd die groei negatief als gevolg van de impact van de Russische crisis op de uitvoersector van Litouwen, wat een verdere neerwaartse invloed had op de inflatie (zie Tabel 2). De Litouwse economie herstelde snel na de Russische crisis en sinds 2001 is de inflatie weer teruggedraaid op betrekkelijk hoge groeiveaus, hoofdzakelijk als gevolg van de binnenlandse vraag. De krachtige economische groei, in combinatie met emigratiestromen, droeg bij aan de aanzienlijke reductie van de werkloosheid, van 16,5% in 2001 naar 8,2% in 2005. Tegen deze achtergrond nam het groeitempo van de loonsom per werknemer toe van 3,8% in 2001 naar 8,7% in 2005. Als gevolg van loon- en arbeidsproductiviteitsontwikkelingen was de groei van de arbeidskosten per eenheid product van 2000 tot en met 2001 negatief. De groei werd in de afgelopen paar jaar weer positief en steeg naar 3,8% in 2005, van 1,0% in 2004. De invoerprijzen waren gedurende de verslagperiode nogal volatiel, hoofdzakelijk als gevolg van wisselkoers- en olieprijsontwikkelingen, maar het mutatietempo bleef negatief gedurende de hele periode van 2001 tot en met 2004. De invoerdeflator steeg tot 8,2% in 2005, voornamelijk als gevolg van energieprijsstijgingen, hetgeen bijdroeg aan de inflatoire druk. Anders dan de totale HICP-inflatie, heeft de HICP-inflatie met uitzondering van onbewerkte voedingsmiddelen en energie in de afgelopen jaren een lagere en stabielere ontwikkeling laten zien (zie Tabel 2).

Wat de recente tendensen betreft, bereikte het gemiddelde mutatietempo van de HICP-inflatie op jaarbasis 2,7% in 2005. Het groeitempo van de HICP op jaarbasis steeg naar 3,5% in januari 2006, om daarna terug te vallen naar 3,1% in maart (zie Tabel 3a). In 2005 kwamen de belangrijkste bijdragen tot de inflatie van de prijzen voor energie, voedingsmiddelen en diensten. Vergeleken met het voorgaande jaar, steeg de bijdrage van de dienstensector tot de totale inflatie het meest significant, met bijna 1 procentpunt in 2005. Lietuvos bankas schat dat de veranderingen in de indirecte belastingen en door de overheid gereguleerde prijzen in 2005 per saldo rond 0,8 procentpunt bijdroegen tot de inflatie. De stijging van de inflatie begin 2006 was grotendeels het gevolg van stijgende prijzen voor diensten en industriële goederen met uitzondering van energie. Het huidige inflatiebeeld dient te worden gezien tegen de achtergrond van zeer dynamische economische omstandigheden. In het vierde kwartaal van 2005 versnelde de reële bbp-groei tot een jaar-op-jaar tempo van 8,7%, resulterend in een gemiddeld groeitempo van 7,45% voor 2005. De productiegroei wordt gestuurd door de binnenlandse vraag, deels ten gevolge van het lage rentepeil en de krachtige kredietgroei, en de negatieve groeibijdrage van de netto uitvoer is geleidelijk beginnen te verdwijnen als gevolg van een aanzienlijke stijging van de uitvoer. De krachtige totale vraag en de emigratiestromen hebben tevens invloed gehad op de arbeidsmarkt. Veel binnenlandse producenten melden een tekort aan arbeidskrachten, met name van gekwalificeerd personeel, resulterend in een dalende werkloosheid.

Vooruitblikkend, zal de geleidelijke doorwerking van de verhoging begin 2006 van de gasinvoerprijs in de loop van het jaar in totaal een direct opwaarts effect van rond 0,4 procentpunt op de inflatie hebben. Er is sprake van verscheidene opwaartse inflatierisico's. Ten eerste lagen de door huishoudens in Litouwen in 2005 betaalde gasprijzen nog steeds rond 50% onder het gemiddelde niveau in het eurogebied.¹ Dientengevolge kunnen verdere energieprijsaanpassingen worden verwacht. Ten tweede is

de harmonisering van accijnzen op brandstof, tabak en alcohol met die van de EU nog niet voltooid. Met name de harmonisering van de accijns op tabaksproducten, die vóór 1 januari 2010 dient te zijn voltooid, zal in de komende paar jaar een aanzienlijk cumulatief opwaarts effect van rond 2 procentpunt hebben op de inflatie, beginnend in 2007. Daarnaast impliceren, in de huidige situatie, de zeer krachtige productiegroei, gevoed door de zeer sterke groei van de kredietverlening, het lage rentepeil en de zich aandienende knelpunten op de arbeidsmarkt, een risico van verdere stijgingen van de arbeidskosten per eenheid product en, meer in het algemeen, van de binnenlandse prijzen. Hoewel de verwachting is dat de voorziene stijgingen van de energieprijzen, de indirecte belastingen en de door de overheid gereguleerde prijzen als zodanig slechts zullen resulteren in eenmalige prijsschokken, impliceert een combinatie van dergelijke prijsschokken in een klimaat van zeer krachtige groei en krappere arbeidsmarktomstandigheden risico's op tweede-ronde-effecten en derhalve een significanter en langduriger stijging van de inflatie. Verder vooruitblikkend, zal het inhaalproces waarschijnlijk in de komende jaren eveneens van invloed zijn op de inflatie, gezien het nog steeds betrekkelijk lage bbp per hoofd van de bevolking en lage prijsniveau in Litouwen vergeleken met het eurogebied (zie Tabel 2). Het is echter moeilijk te beoordelen wat de precieze omvang zal zijn van het inflatie-effect als gevolg van dit inhaalproces.

Een klimaat dat bijdraagt aan duurzame prijsstabiliteit in Litouwen vereist onder andere de tenuitvoerlegging van voldoende verkrappend begrotingsbeleid, hetgeen zou helpen de door vraagfactoren veroorzaakte inflatoire druk te neutraliseren. Van even groot belang is het versterken van nationaal beleid gericht op het verder verbeteren van de concurrentie op de productmarkten en door te gaan met de liberalisering van gereguleerde sectoren. Tevens zijn verbeteringen in het functioneren van de

¹ De invoerprijzen van gas zijn afhankelijk van lange-termijnovereenkomsten met één enkele grote gasleverancier.

arbeidsmarkten noodzakelijk, gezien het feit dat het aanhoudend hoge werkloosheidscijfer in Litouwen samenvalt met regionale en sector-specifieke knelpunten op de arbeidsmarkt. De loonsverhogingen zouden in de pas moeten lopen met de stijging van de arbeidsproductiviteit en ook rekening moeten houden met de ontwikkelingen in concurrerende landen.

2.1.2 BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

In het referentiejaar 2005 vertoonde het begrotingssaldo van de overheid een tekort van 0,5% van het bbp, d.w.z. ruim onder de referentiewaarde van 3%. De schuldquote van de overheid bedroeg 18,7%, d.w.z. minder dan de referentiewaarde 60% (zie Tabel 4). Vergelijken met het voorgaande jaar daalde de begrotingstekortquote met 1,0 procentpunt en daalde de schuldquote van de overheid met 0,8 procentpunt. Voor 2006 wordt door de Europese Commissie een lichte stijging van de tekortquote geraamd van 0,6% en wordt een schuldquote van de overheid voorzien van 18,9%. In 2004 en 2005 is de begrotingstekortquote niet uitgekomen boven de investeringsuitgaven van de overheid in verhouding tot het bbp. Litouwen verkeert niet in een situatie van buitensporig tekort.

Terugkijkend over de jaren 1996 tot en met 2005, is de schuldquote van de overheid cumulatief gestegen met 4,2 procentpunt (zie Grafiek 2a en Tabel 5). De schuldquote nam aanvankelijk geleidelijk toe, van 14,5% in 1996 naar 16,8% in 1998, maar steeg toen in 1999 scherp tot 23,0%. In 2000 steeg de quote naar 23,6%, alvorens geleidelijk te dalen en uit te komen op 18,7% in 2005. Zoals in Grafiek 2b uitvoeriger wordt getoond, hebben tot en met 2000 primaire tekorten bijgedragen aan de groei van de overheidsschuld, met name in 1997. De tekort-schuldaanpassingen als gevolg van privatiseringsinkomsten en waarderingswinsten op in vreemde valuta luidende overheidsschuld vormden de belangrijkste factoren die aan de daling van de schuldquote van 2000 tot en met 2004 ten grondslag lagen (zie

Tabel 6). De sinds medio jaren negentig en de eerste jaren na de eeuwwisseling waargenomen patronen kunnen als kenmerkend worden beschouwd voor het nauwe verband tussen primaire tekorten en een negatieve schulddynamiek, ongeacht het beginniveau van de schuld – dat in het geval van Litouwen verhoudingsgewijs laag was. In dit kader kan worden opgemerkt dat het aandeel van overheidsschuld met een korte looptijd vanaf 1997 tot en met 2003 voortdurend is afgenomen. In 2004 en 2005 steeg het aandeel met een cumulatieve 5,7 procentpunt. Het aandeel van schuld met een korte looptijd is beduidend, maar de begrotingssaldi zijn, het niveau van de schuldquote in aanmerking genomen, betrekkelijk ongevoelig voor veranderingen in de rentetarieven. Hoewel het aandeel van in vreemde valuta luidende overheidsschuld groot is, luidt meer dan 95% ervan in euro, de ankervaluta van de currency board van Litouwen. De begrotingssaldi zijn derhalve ongevoelig voor veranderingen in andere wisselkoersen dan de euro-litas-wisselkoers.

Sinds 1996 is sprake van een patroon van aanvankelijk volatiele en vervolgens verbeterende uitkomsten in de tekortquote (zie Grafiek 3a en Tabel 7). Vanaf een niveau van 3,6% in 1996 bereikte de tekortquote een hoogtepunt van 11,4% in 1997. Deze stijging wordt voornamelijk verklaard door een wijziging in de registratie van teruggaven van onteigende bezittingen en compensatie voor verliezen opgelopen gedurende de overgang van de roebel naar de litas. De tekortquote daalde vervolgens naar 3,0% in 1998 en 2,9% in 1999, alvorens weer te stijgen naar 3,6% in 2000. In de jaren daarna was sprake van een geleidelijke verbetering naar 1,2% in 2003, waarna het tekort weer steeg naar 1,5% in 2004 en vervolgens daalde naar 0,5% in 2005. Zoals uitvoeriger wordt getoond in Grafiek 3b, geven ramingen van de Europese Commissie aan dat conjuncturele factoren in de afgelopen jaren slechts een betrekkelijk gering effect hebben gehad op de verandering in het begrotingssaldo. Niet-conjuncturele veranderingen in het begrotingssaldo hebben gemiddeld een globaal neutraal effect gehad op het saldo. Beschikbare infor-

matie wijst er op dat tijdelijke maatregelen in 2004 en 2005 geen significant effect hebben gehad op het tekort.

Bij de beoordeling van tendensen in andere begrotingsindicatoren, valt uit Grafiek 4 en Tabel 7 op te maken dat de totale uitgavenquote van de overheid in 1997 tot boven de 50% steeg, maar in de jaren 1998 tot en met 2000 op ongeveer 40% stabiliseerde. Na 2000 daalde de quote als gevolg van uitgavenreducties in alle belangrijke categorieën in verhouding tot het bbp, uitkomend op 33,2% in 2003. De uitgavenquote bleef goeddeels stabiel op 33,4% in 2004 en 33,7% in 2005. Over het geheel genomen lag de uitgavenquote in 2005 4,2 procentpunt lager dan in 1996. De overheidsontvangsten in verhouding tot het bbp stegen krachtig in 1997 en daalden daarna, om in 2005 weer te stijgen. Al met al daalde de quote tussen 1996 en 2005 met 1,2 procentpunt.

De Litouwse begrotingsstrategie voor de middellange termijn zoals uiteengezet in het convergentieprogramma voor 2006-08, daterend uit 2005, verschilt van de in Tabel 4 getoonde voorspellingen van de Commissie en voorziet een begrotingstekort van 1,4% van het bbp in 2006, vergeleken met een geraamde 1,5% van het bbp voor 2005, en een overheidsschuld van 19,9% van het bbp. Voorzien wordt dat de totale ontvangsten- en uitgavenquoten ruwweg onveranderd zullen blijven in vergelijking met de in het programma opgenomen gegevens voor 2005. Er zijn thans geen aanwijzingen voor maatregelen met een significant tijdelijk effect in de begroting voor 2006. De tekortquote zal in 2007 naar verwachting dalen tot 1,3% en de overheidsschuldquote zal globaal op het niveau van 2006 blijven. De in het Stabiliteits- en groeiact beschreven middellange-termijndoelstelling is gekwantificeerd in het convergentieprogramma als een tekort van 1% van het bbp.

Wat betreft het mogelijke toekomstige beloop van de overheidsschuldquote, duiden de huidige tendensen er op dat de schuld zal stijgen, maar in de afzienbare toekomst onder het

niveau van 60% van het bbp zal worden gehandhaafd.

Zoals in Tabel 8 is aangegeven, wordt een duidelijke vergrijzing van de bevolking verwacht. Volgens de meest recente projecties van het Comité voor Economische Politiek van de EU en van de Europese Commissie², is de verwachting dat Litouwen in de jaren tot en met 2050 te maken zal krijgen met een gematigde netto toename van met de vergrijzing verband houdende overheidsuitgaven tot 1,4 procentpunt van het bbp. Dit is deels het gevolg van het doorvoeren van pensioenstelselhervormingen in het verleden. Waakzaamheid is echter geboden, aangezien demografische, economische en financiële ontwikkelingen minder gunstig kunnen uitvallen als in de projecties wordt verondersteld.

Wat betreft verdere budgettaire uitdagingen, is een voldoende verkrappend begrotingsbeleid nodig om de totale vraag te beperken gezien het grote tekort van Litouwen op de lopende rekening en met het oog op het beperken van de inflatoire druk. Aan de structurele zijde wekt de toevlucht die wordt genomen tot begrotingsaanpassingen ter financiering van additionele uitgaven zorg over de striktheid van de tenuitvoerlegging van de begroting.

2.1.3 WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

De Litouwse litas neemt vanaf 28 juni 2004 deel aan het ERM II, d.w.z. ongeveer 22 maanden van de referentieperiode van twee jaar tussen mei 2004 en april 2006 (zie Tabel 9a). Na een zorgvuldige beoordeling van de passendheid en houdbaarheid van de currency board van Litouwen ten tijde van de toetreding tot het ERM II, heeft Litouwen zich bij het wisselkoersmechanisme aangesloten met zijn bestaande currency board-stelsel als een een-

2 "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pension, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)", Comité voor Economische Politiek en de Europese Commissie (2006).

zijdige verbintenis, die derhalve geen extra verplichting inhoudt voor de ECB. Een standaardfluctuatiefbandbreedte van $\pm 15\%$ werd vastgesteld rond de spilkoers van 3,45280 litas per euro.

In het deel van de referentieperiode vóór zijn deelneming aan het ERM II, lag de litas stabiel op zijn latere ERM II-spilkoers ten opzichte van de euro. Sinds de aansluiting bij het ERM II, is de litas stabiel gebleven en heeft geen afwijkingen van zijn spilkoers ten opzichte van de euro te zien gegeven, hetgeen een afspiegeling vormt van het onveranderde Litouwse wisselkoersbeleid middels het currency board-regime (zie Tabel 9a en Grafiek 5). Binnen het ERM II heeft Litouwen de spilkoers van zijn valuta ten opzichte van de euro niet op eigen initiatief gedevalueerd. Hoewel het currency board-regime per definitie impliceert dat Lituvos bankas regelmatig actief is geweest in de valutamarkten, waren op nettobasis de volumes van de door haar uitgevoerde deviezentransacties met Litouwse commerciële banken klein. Het korte-rente-ecart tegenover de driemaands EURIBOR daalde gedurende de referentieperiode, van 0,6 procentpunt in de drie maanden tot en met juli 2004 tot een minimaal niveau in de drie maanden tot en met april 2006 (zie Tabel 9b).

Op de langere termijn bezien ligt de reële wisselkoers van de litas in april 2006 – met name in effectieve termen – enigszins boven het historisch gemiddelde zoals berekend vanaf januari 1996, maar dicht bij zijn gemiddelde vanaf de invoering van de euro (zie Tabel 10). Deze cijfers dienen desalniettemin met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, aangezien Litouwen in de referentieperiode een proces doormaakte van overgang naar een markteconomie, hetgeen een historische beoordeling van de reële wisselkoersontwikkelingen bemoeilijkt. Voor wat de andere externe ontwikkelingen betreft, heeft Litouwen constant een groot tekort geboekt op de gecombineerde lopende en kapitaalrekening van de betalingsbalans, dat in 1998 steeg tot 11,7% van het bbp, alvorens in 2002 tot 4,7% te dalen en in 2005

weer licht te stijgen tot 5,6% (zie Tabel 11). Enerzijds kunnen tekorten van deze omvang duiden op problemen in termen van de prijsconcurrentie. Anderzijds kunnen zij een weerspiegeling vormen van het inhaalproces van een economie als die van Litouwen. Gedurende de afgelopen tien jaar hebben de netto buitenlandse directe investeringen iets minder dan de helft van deze tekorten gedekt. Het saldo van het effectenverkeer vertoonde in 2005 een netto kapitaaluitvoer na een langdurige periode van netto instroom. Aangezien in de recente jaren aan extra financieringsbehoeften is voldaan door inleg in “overige investeringen”, voornamelijk in de vorm van bankleningen, is de bruto externe schuldenlast van Litouwen gestegen. De netto internationale investeringspositie van het land is negatief geweest, en tussen 1996 en 1999 gestegen en in de daarop volgende jaren stabiel gebleven rond 35% van het bbp.

Litouwen is een kleine open economie met, volgens de meest recente gegevens, een verhouding van de buitenlandse handel in goederen en diensten tot het bbp van 58,3% voor de uitvoer en van 65,3% voor de invoer. In 2005 bedroeg de uitvoer van goederen naar het eurogebied en naar de EU als aandeel van de totale uitvoer respectievelijk 28,5% en 65,3%. De overeenkomstige cijfers voor de invoer als percentage van de totale invoer in 2005 waren 32,3% en 59,0%.

2.1.4 DE LANGE-RENTEONTWIKKELINGEN

Gedurende de referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006 bedroeg de lange rente in Litouwen gemiddeld 3,7% en lag daarmee ruim onder de referentiewaarde van 5,9% voor het rentecriterium (zie Tabel 12).

De lange rente heeft sinds 2001 een neerwaartse tendens te zien gegeven (zie Grafiek 6a).³ Deze daling was met name sterk tot begin 2002, waarna deze enigszins vertraagde. Op

³ 2001 is het eerste jaar waarvoor gegevens beschikbaar zijn betreffende de als referentie gehanteerde lange rente voor Litouwen.

gelijke wijze daalde het lange-rente-ecart tussen Litouwen en het eurogebiedgemiddelde relatief snel en bleef het na de conversie van de currency board naar de euro in 2002 laag (zie Grafiek 6b). De twee percentages lagen in maart 2006 op hetzelfde niveau. De belangrijkste factoren die ten grondslag liggen aan het verkleinen van het lange-rente-ecart waren de positieve ontwikkeling van de Litouwse economie en de geboekte vooruitgang in de overgang naar een markteconomie. Dit proces van verkleining van het lange-rente-ecart profiteerde tevens van de marktverwachtingen van een vroege deelname van Litouwen aan het ERM II en, sinds juni 2004, van de soepele feitelijke deelname aan het mechanisme terwijl het bestaande currency board-stelsel werd gehandhaafd. Het proces van renteconvergentie werd eveneens ondersteund door de verwachting van invoering van de euro. Al met al is het feit dat het ecart tussen de Litouwse lange rente en die van het eurogebied tot een laag niveau is gedaald een aanwijzing van de geloofwaardigheid van het currency board-stelsel en van het marktvertrouwen in de algemene economische en begrotingsontwikkelingen in Litouwen.

2.1.5 TABELLEN EN GRAFIEKEN

LITOUWEN

I PRIJSONTWIKKELINGEN

Tabel 1	HICP-inflatie
Grafiek 1	Prijsontwikkelingen
Tabel 2	Inflatiemaatstaven en aanverwante indicatoren
Tabel 3	Recent inflatiebeloop en -voorspellingen (a) Recent beloop HICP (b) Inflatievoorspellingen

2 BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

Tabel 4	Begrotingspositie overheid
Grafiek 2	Bruto schuld overheid (a) Niveaus (b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren
Tabel 5	Bruto schuld overheid – structurele kenmerken
Grafiek 3	Overschot (+) / Tekort (-) overheid (a) Niveaus (b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren
Tabel 6	Tekort-schuldaanpassing overheid
Grafiek 4	Uitgaven en ontvangsten overheid
Tabel 7	Begrotingspositie overheid
Tabel 8	Projecties voor vergrijzingsdruk op de begroting

3 WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

Tabel 9	(a) Wisselkoersstabiliteit (b) Kernindicatoren wisselkoersdruk op de Litouwse litas
Grafiek 5	Litouwse litas: afwijking van ERM II-spilkoers
Tabel 10	Litouwse litas: reële-wisselkoers ontwikkelingen
Tabel 11	Externe ontwikkelingen

4 LANGE-RENTEONTWIKKELINGEN

Tabel 12	Lange rente
Grafiek 6	(a) Lange rente (b) Lange rente en HICP inflatie-ecarts ten opzichte van het eurogebied

I PRIJSONTWIKKELINGEN

Tabel 1 HICP-Inflatie

(mutaties in % per jaar)

	2005		2006		april 2005 t/m maart 2006
	dec.	jan.	feb.	maart	
HICP-inflatie	3,0	3,5	3,4	3,1	2,7
Referentiewaarde ¹⁾	-	-	-	-	2,6
Eurogebied ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

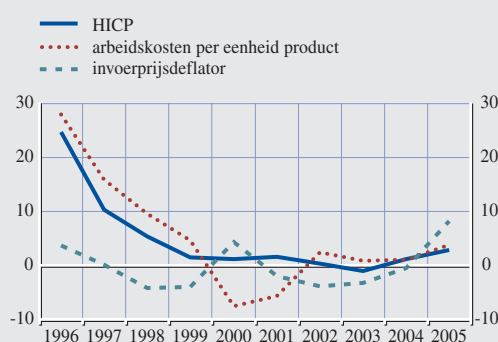
Bron: Europese Commissie (Eurostat).

1) Berekening voor april 2005 tot en met maart 2006, gebaseerd op het ongewogen rekenkundige gemiddelde van de procentuele mutaties per jaar van de HICP voor Polen, Finland en Zweden plus 1,5 procentpunt.

2) Het eurogebied is slechts ter informatie opgenomen.

Grafiek 1 Prijsontwikkelingen

(gemiddelde mutaties in % per jaar)

Bron: Europese Commissie (Eurostat) en nationale gegevens.

Tabel 2 Inflatiemaatstaven en aanverwante indicatoren

(mutaties in % per jaar, tenzij anders aangegeven)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Inflatiemaatstaven										
HICP	24,7	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7
HICP exclusief onverwerkte voedingsmiddelen en energie	-	10,3	4,5	1,7	-1,1	0,1	0,6	0,7	0,7	1,3
CPI	24,6	8,9	5,1	0,8	1,0	1,3	0,3	-1,2	1,2	2,7
CPI exclusief wijzigingen in indirecte belastingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Deflator particuliere consumptie	18,2	9,5	5,4	-0,4	-1,5	2,4	-0,1	-2,7	1,1	3,3
Deflator bbp	20,6	14,0	5,0	-0,6	1,8	-0,5	0,2	-1,1	2,8	5,9
Producentenprijzen ¹⁾	-	-	-0,5	1,0	10,2	-0,6	-0,7	-0,7	2,4	5,9
Aanverwante indicatoren										
Groei reëel bbp	4,7	7,0	7,3	-1,7	3,9	6,4	6,8	10,5	7,0	7,5
Bbp per capita in PPS ²⁾ (eurogebied = 100)	31,8	33,5	35,3	34,1	35,1	36,9	38,9	42,2	44,8	.
Vergelijkende prijsniveaus (eurogebied = 100)	33,7	41,4	43,9	45,4	51,7	52,8	54,0	53,4	53,2	.
Output gap ³⁾	-6,3	-3,0	0,0	-5,2	-4,9	-2,5	-1,6	2,1	2,1	2,2
Werkloosheid (%) ⁴⁾	-	14,1	13,2	13,7	16,4	16,5	13,5	12,4	11,4	8,2
Arbeidskosten per eenheid product, gehele economie	28,0	15,9	6,8	1,9	-6,5	-5,7	2,4	0,8	1,0	3,8
Loonsom per werknemer, gehele economie	32,7	23,3	15,5	2,5	1,3	3,8	5,1	8,9	8,2	8,7
Arbeidsproductiviteit, gehele economie	3,7	6,4	8,1	0,5	8,3	10,1	2,7	8,0	7,1	4,7
Invoerprijnsdeflator, goederen en diensten	3,7	0,1	-4,2	-4,0	4,3	-2,0	-3,9	-3,3	-0,5	8,2
Nominale effectieve wisselkoers ⁵⁾	3,2	11,3	3,3	2,9	10,8	3,2	4,6	4,9	1,5	-0,8
Geldhoeveelheid (M3) ⁶⁾	-3,6	35,7	13,6	7,2	16,1	21,9	17,0	20,1	27,5	30,6
Leningen van banken ⁶⁾	-10,1	9,5	21,4	9,7	-3,2	24,8	29,4	56,2	40,6	63,5
Aandelenkoersen (OMX Vilnius Index) ⁶⁾	-	-	-	-	-	-18,5	12,2	105,8	68,2	52,9
Huizenprijzen	-	-	-	-	-9,6	23,6	9,8	17,8	9,6	50,2

Bron: Europese Commissie (Eurostat), nationale gegevens (CPI, arbeidskosten per eenheid product, loonsom per werknemer, arbeidsproductiviteit, huizenprijzen) en Europese Commissie ("output gap").

1) Totale industrie m.u.v. bouwnijverheid, binnenlandse afzet.

2) PPS staat voor "purchasing power standards".

3) Percentage van potentieel bbp. Een positief teken geeft aan dat het feitelijke bbp boven het potentiële bbp ligt.

4) Definitie conform IAO-richtlijnen.

5) Een positief resp. negatief teken geeft appreciatie resp. depreciatie aan.

6) Groeicijfers per jaartultimo, zoals samengesteld door de ECB.

Tabel 3 Recent inflatiebeloop en -voorspellingen

(mutaties in % op jaarbasis)

(a) Recent beloop HICP

	2005		2006		
	nov.	dec.	jan.	feb.	maart
HICP					
Mutatie in % per jaar	2,9	3,0	3,5	3,4	3,1
Mutatie gemiddelde laatste 3 maanden t.o.v. de voorafgaande 3 maanden, op jaarbasis, seizoenvrij	5,5	4,5	3,4	3,2	3,1
Mutatie gemiddelde laatste 6 maanden t.o.v. de voorafgaande 6 maanden, op jaarbasis, seizoenvrij	3,1	3,5	3,9	4,1	3,9

Bronnen: Europese Commissie (Eurostat) en berekeningen ECB.

(b) Inflatievoorspellingen

	2006	2007
HICP, Europese Commissie (voorjaar 2006)	3,5	3,3
CPI, OESO (december 2005) ¹⁾	-	-
CPI, IMF (april 2006)	3,2	2,7
CPI, Consensus Economics (maart 2006)	2,6	2,3

Bronnen: Europese Commissie, OESO, IMF en Consensus Economics.

1) Litouwen is niet aangesloten bij de OESO.

2 BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

Tabel 4 Begrotingspositie overheid

(% bbp)

	2004	2005	2006 ¹⁾
Overschot (+) / Tekort (-) overheid	-1,5	-0,5	-0,6
Referentiewaarde	-3,0	-3,0	-3,0
Overschot/tekort, na saldering met overheidsinvesteringsuitgaven ²⁾	2,0	3,0	2,9
Bruto schuld overheid	19,5	18,7	18,9
Referentiewaarde	60,0	60,0	60,0

Bron: Europese Commissie en berekeningen ECB.

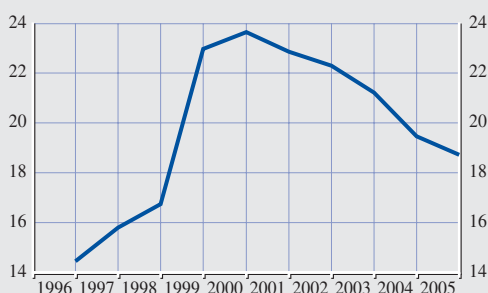
1) Projecties Europese Commissie.

2) Een positief teken geeft aan dat het overheidstekort lager is dan de investeringsuitgaven.

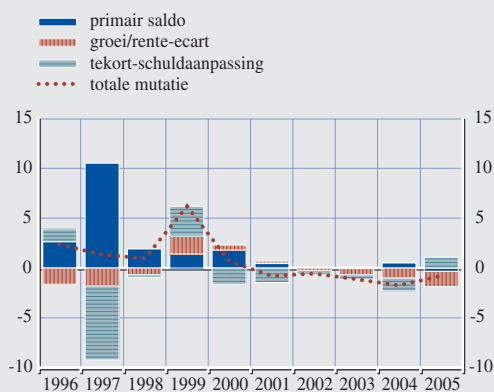
Grafiek 2 Bruto schuld overheid

(% bbp)

(a) Niveaus

(b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren

Bron: Europese Commissie en ECB.

Toelichting: In Grafiek 2(b) geeft een negatieve waarde aan dat de desbetreffende factor heeft bijgedragen tot een daling van de schuldquote, terwijl een positieve waarde aangeeft dat de desbetreffende factor tot een stijging heeft bijgedragen.

Tabel 5 Bruto schuld overheid – structurele kenmerken

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totale schuld (% bbp)	14,5	15,8	16,8	23,0	23,6	22,9	22,3	21,2	19,5	18,7
Valutasamenstelling (% van totaal)										
Binnenlandse valuta	30,5	37,3	36,4	23,4	25,9	26,1	33,4	35,2	29,4	29,5
Vreemde valuta	69,5	62,7	63,6	76,6	74,1	73,9	66,6	64,8	70,6	70,5
Euro ¹⁾	9,0	9,0	19,6	33,5	40,6	44,5	53,8	54,6	62,5	68,6
Overige vreemde valuta's	60,4	53,8	44,0	43,1	33,5	29,4	12,8	10,2	8,1	1,9
Binnenlands houderschap (% van totaal)	23,2	39,6	38,9	27,4	32,1	35,3	40,0	39,8	39,5	40,0
Gemiddelde resterende looptijd (in jaren)	5,2	6,0	5,5	5,2	5,0	4,8	5,2	4,1	4,3	4,8
Looptijdsamenstelling ²⁾ (% van totaal)										
Kort (tot en met 1 jaar)	24,0	29,1	24,2	15,4	11,3	6,8	5,3	5,0	5,6	10,7
Middellang en lang (langer dan 1 jaar)	76,0	70,9	75,8	84,6	88,7	93,2	94,7	95,0	94,4	89,3

Bron: ESCB en Europese Commissie.

Toelichting: Gegevens per jaarultimo, Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding.

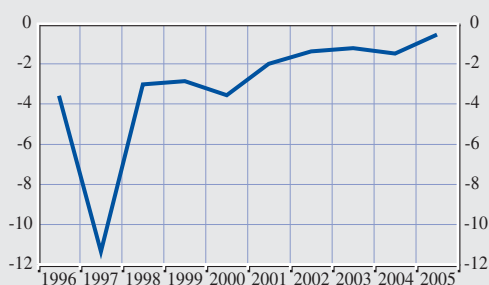
1) Omvat schuld luidende in euro en, vóór 1999, in ECU of een van de valuta's van de lidstaten die zijn overgegaan op de euro.

2) Oorspronkelijke looptijd.

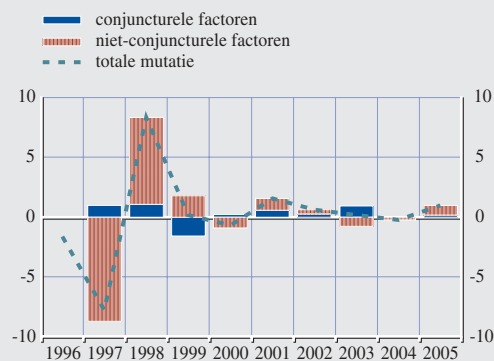
Grafiek 3 Overschot (+) / Tekort (-) overheid

(% bbp)

(a) Niveaus

(b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren

Bron: Europese Commissie en ECB.

Toelichting: In Grafiek 3(b) geeft een negatieve waarde aan dat de desbetreffende factor heeft bijgedragen tot een stijging van het tekort, terwijl een positieve waarde aangeeft dat de desbetreffende factor heeft bijgedragen tot een daling.

Tabel 6 Tekort-schuldaanpassing overheid

(% bbp)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Mutatie schuld overheid	4,9	4,0	2,7	5,8	1,9	0,5	0,9	0,8	0,2	1,6
Overschot (+) / Tekort (-) overheid	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Tekort-schuldaanpassing	1,3	-7,4	-0,3	3,0	-1,6	-1,4	-0,4	-0,4	-1,3	1,1
Netto aankoop (+) / Netto verkoop (-)										
financiële activa	1,4	2,3	-1,8	-0,1	0,0	-0,8	0,8	-0,8	-0,7	0,4
Chartaal geld en deposito's	0,1	1,6	1,4	-2,2	0,5	0,2	1,2	0,9	-0,1	0,3
Leningen en effecten m.u.v. aandelen	1,0	1,0	1,7	2,8	1,0	0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,2
Aandelen en deelnemingen	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Privatiseringen	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Kapitaalinjecties	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige financiële activa	0,3	-0,2	0,0	0,3	0,3	0,0	0,2	0,1	0,4	0,6
Waarderingsverschillen										
schuld overheid	0,0	-0,3	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,5	0,0	0,0
Winsten (-) / Verliezen (+)										
deviszenvoorraad	0,5	0,0	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,4	-0,1	0,1
Overige waarderingsverschillen ¹⁾	-0,6	-0,3	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Overige mutaties schuld overheid²⁾	0,0	-9,5	1,4	3,4	-0,9	0,0	-0,2	0,9	-0,6	0,7

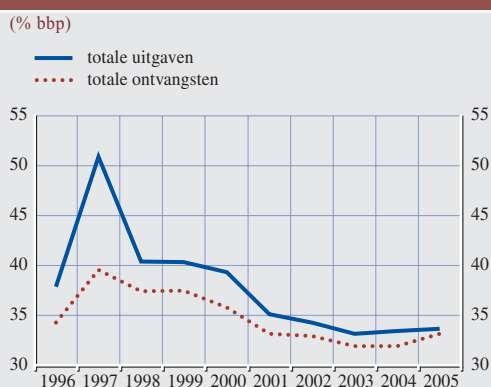
Bron: ESCB en Europese Commissie.

Toelichting: Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding.

1) Met inbegrip van het verschil tussen de nominale waarde en de marktwaarde van de schuld bij uitgifte.

2) Transacties in overlopende posten (overheidspassiva), herclassificaties van sectoren en statistische discrepanties. In deze post kunnen ook bepaalde gevallen van schuldderving zijn begrepen.

Grafiek 4 Uitgaven en ontvangsten overheid

Bron: ESCB.

Tabel 7 Begrotingspositie overheid

(% bbp)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totale ontvangsten	34,3	39,6	37,4	37,5	35,8	33,1	32,9	31,9	31,9	33,1
Lopende ontvangsten	34,3	39,5	37,4	37,4	35,7	33,1	32,4	31,5	31,5	32,4
Directe belastingen	8,3	9,0	9,1	9,2	8,4	7,8	7,5	8,0	8,7	9,1
Indirecte belastingen	11,9	14,6	14,0	13,8	12,6	12,2	12,4	11,8	11,1	11,2
Sociale-verzekeringspremies	8,0	8,6	9,1	9,3	9,4	9,0	8,7	8,6	8,7	8,6
Overige lopende ontvangsten	6,2	7,3	5,1	5,0	5,4	4,1	3,8	3,2	2,9	3,5
Kapitaalontvangsten	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,5	0,8
Totale uitgaven	37,9	50,9	40,4	40,3	39,3	35,1	34,3	33,2	33,4	33,7
Lopende uitgaven	32,7	35,4	36,7	36,8	34,7	32,2	30,8	29,7	29,6	30,0
Inkomen uit arbeid	10,9	11,4	12,8	13,5	12,7	11,7	11,4	10,8	10,8	10,4
Sociale voorzieningen anders dan in natura	8,9	9,3	10,0	11,4	10,7	10,6	9,3	9,1	9,1	9,0
Rentebetalingen	0,9	0,8	1,1	1,4	1,7	1,5	1,3	1,2	0,9	0,8
<i>Waarvan: effect van swaps en FRA's</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige lopende uitgaven	12,0	13,9	12,8	10,4	9,6	8,5	8,8	8,5	8,8	9,7
Kapitaaluitgaven	5,1	15,5	3,8	3,6	4,6	2,9	3,5	3,4	3,8	3,7
Overschot (+) / tekort (-)	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Primair saldo	-2,7	-10,5	-1,9	-1,5	-1,8	-0,5	-0,1	0,0	-0,5	0,3
Overschot (+) of tekort (-) na saldering met investeringsuitgaven	-1,1	-9,0	-0,5	-0,3	-1,2	0,2	1,5	1,8	2,0	3,0

Bron: ESCB en Europese Commissie.

Toelichting: Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding. Rentebetalingen als gerapporteerd in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten. De post "effect van swaps en FRA's" staat gelijk aan het verschil tussen de rente (of het tekort/overschot) zoals gedefinieerd in de procedure bij buitensporige tekorten en in ESR 95. Zie Verordening (EG) nr. 2558/2001 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de herindeling van betalingen in het kader van swapovereenkomsten en termijncontracten met rentevaststelling na afloop ("forward rate agreements").

Tabel 8 Projecties voor vergrijzingsdruk op de begroting

(in %)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Afhankelijkheidsgraad van ouderen (bevolking van 65 en ouder als percentage van de bevolkingsgroep van 15 t/m 64)	22,3	23,4	26,0	33,4	39,3	44,9
Mutatie in aan leeftijd gerelateerde overheidsuitgaven (% bbp) vergeleken met 2004	-	-0,7	-0,9	0,3	0,8	1,4

Bron: Europese Commissie (2006): "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)". Een verslag opgesteld door het Comité voor Economische Politiek en de Europese Commissie (DG ECFIN).

3 WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

Tabel 9 (a) Wisselkoersstabiliteit

Deelname aan wisselkoersstelsel (ERM II)		ja
Deelname sinds		28 juni 2004
Devaluatie bilaterale spilkoers op eigen initiatief		Nee
Maximale afwijkingen ¹⁾	Maximale opwaartse afwijking	Maximale neerwaartse afwijking
28 juni 2004 - 28 april 2006		
Euro	0,0	0,0

Bron: ECB.

1) Maximale procentuele afwijkingen van de ERM II-spilkoers. Tiendaags voortschrijdend gemiddelde van daggegevens met bedrijfsfrequentie.

(b) Kernindicatoren wisselkoersdruk op de Litouwse litas

(gemiddelde van periode van 3 maanden eindigend met de gespecificeerde maand)

	2004		jan.	2005			2006	
	juli	okt.		april	juli	okt.	jan.	april
Wisselkoersvolatiliteit ¹⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korte-rentever verschillen ²⁾	0,6	0,6	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,0

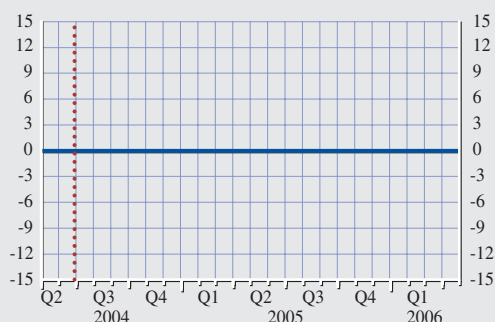
Bronnen: Nationale gegevens en berekeningen ECB.

1) Op jaarbasis omgerekende maandelijkse standaarddeviatie (als percentage) van dagelijkse procentuele mutaties van de wisselkoers ten opzichte van de euro.

2) Verschil (in procentpunt) tussen driemaands interbancaire rentes en de driemaands EURIBOR.

Grafiek 5 Litouwse litas: afwijking van de ERM II-spilkoers

(daggegevens; procentuele afwijkingen; 1 mei 2004 - 28 april 2006)

Bron: ECB.

Toelichting: De verticale lijn geeft de datum van toetreding tot het ERM II aan (28 juni 2004). Een positieve resp. negatieve afwijking van de centrale pariteit betekent dat de valuta zich aan de sterke resp. zwakke zijde van de bandbreedte bevindt. Voor de Litouwse litas is de fluctuatiefbandbreedte +/- 15%. Afwijkingen vóór 28 juni 2004 hebben betrekking op de spilkoers van de Litouwse litas zoals vastgelegd bij toetreding tot het ERM II.

Tabel 10 Litouwse litas: reële-wisselkoersontwikkelingen

(maandgegevens; procentuele afwijkingen; april 2006 vergeleken met diverse referentieperiodes)

	Gemiddelde januari 1996 t/m april 2006	Gemiddelde januari 1999 t/m april 2006
Reële bilaterale wisselkoers ten opzichte van de euro ¹⁾	9,5	1,8
<i>PM-posten:</i>		
Nominale effectieve wisselkoers ²⁾	13,8	6,5
Reële effectieve wisselkoers ^{1), 2)}	11,3	4,4

Bron: ECB.

Toelichting: Een positief teken geeft appreciatie aan, een negatief teken depreciatie.

1) Gebaseerd op de ontwikkelingen in de HICP en CPI.

2) Effectieve wisselkoers ten opzichte van het eurogebied, de EU-lidstaten buiten het eurogebied en tien andere belangrijke handelspartners.

Tabel 11 Externe ontwikkelingen

(% bbp, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saldo lopende rekening plus kapitaalrekening	-8,9	-9,9	-11,7	-11,0	-5,9	-4,7	-4,7	-6,4	-6,4	-5,6
Saldo directe investeringen en effectenverkeer samen ¹⁾	4,2	5,3	8,1	9,1	5,6	5,8	5,1	2,3	3,2	1,1
Saldo directe investeringen	1,9	3,3	8,3	4,4	3,3	3,6	5,0	0,8	2,3	2,6
Saldo effectenverkeer	2,3	2,0	-0,2	4,7	2,3	2,2	0,1	1,5	0,9	-1,5
Netto internationale investeringspositie	-13,9	-18,5	-22,5	-34,3	-35,0	-34,6	-32,9	-33,4	-34,7	-35,4
Uitvoer van goederen en diensten ²⁾	52,2	53,1	45,7	39,1	44,6	49,8	52,8	51,3	52,2	58,3
Invoer van goederen en diensten ²⁾	61,8	63,4	57,2	49,2	50,9	55,2	58,3	57,0	59,2	65,3
Uitvoer van goederen naar het eurogebied ^{3), 4)}	29,7	27,4	30,4	36,4	32,0	26,7	25,7	27,5	30,4	28,5
Invoer van goederen uit het eurogebied ^{3), 4)}	31,8	34,7	36,8	35,3	32,3	34,7	35,4	34,7	35,6	32,3
<i>PM-posten:</i>										
Uitvoer goederen naar de 25 landen van de EU ^{3), 4)}	54,5	50,8	58,8	73,5	74,6	73,4	69,2	62,5	66,9	65,3
Invoer goederen uit de 25 landen van de EU ^{3), 4)}	53,6	57,7	60,7	60,0	54,5	54,8	56,5	55,8	63,3	59,0

Bronnen: ESCB en Europese Commissie (Eurostat).

1) Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding.

2) Statistieken betalingsbalans.

3) Statistieken buitenland.

4) Als percentage van totale uitvoer en invoer.

4 LANGE-RENTE-ONTWIKKELINGEN

Tabel 12 Lange rente

(%; gemiddelde van waarnemingen gedurende periode)

	2005 dec.	jan.	2006 feb.	maart	april 2005 t/m t/m maart 2006
Lange rente ¹⁾	3,8	3,6	3,5	3,7	3,7
Referentiewaarde ²⁾					5,9
Eurogebied ³⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Bronnen: ECB en Europese Commissie.

1) De lange rente is gebaseerd op de rendementen op de primaire markt.

2) Berekening voor april 2005 tot en met maart 2006, gebaseerd op het ongewogen rekenkundige gemiddelde voor de rentevoeten van Polen, Finland en Zweden, plus 2 procentpunt.

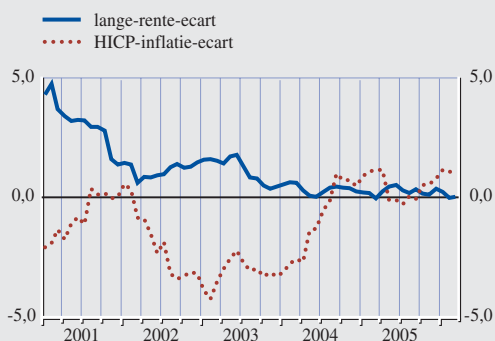
3) Het gemiddelde voor het eurogebied is slechts ter informatie opgenomen.

Grafiek 6

(a) Lange rente
(maandgemiddelden in %)

(b) Lange rente en HICP-inflatie-ecarts
ten opzichte van het eurogebied
(maandgemiddelden in procentpunten)

Bron: ECB en Europese Commissie.

2.2 SLOVENIË

2.2.1 PRIJSONTWIKKELINGEN

Gedurende de referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006 bedroeg de gemiddelde HICP-inflatie in Slovenië 2,3%, d.w.z. minder dan de referentiewaarde van 2,6% voor het criterium inzake prijsstabiliteit (zie Tabel 1). Op basis van de meest recente gegevens, is de verwachting dat het twaalfmaands gemiddelde van de HICP-inflatie op jaarbasis in de komende maanden stabiel zal blijven.

Terugkijkend over een langere periode, is in Slovenië pas sinds een betrekkelijk korte tijdsperiode sprake van lage inflatiecijfers. De consumptieprijzinflatie in Slovenië is tot 1999 geleidelijk gedaald, toen de neerwaartse tendens werd onderbroken, en begon vervolgens na 2000 weer te dalen (zie Grafiek 1). De HICP-inflatie daalde geleidelijk van 9,9% in 1996 naar 6,1% in 1999, alvorens weer te stijgen naar 8,9% in 2000. Deze hernieuwde toename was het gevolg van verschillende factoren, in het bijzonder de invoering van een belasting op de toegevoegde waarde, een sterke stijging van de binnenlandse vraag, krachtige loonstijgingen en een plotselinge sterke stijging van de invoerprijzen. Het desinflatieproces won na 2000 weer aan kracht, waarbij de inflatie geleidelijk terugliep naar 2,5% in 2005. Dit inflatiepatroon weerspiegelt een aantal belangrijke beleidskeuzen. In 2001 werd een nieuw monetair-beleidskader goedgekeurd, waarbij de hoofddoelstelling van prijsstabiliteit werd vastgelegd in de nieuwe Wet op Banka Slovenije. Van het streven naar een middellange-termijndoel voor monetaire groei werd afgestapt en er werd een op twee pijlers gebaseerd monetair-beleidskader ingevoerd, gericht op zowel monetaire als reële economische ontwikkelingen. Tegelijkertijd werd het monetaire beleid gecompleteerd met een wisselkoersbeleid gebaseerd op de ongedekte rentepariteit, hetgeen het mogelijk maakte bij de tenuitvoerlegging van het monetaire beleid voldoende hoge rentetarieven te handhaven ter ondersteuning van desinflatie. Sinds 28 juni 2004, toen

Slovenië tot het ERM II toetrad, is het monetaire beleid er op gericht geweest wisselkoersstabiliteit ten opzichte van de euro te handhaven. Gedurende de verslagperiode heeft Banka Slovenije haar deviezenswapfaciliteit gebruikt om de stabiliteit van de euro-tolar-wisselkoers te handhaven, terwijl de binnenlandse rentetarieven relatief hoog werden gehouden, waardoor een positief ecart ten opzichte van vergelijkbare rentetarieven in het eurogebied kon worden behouden.¹ Dit vergemakkelijkt op zijn beurt de overgang naar prijsstabiliteit. Het desinflatieproces werd tevens breed ondersteund door begrotingsbeleid en structurele hervormingen, met inbegrip van de geleidelijke desindexering van financiële contracten en lonen, en de geleidelijke liberalisering van de financiële markten.

Voor het grootste deel van de periode van 1996 tot en met 2005 dient het inflatiebeloop te worden bezien tegen de achtergrond van een vrij robuuste productiegroei. Nadat de reële bbp-groei tussen 2001 en 2003 enigszins gematigder was, is deze sinds 2004 weer aangetrokken (zie Tabel 2). De arbeidsmarktomstandigheden zijn in de loop der tijd vrij stabiel gebleven, waarbij het werkloosheidscijfer doorgaans fluctueerde binnen een marge van 6-7%. De groei van de loonsom per werknemer steeg in 2000 en 2001 tot boven 10%, alvorens in 2004 te dalen naar 7,7%.² In combinatie met een tijdelijke vertraging van de arbeidsproductiviteitsgroei resulteerde dit in 2000 en 2001 in een substantiële groeistijging van de arbeidskosten per eenheid product, gevolgd door een geleidelijke daling naar 3,8% in 2004. Gedurende de beschouwde periode zijn de invoerprijzen betrekkelijk volatiel geweest, voornamelijk als gevolg van wisselkoers- en olieprijsontwikkelingen. Relatief geringe stijgingen van de invoerprijzen in 2002 en 2003 bevorderden het proces van desinflatie gedurende deze twee jaren. Het algemene patroon van verdragende

1 Zie voor nadere details paragraaf 2.2.3 getiteld "Wisselkoersontwikkelingen".

2 Gegevens voor de loonsom per werknemer voor 2005 zijn nog niet beschikbaar. De gemiddelde groei van het bruto maandloon bedroeg in 2005 4,9%, tegen 4,6% in 2004.

inflatieontwikkelingen blijkt tevens uit andere relevante indices, zoals de HICP-inflatie met uitzondering van onbewerkte voedingsmiddelen en energie en de CPI-inflatie uitgezonderd veranderingen in de netto indirecte belastingen (zie Tabel 2).

Kijkend naar recente tendensen, kwam de gemiddelde HICP-inflatie op jaarbasis in 2005 uit op 2,5%. In januari 2006 bedroeg de HICP-inflatie op jaarbasis 2,6%, alvorens te zakken naar 2,0% in maart (zie Tabel 3a). Een daling van de prijzen voor industriële goederen ongerekend energie en een lagere inflatie van de prijzen van voedingsmiddelen als gevolg van toegenomen internationale en binnenlandse concurrentie heeft het opwaartse effect van de olieprijsstijgingen tenietgedaan. Het effect van recente olieprijsstijgingen werd tevens gematigd door veelvuldige aanpassingen in de accijnzen, die, volgens Banka Slovenije, de inflatie over de referentieperiode met 0,06 procentpunt verminderde. Bank Slovenije schat dat, over het geheel genomen, veranderingen in de indirecte belastingen en door de overheid gereguleerde prijzen rond 1,9 procentpunt aan de inflatie in 2005 hebben bijgedragen, waarvan ongeveer 1,3 procentpunt het gevolg was van hogere energieprijzen. Het huidige inflatiebeeld dient te worden gezien tegen de achtergrond van betrekkelijk dynamische economische omstandigheden. In het vierde kwartaal van 2005 bedroeg de jaar-op-jaar groei van het reële bbp 3,7%, resulterend in een gemiddeld groeitempo van 3,9% voor het jaar als geheel.

Vooruitkijkend, is de verwachting dat wat betreft te voorzien factoren die een opwaartse druk op de inflatie in Slovenië zullen uitoefenen, de harmonisatie van accijnzen op tabak in drie stappen en uiterlijk 2008 zal worden geïmplementeerd, daarmee in totaal tot 0,5 procent bijdragend aan de HICP-inflatie. Bovendien kan de in de begroting voorziene mogelijke verhoging van het btw-tarief per 1 januari 2007, ter compensatie van de geleidelijke afschaffing van de loonbelasting, een direct opwaarts effect op de inflatie hebben van rond 0,7 procentpunt in 2007. Verder zijn een aantal

opwaartse risico's voor de inflatievooruitzichten waarneembaar. Ten eerste zou de huidige relatief krachtige groei van de binnenlandse vraag, gevoed door de versnellende kredietexpansie, extra aan kracht kunnen winnen met de verdere renteconvergentie naar het niveau van het eurogebied. Ten tweede hebben de risico's betrekking op de wegebbende neerwaartse effecten van de toegenomen concurrentie op de inflatie, die sinds medio 2004 aanwezig is en deels gepaard ging met de toetreding van Slovenië tot de EU. Ten slotte kunnen mogelijke additionele tweede-ronde-effecten voortkomend uit de recente energieprijsstijgingen, in combinatie met een krachtiger wordende binnenlandse vraag en mogelijke aanpassingen in de door de overheid gereguleerde prijzen, een significante opwaartse druk uitoefenen op de lonen en de inflatie. Met name is een onzekerheid die verband houdt met de loonontwikkelingen, dat de nieuwe loonakkoorden voor 2006 en verder nog niet zijn gesloten. Verder vooruitblikkend, zal het inhaalproces waarschijnlijk in de komende jaren van invloed zijn op de inflatie, gezien het feit dat het bbp per hoofd van de bevolking en het prijsniveau in Slovenië nog steeds lager liggen dan in het eurogebied (zie Tabel 2). Het is echter moeilijk te beoordelen wat de precieze omvang zal zijn van het inflatie-effect als gevolg van dit inhaalproces.

Een klimaat dat bijdraagt aan duurzame prijsstabiliteit in Slovenië zal afhankelijk zijn van, onder andere, de implementatie van een gezonde koers inzake begrotingsconsolidatie, wat tevens de potentiële vraagdruk in de economie zou verminderen. Bovendien zou de versnelling van additionele structurele hervormingen, zoals verdere desindexering (van met name lonen en bepaalde sociale overdrachten, waar nog steeds grotendeels indexering voor inflatie op van toepassing is), zal essentieel zijn voor het handhaven van prijsstabiliteit. In deze context zal het van belang zijn de flexibiliteit op de arbeidsmarkt te vergroten door regionale arbeidsmobiliteit te verhogen en de mismatch inzake scholing aan te pakken. Tegelijkertijd dienen de sociale partners er voor te zorgen dat loonstijgingen de groei van de

arbeidsproductiviteit weerspiegelen, waarbij de ontwikkelingen in concurrerende landen in aanmerking worden genomen. Even belangrijk zal het zijn het liberaliseringsproces in de gehele economie voort te zetten, en het nationale beleid gericht op het verder verbeteren van de concurrentie in de productmarkten, krachtiger te maken.

2.2.2 BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

In het referentiejaar 2005 vertoonde het begrotingssaldo van de overheid een tekort van 1,8% van het bbp, d.w.z. ruim beneden de referentiewaarde van 3%. De schuldquote van de overheid bedroeg 29,1%, d.w.z. minder dan de referentiewaarde van 60% (zie Tabel 4). Vergeleken met het voorgaande jaar nam het begrotingstekort met 0,5 procentpunt af en daalde de schuldquote van de overheid met 0,4 procentpunt. Voor 2006 wordt door de Europese Commissie een stijging van de tekortquote geraamd van 1,9% en wordt een stijging van de schuldquote van de overheid voorzien naar 29,9%. In 2004 en 2005 is de tekortquote niet uitgekomen boven de investeringsuitgaven van de overheid in verhouding tot het bbp. Slovenië verkeert niet in een situatie van buitensporig tekort.

Terugkijkend over de jaren 1999 (het eerste jaar waarvoor vergelijkbare overheidsschuldgegevens beschikbaar zijn) tot en met 2005, is de schuldquote van de overheid cumulatief gestegen met 4,5 procentpunt (zie Grafiek 2a en Tabel 5). De schuldquote steeg scherp van 24,6% in 1999 naar 29,7% in 2002 en bleef boven 29% in de jaren tot 2005. Zoals in Grafiek 2b uitvoeriger wordt getoond, hebben vanaf 2000 (het eerste jaar waarvoor vergelijkbare gegevens beschikbaar waren) primaire tekorten bijgedragen aan de groei van de overheidsschuld. De tekort-schuldaanpassingen hebben met name in 2002 de overheidsschuldquote doen stijgen, voornamelijk vanwege veranderingen in het begrotingssysteem (zie Tabel 6). Het productiegroei/rente-ecart heeft in de verslagperiode over het geheel genomen een neerwaarts effect op de schuldquote gehad. De

sinds 2000 waargenomen patronen kunnen als kenmerkend worden beschouwd voor het nauwe verband tussen primaire tekorten en een negatieve schulddynamiek, ongeacht het beginniveau van de schuld – dat in het geval van Slovenië verhoudingsgewijs laag was. In dit kader kan worden opgemerkt dat het aandeel van overheidsschuld met een korte looptijd tussen 1999 en 2002 is toegenomen tot 7,7%, alvorens in de periode tot 2005 met 2,8 procentpunt te dalen. Het aandeel van schuld met een korte looptijd is klein, en begrotingssaldi zijn, het niveau van de schuldquote in aanmerking genomen, betrekkelijk ongevoelig voor veranderingen in de rentetarieven. Het aandeel van in vreemde valuta luidende overheidsschuld is groot, maar meer dan 95% ervan luidt in euro. De begrotingssaldi zijn derhalve betrekkelijk ongevoelig voor veranderingen in andere wisselkoersen dan de euro-tolar-wisselkoers.

Sinds 2000 (het eerste jaar waarvoor vergelijkbare overheidstekortgegevens beschikbaar zijn) is sprake van een patroon van globaal verbeterende uitkomsten in de tekortquote (zie Grafiek 3a en Tabel 7). Vanaf een beginniveau van 3,9% in 2000 verslechterde de tekortquote tot 4,3% in 2001, en verbeterde vervolgens tot 2,3% in 2004 en 1,8% in 2005. Zoals uitvoeriger wordt getoond in Grafiek 3b, geven ramingen van de Europese Commissie aan dat conjuncturele factoren negatief hebben bijgedragen aan de verandering in het begrotingssaldo, met name in 2001 en 2003. Niet-conjuncturele veranderingen in het begrotingssaldo hadden met name in 2002 een positief effect op het saldo. Dergelijke veranderingen zouden de weerslag kunnen zijn van ofwel een blijvende structurele verandering ofwel het effect van tijdelijke maatregelen. Beschikbare informatie wijst er op dat tijdelijke maatregelen in 2004 en 2005 geen effect hadden.

Bij de beoordeling van tendensen in andere begrotingsindicatoren, valt uit Grafiek 4 en Tabel 7 op te maken dat de totale uitgavenquote van de overheid in 2000 (het eerste jaar waarvoor vergelijkbare gegevens beschikbaar zijn) van 48,1% van het bbp steeg naar 49,0% in

2001. De uitgavenquote stabiliseerde vervolgens rond 48% tot en met 2003 en daalde daarna gematigd. Na 2001 droeg de daling van de rentelasten voor ongeveer de helft bij aan de daling. Over het geheel genomen lag de uitgavenquote in 2005 0,8 procentpunt lager dan in 2000. De overheidsinkomsten in verhouding tot het bbp stegen tussen 2000 en 2002 met 1,1% en stabiliseerden daarna overwegend. In 2005 lag de ontvangstenquote op 45,5%.

De Sloveense begrotingsstrategie voor de middellange termijn zoals uiteengezet in het Convergentieprogramma voor 2006-08, daterend uit 2005, verschilt licht van de in Tabel 4 getoonde voorspellingen van de Commissie en voorziet een lichte daling van het begrotingstekort tot 1,7% van het bbp in 2006 en een toename van de overheidsschuld tot 29,6% van het bbp. De planning is dat de totale uitgaven en ontvangsten beide zullen dalen met ongeveer 0,5% van het bbp vergeleken met de programmeergevens voor 2005, het laatstgenoemde deels als gevolg van de geleidelijke afschaffing van de loonbelasting. De verwachting is echter dat deze wegvallende inkomsten deels zullen worden gecompenseerd door een toename van andere belastingen. Thans voorziet de begroting voor 2007 in een stijging van de btw-tarieven (van 8,5% naar 9% en van 20% naar 21%), in afwachting van parlementaire goedkeuring. Er zijn thans geen aanwijzingen voor maatregelen met een significant tijdelijk effect in de begroting van 2006. De tekortquote zal in 2007 naar verwachting dalen tot 1,4% en de overheidsschuldquote zal globaal stabiel blijven op het niveau van 2006. Op basis van de in het convergentieprogramma voorziene begrotingsaldi is verdere consolidatie vereist, wil Slovenië aan de in het Stabiliteits- en groeiact beschreven middellange-termijndoelstelling kunnen voldoen, die in het convergentieprogramma is gekwantificeerd als een tekort van 1% van het bbp.

Wat betreft het mogelijke toekomstige beloop van de overheidsschuldquote, duiden de huidige tendensen er op dat de schuld zal stijgen, maar in de afzienbare toekomst onder het

niveau van 60% van het bbp kan worden gehandhaafd.

Zoals in Tabel 8 is aangegeven, wordt een duidelijke vergrijzing van de bevolking verwacht. Volgens de meest recente projecties van het Comité voor Economische Politiek van de EU en van de Europese Commissie³, is de verwachting dat Slovenië in de jaren tot en met 2050 te maken zal krijgen met een substantiële toename van met de vergrijzing verband houdende overheidsuitgaven tot 9,7 procentpunt van het bbp. Het aanpakken van de vergrijzing is noodzakelijk en de last zou gemakkelijker te dragen zijn als er in de overheidsfinanciën voldoende manoeuvreerruimte wordt gecreëerd vóór de periode waarin de demografische situatie naar verwachting zal verslechteren.

Wat betreft verdere budgettaire uitdagingen, lijkt de uitgavenstructuur van Slovenië te worden gekenmerkt door een betrekkelijk hoge graad van rigiditeit, die een op de uitgaven gebaseerde begrotingsaanpassing zou kunnen belemmeren. Volgens uit eind 2003 daterende gegevens van de Europese Commissie, bedroegen de expliciete voorwaardelijke verplichtingen, voornamelijk in de vorm van overheidsgaranties aan publieke entiteiten voor de financiering van infrastructuur en exportgaranties, ongeveer 8% van het bbp. Dit niveau blijkt in 2004 en 2005 enigszins te zijn gestegen. Er bestaat echter geen algemeen aanvaarde methode om de voorwaardelijke verplichtingen in hun geheel te ramen en de schattingen kunnen sterk uiteenlopen.

2.2.3 WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

De Sloveense tolar neemt vanaf 28 juni 2004 deel aan het ERM II, d.w.z. ongeveer 22 maanden van de referentieperiode van twee jaar tussen mei 2004 en april 2006 (zie Tabel 9a). De

3 "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pension, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)", Comité voor Economische Politiek en de Europese Commissie (2006).

spilkoers voor de Sloveense valuta is vastgesteld op 239,64 tolars per euro, hetgeen de marktkoers was ten tijde van de toetreding. Rond de spilkoers werd een standaardfluctuatiebandbreedte van $\pm 15\%$ vastgesteld.

Aan het begin van de referentieperiode, voordat de tolar toetrad tot het ERM II, voerden de Sloveense autoriteiten een wisselkoersbeleid ten opzichte van de euro dat zich vertaalde in een geleidelijke depreciatie in afnemend tempo van de tolar/euro-wisselkoers. Dit beleid, dat ook in de daaraan voorafgaande jaren was gevoerd, werd gestuurd door ongedekte rentepariteitsoverwegingen en beoogde het nominale convergentieproces te bevorderen. Bij de toetreding tot het ERM II werd dit beleid geleidelijk verlaten. Sinds de toetreding tot het ERM II is de tolar in een zeer smalle marge dicht bij zijn europsilkoers verhandeld (zie Grafiek 5). Binnen het ERM II heeft Slovenië de spilkoers van zijn valuta ten opzichte van de euro niet op eigen initiatief gedevalueerd. Banka Slovenije heeft tijdelijk geïntervenieerd in de valutamarkten kort na de toetreding tot het ERM II om blij te geven van haar intentie de nominale tolar-wisselkoers dicht bij de spilkoers te houden. Gedurende de referentieperiode heeft de centrale bank de stabiliteit van de euro/tolar-wisselkoers kunnen handhaven en tegelijkertijd de binnenlandse korte rente boven die in het eurogebied gehouden. Zij beperkte de volatiliteit van haar valuta door gebruik te maken van haar deviezenswapfaciliteit. Deze faciliteit biedt commerciële banken de mogelijkheid liquiditeit te verkrijgen in de binnenlandse valuta door op zevendaagse basis bij de centrale bank aangehouden deviezen te swappen. De in rekening gebrachte premie op deze transacties, die werden uitgevoerd in combinatie met sterilisatietransacties gebaseerd op tolar-bills, maakte het mogelijk een aanzienlijke wig te handhaven tussen de korte rente in Slovenië en die in het eurogebied. Deze wig kan in geringe mate ook worden verklaard uit de risicopremies. Teneinde het aantal uitstaande gecumuleerde swaps te verminderen, werden nu en dan rechtstreekse aankopen van deviezen uitgevoerd, hetgeen neerkomt op over

het geheel genomen aanzienlijke netto aankopen van deviezen om potentiële opwaartse druk op de valuta te absorberen. Gedurende de referentieperiode, was de volatiliteit in de wisselkoers van de tolar ten opzichte van de euro zeer laag (zie Tabel 9b). Sinds de toetreding tot het ERM II, is het korte-rente-ecart met de driemaands EURIBOR geleidelijk gedaald, maar bedroeg het in het laatste kwartaal van 2005 1,7 procentpunt. Nadat Banka Slovenije in februari en maart 2006 de beleidsrentetarieven cumulatief met 50 basispunten verlaagde, daalde het eind april 2006 tot 0,7 procentpunt.

Vóór toetreding tot het ERM II, impliceerde het wisselkoersbeleid van de Sloveense autoriteiten ten opzichte van de euro ook in nominale effectieve termen een continue daling van de tolar. Deze daling weerspiegelde de aanzienlijke inflatieverschillen tussen Slovenië en het eurogebied in het verleden. Dientengevolge lag de reële wisselkoers van de tolar – zowel bilateraal ten opzichte van de euro als in effectieve termen – in april 2006 dicht bij de historische gemiddelden zoals berekend vanaf januari 1996 en sinds de invoering van de euro (zie Tabel 10). Deze cijfers dienen echter met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, aangezien Slovenië een proces doormaakte van overgang naar een markteconomie, hetgeen een historische beoordeling van de reële wisselkoersontwikkelingen bemoeilijkt.

Voor wat de andere externe ontwikkelingen betreft, heeft Slovenië gedurende de afgelopen tien jaar gemiddeld een globaal genomen evenwichtige positie op de lopende en kapitaalrekening samen laten zien. Uitzonderingen waren de jaren 1999 en 2000, toen een tekort van rond 3% van het bbp werd opgetekend. Daarna, in 2001 en 2002, steeg de gecombineerde lopende en kapitaalrekening van de betalingsbalans tot een kleine overschotspositie. Vanaf 2003 zijn echter weer op het saldo van de lopende en kapitaalrekening samen tekorten in de orde van grootte van 1% tot 2,5% van het bbp opgetekend (zie Tabel 11). Slovenië heeft de afgelopen tien jaar slechts bescheiden netto buitenlandse directe investeringen te zien gegeven.

De netto internationale investeringspositie van het land is negatief geweest, met als hoogste punt de 19,3% van het bbp die in 2005 werd opgetekend.

Slovenië is een kleine open economie met, volgens de meest recente gegevens, een verhouding van de buitenlandse handel in goederen en diensten tot het bbp van 64,8% voor de uitvoer en van 65,3% voor de invoer. In 2005 bedroeg de uitvoer van goederen naar het eurogebied en naar de EU als aandeel van de totale uitvoer respectievelijk 52,9% en 66,4%. De overeenkomstige cijfers voor de invoer als percentage van de totale invoer in 2005 waren 66,7% en 78,2%.

2.2.4 DE LANGE-RENTEONTWIKKELINGEN

Gedurende de referentieperiode van april 2005 tot en met maart 2006 bedroeg de lange rente in Slovenië gemiddeld 3,8% en lag daarmee ruim onder de referentiewaarde van 5,9% voor het rentecriterium (zie Tabel 12).

Gedurende de afgelopen jaren heeft de lange rente een globaal genomen neerwaartse tendens laten zien (zie Grafiek 6a).⁴ Dientengevolge is het ecart tussen de lange rente van Slovenië en het gemiddelde van het eurogebied vanaf 2002 gestaag gedaald (zie Grafiek 6b), hetgeen resulteerde in een ecart van ongeveer 0,1 procentpunt in maart 2006. De belangrijkste factoren die aan deze tendens ten grondslag liggen, waren een vermindering van de economische en financiële onzekerheid dankzij verstandig begrotings- en monetair beleid, en een dalend inflatie-ecart tussen Slovenië en het eurogebied. Daarnaast profiteerde de verkleining van het lange-rente-ecart van de marktverwachtingen van een vroege deelname van Slovenië aan het ERM II, waartot het in juni 2004 toetrad, en van de relatief stabiele wisselkoers van de tolar ten opzichte de euro vanaf dat moment. Het proces van rente-convergentie werd eveneens ondersteund door de verwachting van invoering van de euro. Over het geheel genomen heeft de lange rente in Slovenië zich

gestaag in de richting van de rente in het eurogebied bewogen, hetgeen een weerspiegeling vormt van het marktvertrouwen in de algemene economische en begrotingsontwikkelingen in Slovenië en in een geloofwaardig monetair en wisselkoersbeleid.

⁴ Maart 2002 is de eerste maand waarvoor gegevens beschikbaar zijn betreffende de als referentie gehanteerde lange rente voor Slovenië.

2.2.5 TABELLEN EN GRAFIEKEN

SLOVENIË

I PRIJSONTWIKKELINGEN

Tabel 1	HICP-inflatie
Grafiek 1	Prijsontwikkelingen
Tabel 2	Inflatiemaatstaven en aanverwante indicatoren
Tabel 3	Recent inflatiebeloop en -voorspellingen (a) Recent beloop HICP (b) Inflatievoorspellingen

2 BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

Tabel 4	Begrotingspositie overheid
Grafiek 2	Bruto schuld overheid (a) Niveaus (b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren
Tabel 5	Bruto schuld overheid – structurele kenmerken
Grafiek 3	Overschot (+) / Tekort (-) overheid (a) Niveaus (b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren
Tabel 6	Tekort-schuldaanpassing overheid
Grafiek 4	Uitgaven en ontvangsten overheid
Tabel 7	Begrotingspositie overheid
Tabel 8	Projecties voor vergrijzingsdruk op de begroting

3 WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

Tabel 9	(a) Wisselkoersstabiliteit (b) Kernindicatoren wisselkoersdruk op de Sloveense tolar
Grafiek 5	Sloveense tolar: afwijking van de ERM II-spilkoers
Tabel 10	Sloveense tolar: reële- wisselkoersontwikkelingen
Tabel 11	Externe ontwikkelingen

4 LANGE-RENTEONTWIKKELINGEN

Tabel 12	Lange rente
Grafiek 6	(a) Lange rente (b) Lange rente en HICP inflatie-ecarts ten opzichte van het eurogebied

I PRIJSONTWIKKELINGEN

Tabel 1 HICP-inflatie

(mutaties in % per jaar)

	2005		2006		april 2005 t/m maart 2006
	dec.	jan.	feb.	maart	
HICP-inflatie	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3
Referentiewaarde ¹⁾					2,6
Eurogebied ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

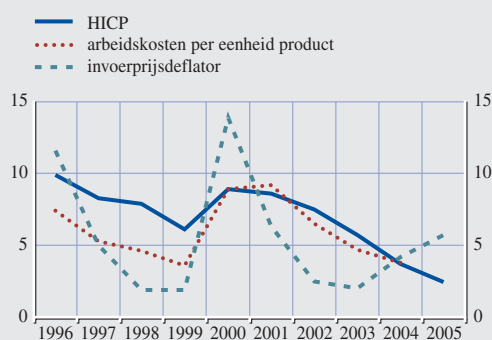
Bron: Europese Commissie (Eurostat).

1) Berekening voor april 2005 tot en met maart 2006, gebaseerd op het ongewogen rekenkundige gemiddelde van de procentuele mutaties van de HICP per jaar voor Polen, Finland en Zweden, plus 1,5 procentpunt.

2) Het eurogebied is slechts ter informatie opgenomen.

Grafiek 1 Prijsontwikkelingen

(gemiddelde mutaties in % per jaar)

Bron: Europese Commissie (Eurostat) en nationale gegevens.

Tabel 2 Inflatiemaatstaven en aanverwante indicatoren

(mutaties in % per jaar, tenzij anders aangegeven)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Inflatiemaatstaven										
HICP	9,9	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5
HICP exclusief onverwerkte voedingsmiddelen en energie	-	-	-	-	-	7,4	8,4	6,3	3,7	1,3
CPI	9,8	8,4	7,9	6,2	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5
CPI exclusief wijzigingen in indirecte belastingen	-	-	-	-	7,9	8,3	6,5	5,3	3,4	2,3
Deflator particuliere consumptie	10,7	8,6	6,8	6,4	7,9	7,7	7,9	5,4	3,5	1,6
Deflator bbp	11,1	8,4	6,8	6,4	5,4	8,7	7,9	5,8	3,2	1,0
Productenprijzen ¹⁾	6,1	6,0	6,1	2,2	7,7	8,9	5,1	2,6	4,3	2,7
Aanverwante indicatoren										
Groei reëel bbp	3,7	4,8	3,9	5,4	4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9
Bbp per capita in PPS ²⁾ (eurogebied = 100)	63,2	65,0	65,8	67,6	67,0	68,0	69,2	70,8	74,1	.
Vergelijkende prijsniveaus (eurogebied = 100)	68,8	70,9	73,3	73,6	73,2	73,0	74,7	75,7	73,8	.
„output gap“ ³⁾	-	0,1	0,2	1,2	1,0	-0,3	-0,5	-1,6	-1,2	-0,9
Werkloosheid (%) ⁴⁾	6,9	6,9	7,4	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,3
Arbeidskosten per eenheid product, gehele economie	7,3	5,3	4,6	3,6	8,9	9,2	6,5	4,7	3,8	.
Loonsom per werknemer, gehele economie	13,6	12,6	8,9	7,7	12,4	11,6	8,5	7,8	7,7	.
Arbeidsproductiviteit, gehele economie	5,9	6,9	4,1	3,9	3,3	2,2	1,9	2,9	3,7	3,1
Invoerprijdeflator, goederen en diensten	11,6	5,0	1,9	1,9	13,9	6,3	2,5	2,0	4,2	5,7
Nominale effectieve wisselkoers ⁵⁾	-9,8	-5,5	-1,2	-6,4	-9,3	-5,1	-2,8	0,5	-0,9	-0,8
Geldhoeveelheid (M3) ⁶⁾	19,7	20,0	19,1	10,2	17,2	29,4	10,6	6,5	8,6	-3,0
Leningen van banken ⁶⁾	20,2	14,2	26,9	29,9	18,8	18,7	10,2	16,4	17,0	23,7
Aandelenkoersen (SBI-Index) ⁶⁾	-18,3	18,7	21,4	5,9	0,1	19,0	55,2	17,7	24,7	-5,6
Huizenprijzen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bronnen: Europese Commissie (Eurostat), nationale gegevens (CPI) en Europese Commissie (“output gap”).

1) Totale industrie m.u.v. bouwnijverheid, binnenlandse afzet.

2) PPS staat voor “purchasing power standards”.

3) Percentage van potentieel bbp. Een positief teken geeft aan dat het feitelijke bbp boven het potentiële bbp ligt.

4) Definitie conform IAO-richtlijnen.

5) Een positief resp. negatief teken geeft appreciatie resp. depreciatie aan.

6) Groeicijfers per jaartultimo, zoals samengesteld door de ECB.

Tabel 3 Recent inflatiebeloop en -voorspellingen

(mutaties in % op jaarbasis)

(a) Recent beloop HICP

	2005		2006		
	nov.	dec.	jan.	feb.	maart
HICP					
Mutatie in % per jaar	2,1	2,4	2,6	2,3	2,0
Mutatie gemiddelde laatste 3 maanden t.o.v. de voorafgaande 3 maanden, op jaarbasis, seizoenvrij	4,8	2,8	0,8	0,3	0,7
Mutatie gemiddelde laatste 6 maanden t.o.v. de voorafgaande 6 maanden, op jaarbasis, seizoenvrij	2,8	3,0	2,8	2,9	2,4

Bronnen: Europese Commissie (Eurostat) en berekeningen ECB.

(b) Inflatievoorspellingen

	2006	2007
HICP, Europese Commissie (voorjaar 2006)	2,4	2,5
CPI, OESO (december 2005) ¹⁾	-	-
CPI, IMF (april 2006)	2,4	2,4
CPI, Consensus Economics (maart 2006)	2,3	2,1

Bron: Europese Commissie, OESO, IMF en Consensus Economics.

1) Slovenië is niet aangesloten bij de OESO.

2 BEGROTINGSONTWIKKELINGEN

Tabel 4 Begrotingspositie overheid

(% bbp)	2004	2005	2006 ¹⁾
Overschot (+) / Tekort (-) overheid	-2,3	-1,8	-1,9
Referentiewaarde	-3,0	-3,0	-3,0
Overschot/tekort, na saldering met overheidsinvesteringsuitgaven ²⁾	1,1	1,5	1,5
Bruto schuld overheid	29,5	29,1	29,9
Referentiewaarde	60,0	60,0	60,0

Bronnen: Europese Commissie en berekeningen ECB.

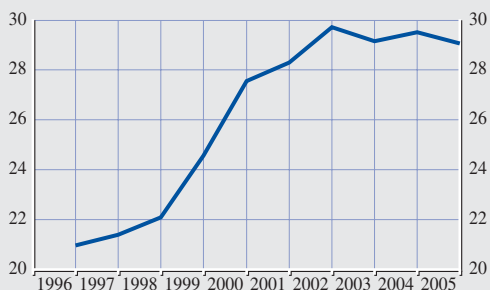
1) Projecties Europese Commissie.

2) Een positief teken geeft aan dat het overheidstekort lager is dan de investeringsuitgaven.

Grafiek 2 Bruto schuld overheid

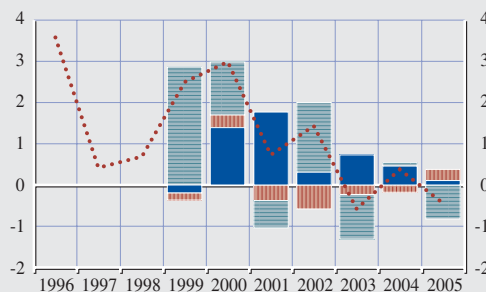
(% bbp)

(a) Niveaus

(b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren

— primair saldo
 ■ groei/rente-ecart
 ■ tekort-schuldaanpassing
 totale mutatie

Bronnen: Europese Commissie en ECB.

Toelichting: In Grafiek 2(b) geeft een negatieve waarde aan dat de desbetreffende factor heeft bijgedragen tot een daling van de schuldquote, terwijl een positieve waarde aangeeft dat de desbetreffende factor tot een stijging heeft bijgedragen. De schuld vóór 1999 is niet vergelijkbaar met de schuld vanaf 1999 en het tekort vóór 2000 is niet vergelijkbaar met het tekort vanaf 2000 ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen.

Tabel 5 Bruto schuld overheid – structurele kenmerken

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totale schuld (% bbp)	21,0	21,4	22,1	24,6	27,6	28,3	29,7	29,1	29,5	29,1
Valutasamenstelling (% van totaal)										
Binnenlandse valuta	38,2	47,9	50,8	46,5	42,9	42,2	45,5	46,6	53,0	60,0
Vreemde valuta	61,8	52,1	49,2	53,5	57,1	57,8	54,5	53,4	47,0	40,0
Euro ¹⁾	29,9	22,4	32,0	37,9	43,5	53,7	52,4	51,9	45,8	39,0
Overige vreemde valuta's	31,9	29,7	17,2	15,7	13,6	4,1	2,1	1,5	1,1	1,0
Binnenlands houderschap (% van totaal)	-	-	-	53,3	50,4	51,3	59,2	62,4	68,6	72,6
Gemiddelde resterende looptijd (in jaren)	.	.	.	6,7	6,7	7,2	6,5	5,9	5,6	5,6
Looptijdsamenstelling ²⁾ (% van totaal)										
Kort (tot en met 1 jaar)	0,1	0,1	2,3	3,0	5,0	5,9	7,7	7,2	5,5	4,9
Middellang en lang (langer dan 1 jaar)	99,9	99,9	97,7	97,0	95,0	94,1	92,3	92,8	94,5	95,1

Bronnen: ESCB en Europese Commissie.

Toelichting: Gegevens per jaarultimo. Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding. De schuld vóór 1999 is niet vergelijkbaar met de schuld vanaf 1999 ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen.

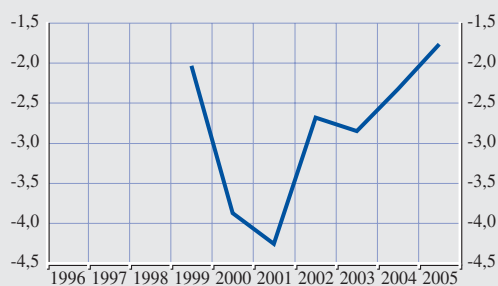
1) Omvat schuld luidende in euro en, vóór 1999, in ECU of een van de valuta's van de lidstaten die zijn overgegaan op de euro.

2) Oorspronkelijke looptijd.

Grafiek 3 Overschot (+) / Tekort (-) overheid

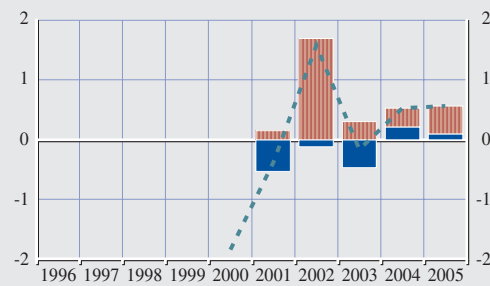
(% bbp)

(a) Niveaus

(b) Mutatie per jaar en onderliggende factoren

— conjuncturele factoren
 ■ niet-conjuncturele factoren
 - - - totale mutatie

Bronnen: Europese Commissie en berekeningen ECB.

Toelichting: In Grafiek 3(b) geeft een negatieve waarde aan dat de desbetreffende factor heeft bijgedragen tot een stijging van het tekort, terwijl een positieve waarde aangeeft dat de desbetreffende factor heeft bijgedragen tot een daling. Het tekort vóór 2000 is niet vergelijkbaar met het tekort vanaf 2000 ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen.

Tabel 6 Tekort-schuldaanpassing overheid

(% bbp)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Mutatie schuld overheid	5,9	2,9	2,8	4,9	5,2	3,6	4,4	1,8	2,4	0,9
Overschot (+) / Tekort (-) overheid	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Tekort-schuldaanpassing	-	-	-	2,9	1,3	-0,7	1,7	-1,1	0,1	-0,8
Netto aankoop (+) / Netto verkoop (-)										
financiële activa	-	-	-	0,9	0,6	-0,4	0,1	-2,2	2,0	-0,9
Chartaal geld en deposito's	-	-	-	0,7	0,8	0,7	3,0	-1,1	0,3	-0,9
Leningen en effecten m.u.v. aandelen	-	-	-	0,3	0,1	-0,2	0,7	-0,1	-0,1	0,2
Aandelen en deelnemingen	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,2	-3,9	-0,7	-0,1	-0,6
Privatiseringen	-	-	-	-	-0,9	-0,7	-3,6	-0,7	-0,6	-1,1
Kapitaalinjecties	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige	-	-	-	-	0,7	0,5	-0,4	-0,1	0,5	0,5
Overige financiële activa	-	-	-	-0,1	0,0	-0,8	0,3	-0,3	1,9	0,4
Waarderingsverschillen										
schuld overheid	-	-	-	0,8	1,1	0,7	1,1	0,3	-0,8	0,0
Winsten (-) / Verliezen (+)	-	-	-	0,9	1,3	0,9	0,5	0,3	0,2	0,0
deviezenvoorraad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige waarderingsverschillen ¹⁾	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,1	0,6	0,0	-1,0	0,0
Overige mutaties schuld overheid²⁾	-	-	-	1,2	-0,4	-1,0	0,5	0,9	-1,1	0,1

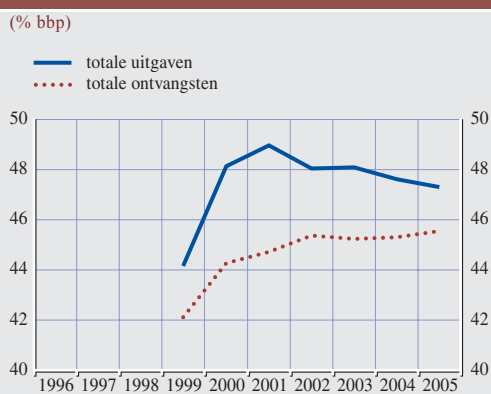
Bronnen: ESCB en Europese Commissie.

Toelichting: Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding. De mutatie in de schuld en het tekort vóór 2000 zijn niet vergelijkbaar met de mutatie in de schuld en het tekort vanaf 2000 ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen.

1) Met inbegrip van het verschil tussen de nominale waarde en de marktwaarde van de schuld bij uitgifte.

2) Transacties in overlopende posten (overheidspassiva), herclassificaties van sectoren en statistische discrepanties. In deze post kunnen ook bepaalde gevallen van schulderving zijn begrepen.

Grafiek 4 Uitgaven en ontvangsten overheid

Bron: ESCB.

Toelichting: Ontvangsten en uitgaven vóór 2000 zijn niet vergelijkbaar met ontvangsten en uitgaven vanaf 2000 ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen.

Tabel 7 Begrotingspositie overheid

(% bbp)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totale ontvangsten	-	-	-	42,1	44,3	44,7	45,4	45,2	45,3	45,5
Lopende ontvangsten	-	-	-	41,9	44,1	44,5	45,2	45,1	45,1	45,3
Directe belastingen	-	-	-	9,1	7,5	7,6	7,9	8,2	8,4	8,6
Indirecte belastingen	-	-	-	16,2	16,3	16,1	16,4	16,6	16,2	16,2
Sociale-verzekeringspremies	-	-	-	14,3	15,0	15,2	15,1	15,0	15,0	15,2
Overige lopende ontvangsten	-	-	-	2,3	5,3	5,5	5,8	5,4	5,5	5,3
Kapitaalontvangsten	-	-	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Totale uitgaven	-	-	-	44,1	48,1	49,0	48,0	48,1	47,6	47,3
Lopende uitgaven	-	-	-	39,4	43,2	44,3	43,8	43,3	43,0	43,1
Inkomen uit arbeid	-	-	-	10,5	11,6	12,2	12,0	12,1	12,0	12,1
Sociale voorzieningen anders dan in natura	-	-	-	.	17,0	17,0	17,1	17,0	16,9	16,9
Rentebetalingen	-	-	-	2,2	2,5	2,5	2,4	2,1	1,9	1,6
<i>Waarvan: effect van swaps en FRA's</i>	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige lopende uitgaven	-	-	-	.	12,1	12,6	12,4	12,1	12,3	12,4
Kapitaaluitgaven	-	-	-	4,8	4,9	4,7	4,2	4,7	4,6	4,2
Overschot (+)/tekort (-)	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Primair saldo	-	-	-	0,2	-1,4	-1,8	-0,3	-0,7	-0,5	-0,1
SOverschot (+) of tekort (-) na saldering met investeringsuitgaven	-	-	-	0,7	-0,7	-1,1	0,3	0,5	1,1	1,5

Bronnen: ESCB en Europese Commissie.

Toelichting: Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding. Rentebetalingen als gerapporteerd in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten. De post "effect van swaps en FRA's" staat gelijk aan het verschil tussen de rente (of het tekort/overschot) zoals gedefinieerd in de procedure bij buitensporige tekorten en in ESR 95. Zie Verordening (EG) nr. 2558/2001 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de herindeling van betalingen in het kader van swapovereenkomsten en termijncontracten met rentevaststelling na afloop ("forward rate agreements"). Ontvangsten, uitgaven en overschot/tekort vóór 2000 zijn niet vergelijkbaar met ontvangsten, uitgaven en overschot/tekort vanaf 2000 ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen.

Tabel 8 Projecties voor vergrijzingsdruk op de begroting

(in %)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Afhankelijkheidsgraad van ouderen (bevolking van 65 en ouder als percentage van de bevolkingsgroep van 15 t/m 64)	21,4	23,6	30,8	40,4	47,7	55,6
Mutatie in aan leeftijd gerelateerde overheidsuitgaven (% bbp) vergeleken met 2004	-	-0,2	1,3	4,4	7,5	9,7

Bron: Europese Commissie (2006): "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)". Een verslag opgesteld door het Comité voor Economische Politiek en de Europese Commissie (DG ECFIN).

3 WISSELKOERSONTWIKKELINGEN

Tabel 9 (a) Wisselkoersstabiliteit

Deelname aan wisselkoersmechanisme (ERM II)	Ja	
Deelname sinds	28 juni 2004	
Devaluatie van bilaterale spilkoers op eigen initiatief	Nee	
Maximale afwijkingen ¹⁾	Maximale opwaartse afwijking	Maximale neerwaartse afwijking
28 juni 2004 - 28 april 2006		
Euro	0,1	-0,2

Bron: ECB.

1) Maximale procentuele afwijkingen van de ERM II-spilkoers. Tiendaags voortschrijdend gemiddelde van daggegevens met bedrijfsfrequentie.

(b) Kernindicatoren wisselkoersdruk op de Sloveense tolar

(gemiddelde van periode van 3 maanden eindigend met de gespecificeerde maand)

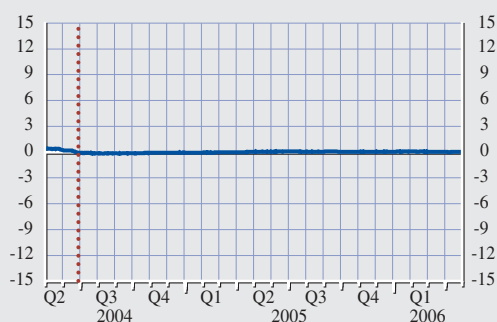
	2004		2005				2006	
	juli	okt.	jan.	april	juli	okt.	jan.	april
Wisselkoersvolatiliteit ¹⁾	0,4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Korte-rentever schillen ²⁾	2,3	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,6	0,9

Bronnen: Nationale gegevens en berekeningen ECB.

1) Op jaarbasis omgerekende maandelijkse standaarddeviatie (als percentage) van dagelijkse procentuele mutaties van de wisselkoers ten opzichte van de euro.

Grafiek 5 Sloveense tolar: afwijking van de ERM II-spilkoers

(daggegevens; procentuele afwijkingen; 1 mei 2004 - 28 april 2006)

Bron: ECB.

Toelichting: De verticale lijn geeft de datum van toetreding tot het ERM II aan (28 juni 2004). Een positieve resp. negatieve afwijking van de centrale pariteit betekent dat de valuta zich aan de sterke resp. zwakke zijde van de bandbreedte bevindt. Voor de Sloveense tolar is de fluctuatiefbandbreedte +/- 15%. Afwijkingen vóór 28 juni 2004 hebben betrekking op de spilkoers van de Sloveense tolar zoals vastgelegd bij toetreding tot het ERM II.

Tabel 10 Sloveense tolar: reële-wisselkoersontwikkelingen

(maandgegevens; procentuele afwijkingen; april 2006 vergeleken met diverse referentieperiodes)

	Gemiddelde januari 1996 t/m april 2006	Gemiddelde januari 1999 t/m april 2006
Reële bilaterale wisselkoers ten opzichte van de euro ¹⁾	1,7	0,4
<i>PM-posten:</i>		
Nominale effectieve wisselkoers ²⁾	-12,2	-5,5
Reële effectieve wisselkoers ^{1), 2)}	3,2	2,6

Bron: ECB.

Toelichting: Een positief teken geeft appreciatie aan, een negatief teken depreciatie.

1) Gebaseerd op de ontwikkelingen in de HICP en CPI.

2) Effectieve wisselkoers ten opzichte van het eurogebied, de EU-lidstaten buiten het eurogebied en tien andere belangrijke handelspartners.

Tabel 11 Externe ontwikkelingen

(% bbp, tenzij anders vermeld)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saldo lopende rekening plus kapitaalrekening	0,2	0,3	-0,6	-3,3	-2,7	0,2	0,8	-1,0	-2,5	-1,5
Saldo directe investeringen en effectenverkeer samen ¹⁾	3,9	2,7	1,5	1,8	1,2	1,5	6,2	-1,4	-1,3	-4,6
Saldo directe investeringen	0,8	1,5	1,1	0,3	0,4	1,1	6,5	-0,5	0,8	-0,1
Saldo effectenverkeer	3,1	1,2	0,4	1,6	0,8	0,3	-0,3	-0,9	-2,2	-4,5
Netto internationale investeringspositie	-2,7	-2,1	-4,6	-9,9	-12,5	-6,7	-2,6	-11,2	-16,2	-19,3
Uitvoer van goederen en diensten ²⁾	51,3	53,0	52,7	48,8	55,5	57,2	57,1	55,8	60,1	64,8
Invoer van goederen en diensten ²⁾	52,2	53,7	54,1	52,9	59,0	57,8	55,6	55,8	61,3	65,3
Uitvoer van goederen naar het eurogebied ^{3), 4)}	61,4	60,4	62,1	62,3	60,0	57,6	55,1	54,4	53,0	52,9
Invoer van goederen uit het eurogebied ^{3), 4)}	63,7	63,2	65,1	63,4	62,5	63,5	64,0	63,5	69,1	66,7
<i>PM-posten:</i>										
Uitvoer goederen naar de 25 landen van de EU ^{3), 4)}	70,3	69,5	71,8	72,9	71,2	69,6	67,5	66,9	66,0	66,4
Invoer goederen uit de 25 landen van de EU ^{3), 4)}	74,2	74,9	76,1	76,4	75,9	76,1	76,4	75,6	81,3	78,2

Bronnen: ESCB en Europese Commissie (Eurostat).

1) Eventuele verschillen tussen de totalen en de som van hun componenten komen voort uit afronding.

2) Statistieken betalingsbalans.

3) Statistieken buitenland.

4) Als percentage van totale uitvoer en invoer.

4 LANGE-RENTEONTWIKKELINGEN

Tabel 12 Lange rente

(%; gemiddelde van waarnemingen gedurende periode)

	2005 dec.	jan.	2006 feb.	maart	2005 april t/m t/m 2006 maart
Lange rente	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8
Referentiewaarde ¹⁾					5,9
Eurogebied ²⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Bronnen: ECB en Europese Commissie.

1) Berekening voor april 2005 tot en met maart 2006, gebaseerd op het ongewogen rekenkundige gemiddelde voor de rentevoeten van Polen, Finland en Zweden, plus 2 procentpunt.

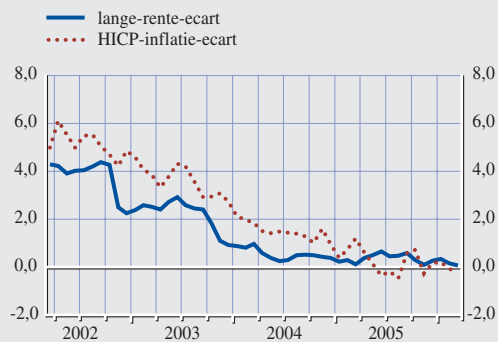
2) Het gemiddelde voor het eurogebied is slechts ter informatie opgenomen.

Grafiek 6

(a) Lange rente
(maandgemiddelden in %)

(b) Lange rente en HICP-inflatie-ecarts ten opzichte van het eurogebied
(maandgemiddelden in %)

Bronnen: ECB en Europese Commissie.

Toelichting: Geharmoniseerde lange-rentegegevens zijn alleen beschikbaar vanaf maart 2002.

BIJLAGE

DE STATISTISCHE METHODOLOGIE BETREFFENDE DE CONVERGENTIE-INDICATOREN

DE STATISTISCHE
METHODOLOGIE
BETREFFENDE DE
CONVERGENTIE-
INDICATOREN

Het onderzoek van het convergentieproces hangt in zeer grote mate af van de kwaliteit en integriteit van de eraan ten grondslag liggende statistieken. De samenstelling en rapportage van de statistieken, met name de statistieken betreffende overheidsfinanciën, dienen niet door politieke overwegingen te kunnen worden beïnvloed. De lidstaten worden uitgenodigd de kwaliteit en integriteit van hun statistieken als een prioriteit te beschouwen, om er zo voor te zorgen dat er sprake is van een goed stelsel van *checks and balances* voor de samenstelling van deze statistieken, en op het terrein van statistieken ten aanzien van de governance en de kwaliteit bepaalde normen toe te passen.

De Praktijkcode voor de nationale en communautaire statistische instanties (hierna te noemen “de Code”) zal naar verwachting de onafhankelijkheid, integriteit en verantwoordingsplicht van de nationale statistische instanties (NSI’s) versterken en helpen vertrouwen te wekken in de kwaliteit van begrotingsstatistieken.¹ De Code, die verder gaat dan de toepassing van minimumnormen, beveelt bepaalde institutionele en organisatorische maatregelen voor de productie van statistieken door NSI’s aan en is tevens bedoeld om de kwaliteit van deze statistieken te verbeteren door de toepassing van de beste internationale statistische beginselen, methodes en praktijken te bevorderen.

In deze bijlage worden de kwaliteit en integriteit van de primaire convergentie-indicatoren besproken in termen van de eraan ten grondslag liggende statistieken. Tevens wordt daarbij ingegaan op enkele institutionele kenmerken met betrekking tot de kwaliteit en integriteit van de statistieken, en wordt algemene informatie verschaft over de statistische methodologie betreffende de convergentie-indicatoren en over de mate waarin de onderliggende statistieken voldoen aan de voor een passende beoordeling van het convergentieproces noodzakelijke normen.

1 INSTITUTIONELE KENMERKEN MET BETREKKING TOT DE KWALITEIT VAN DE STATISTIEKEN VOOR DE BEOORDELING VAN HET CONVERGENTIEPROCES

De Code verwijst naar een verscheidenheid aan in te voeren beginselen betreffende institutionele kenmerken, zoals professionele onafhankelijkheid, het mandaat voor het verzamelen van gegevens, voldoende middelen, een sterk kwaliteitsbewustzijn, statistische geheimhouding, onpartijdigheid en objectiviteit, alsmede de statistische processen en statistische output.²

Gedurende 2005 hebben Eurostat en de NSI’s op basis van een enquête een eerste zelfbeoordeling uitgevoerd om te zien of zij voldeden aan de Code. In Tabel 1 wordt een overzicht gegeven van enkele institutionele kenmerken met betrekking tot de kwaliteit van de statistieken, namelijk de vastlegging van de juridische onafhankelijkheid van de NSI, haar administratieve toezicht en begrotingsautonomie, het wettelijke mandaat voor het verzamelen van gegevens, en wettelijke bepalingen ten aanzien van statistische geheimhouding.³

2 HICP-INFLATIE

In deze sectie worden besproken de methodologie en kwaliteit van de statistieken die ten grondslag liggen aan de maatstaf van de prijsontwikkeling, en wel de Geharmoniseerde Consumptieprijsindex (HICP). De HICP is ont-

- 1 Zie “Aanbeveling van de Commissie over de onafhankelijkheid, integriteit en verantwoordingsplicht van de nationale en communautaire statistische instanties”, EG COM/2005/217 def., Europese Commissie, Brussel, 25 mei 2005.
- 2 De beginselen die betrekking hebben op de statistische processen zijn de volgende: degelijke methoden, passende statistische procedures, een zo gering mogelijke belasting voor de respondenten en kosteneffectiviteit. De beginselen die te maken hebben met de statistische output komen overeen met de dimensies voor gegevenskwaliteit zoals die zijn aangegeven door Eurostat. Deze zijn: relevantie, accuraatheid en betrouwbaarheid, tijdigheid en stiptheid, samenhang en vergelijkbaarheid, en toegankelijkheid en duidelijkheid. Zie ook <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (april 2006).
- 3 Enige informatie betreffende de institutionele inrichting van de NSI’s is verkregen van de volgende websites (april 2006): <http://epp.eurostat.cec.eu>, <http://www.std.lt> en <http://www.stat.si>.

Tabel I Kwaliteit en integriteit van de primaire convergentie-indicatoren

	Litouwen	Slovenië
Institutionele kenmerken met betrekking tot de kwaliteit en integriteit van de statistieken voor de beoordeling van het convergentieproces		
Juridische onafhankelijkheid van de nationale statistische instantie (NSI)	Overeenkomstig artikel 4 van de Wet op Statistieken, zijn de statistieken gebaseerd op de beginselen van objectiviteit, professionele onafhankelijkheid, transparantie van methoden en methodologieën, naleving van internationale classificaties en normen, en geheimhouding. Het Hoofd van de NSI wordt benoemd door de Minister-President op grond van een officiële, door de Ambtenarenwet gereuleerde selectieprocedure; geen vaste ambtstermijn.	Overeenkomstig artikel 2 van de Wet op Nationale Statistieken, worden de nationale statistieken geïmplementeerd overeenkomstig de beginselen van neutraliteit, objectiviteit, professionele onafhankelijkheid, rationaliteit, statistische geheimhouding, en transparantie. Het Hoofd van de NSI wordt benoemd door de Minister-President op grond van een aanbeveling van het Ministerie van Financiën; vaste ambtstermijn (5 jaar, herbenoeming mogelijk)
Administratief toezicht en begrotingsautonomie	De NSI is een afdeling die valt onder de Regering van de Republiek Litouwen. Zij heeft begrotingsautonomie op basis van een jaarlijks uit de staatsbegroting toegevoegd bedrag.	De NSI is een regeringsinstantie onder de directe verantwoordelijkheid van de Minister-President. Zij heeft begrotingsautonomie op basis van een jaarlijks uit de staatsbegroting toegewezen bedrag.
Wettelijk mandaat voor het verzamelen van gegevens	De Wet op Statistieken bepaalt de belangrijkste beginselen voor het verzamelen van gegevens.	De Wet op Nationale Statistieken bepaalt de belangrijkste beginselen voor het verzamelen van gegevens.
Wettelijke bepalingen betreffende statistische geheimhouding	Overeenkomstig artikel 13 van de Wet op Statistieken is de geheimhouding van statistieken verzekerd. Zie ook de "Rules and Regulations for Data Acknowledgement as Confidential One and its Usage" (Statistics Lithuania)	Overeenkomstig artikel 34 van de Wet op Nationale Statistieken, wordt de geheimhouding van statistische gegevens gewaarborgd.
HICP-inflatie		
Mate waarin wordt voldaan aan wettelijke minimumnormen	Door Eurostat bevestigd in 2004 (28ste CMFB-vergadering, juni 2004, HICP compliance monitoring – progress report) en 2006.	Door Eurostat bevestigd in 2004 (28 ^{ste} CMFB-vergadering, juni 2004, HICP compliance monitoring – progress report) en 2006.
Overige aangelegenheden	In 2006 heeft Litouwen herziene HICP-gegevens voor de periode 1996-2000 verstrekt. De dekking en de gewichten van de gegevens komen overeen met de vanaf 2001 toegepaste normen.	Slovenië heeft voor de periode 1995-1999 historische gegevens verstrekt betreffende de algehele index en de 12 COICOP-subindices, die zijn gebaseerd op de definitie en dekking van de CPI.
Statistieken betreffende overheidsfinanciën		
Gegevensdekking	Gegevens betreffende ontvangsten, uitgaven, tekorten en schuld zijn verstrekt voor de periode 1996-2005.	Gegevens betreffende ontvangsten, uitgaven en tekorten zijn niet verstrekt voor de jaren vóór 1999.
Nog openstaande statistische kwesties	Volgens de thans beschikbare informatie lijken er voor Litouwen geen openstaande statistische kwesties te zijn.	De invloed van een wijziging in de registratie van btw in de begroting op de tekort-schuldaanpassing in 2002 is nog onderwerp van bespreking.
Consistentie van statistieken betreffende overheidsfinanciën	Geen inconsistenties waargenomen.	Van 1999 tot 2001 komen de voor netto transacties in financiële activa/passiva verstrekte gegevens niet overeen met de voor transacties in activa en transacties in passiva verstrekte gegevens.
Tekort-schuldaanpassing	Geen zwaarwegende kwesties waargenomen.	De transacties in Maastricht-schuld gedurende de periode 1999-2001 zijn geregistreerd tegen nominale waarde in plaats van tegen marktwaarde. Dienovereenkomstig is consistente afstemming van de financieringsbehoefte met de mutatie in de schuld voor deze jaren niet mogelijk.
De voor de verzameling van statistieken betreffende tekort en schuld verantwoordelijke instelling	De NSI, in samenwerking met het Ministerie van Financiën, verzamelt de feitelijke BTP-gegevens, en het Ministerie van Financiën verschafft de voorspellingen. De nationale centrale bank is niet direct betrokken bij de samenstelling van deze statistieken, maar ziet nauw toe op het samenstellingsproces door middel van methodologische besprekingen.	De NSI, in samenwerking met het Ministerie van Financiën, verzamelt de feitelijke BTP-gegevens, en het Ministerie van Financiën verschafft de voorspellingen. De nationale centrale bank is niet direct betrokken bij de samenstelling van deze statistieken, maar ziet nauw toe op het samenstellingsproces door middel van methodologische besprekingen.

wikkeld om de convergentie te kunnen beoordelen in termen van prijsstabiliteit op een vergelijkbare basis. Voor alle lidstaten wordt door de Europese Commissie (Eurostat) een HICP gepubliceerd.⁴ Vanaf januari 1999 fungeert de HICP voor het gehele eurogebied als de voorname maatstaf van de prijsontwikkeling in het kader van het gemeenschappelijke monetaire beleid van de ECB.

Artikel 1 van Protocol nr. 21 betreffende de convergentiecriteria, waarnaar wordt verwezen in artikel 121 van het Verdrag, bepaalt dat de convergentie van het prijsbeloop moet worden gemeten aan de hand van het indexcijfer van de consumptieprijzen op een vergelijkbare basis, waarbij rekening moet worden gehouden met verschillen in de nationale definities. In oktober 1995 heeft de Raad van de Europese Unie Verordening nr. 2494/95 inzake geharmoniseerde indexcijfers van de consumptieprijzen aangenomen. Bovendien zijn de harmonisatiemaatregelen die voor de geharmoniseerde consumptieprijsindex zijn geïntroduceerd gebaseerd op diverse Verordeningen van de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie. De dekking van de HICP uitgedrukt in termen van componenten, territorium en populatie (die ieder belangrijke verklaringen vormen voor verschillen tussen nationale consumptieprijsindexcijfers) is in alle gevallen gelijk. Ook ten aanzien van enkele andere terreinen zijn gemeenschappelijke normen vastgesteld (bijvoorbeeld, de behandeling van nieuwe goederen en diensten).

De HICP's maken gebruik van jaarlijks geactualiseerde uitgavengewichten (of van minder frequente actualiseringen indien dit geen significant effect heeft op de index). Zij omvatten alle goederen en diensten die zijn opgenomen in de finale monetaire consumptie-uitgaven van huishoudens (FMCUH). De FMCUH worden afgeleid van het voor nationale rekeningen gehanteerde begrip finale-consumptie-uitgaven van huishoudens, maar omvat niet de eigenaar-gebruikerswoonkosten. De opgetekende prijzen zijn de prijzen die huishoudens daadwerkelijk betalen voor goederen en diensten in monetaire transacties en omvatten derhalve alle belastingen

(minus subsidies) op producten, bijvoorbeeld btw en accijnzen. Uitgaven aan gezondheidszorg, onderwijs en sociale voorzieningen worden gedekt in de mate waarin deze door huishoudens "out of the pocket" worden gefinancierd en niet worden gecompenseerd.

2.1 DE MATE WAARIN DE LANDEN VOLDOEN AAN DE WETTELIJKE MINIMUMNORMEN

In maart 2004 bevestigde Eurostat dat Litouwen en Slovenië voldeden aan de wettelijke minimumnormen voor de HICP. Dit werd in 2006 wederom bevestigd, toen met name de behandeling van de door de overheid gereguleerde prijzen en de energieprijzen werd bekrachtigd. Zoals vereist door de EU-normen, omvatten de twee nationale HICP's de FMCUH. De uitgavengewichten en productmandjes worden op jaarbasis herzien. Ook aan andere HICP-normen, bijvoorbeeld ten aanzien van de mate van gedetailleerdheid van gepubliceerde prijsindexcijfers en publicatietijdschema's, wordt voldaan. Aangezien de HICP's in stadia zijn geharmoniseerd, zijn de dekking en definitie van HICP-gegevens vóór 2001 echter niet volledig vergelijkbaar met de meest recente gegevens.

3 STATISTIEKEN BETREFFENDE OVERHEIDSFINANCIËN

Deze sectie evalueert de methodologie en kwaliteit van de statistieken die worden gebruikt om de begrotingsontwikkelingen te meten. De statistieken betreffende overheidsfinanciën zijn gebaseerd op de voor nationale rekeningen gehanteerde begrippen en dienen te voldoen aan het Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen in de Gemeenschap (ESR 95),⁵ en aan Verordening van de Raad

⁴ Voor nadere details betreffende methodologische aspecten van de HICP, zie de "Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs) – A Short Guide for Users", uitgegeven door het Bureau voor Officiële Publicaties van de Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 2004.

⁵ Verordening (EG) nr. 2223/96 van de Raad van 25 juni 1996 inzake het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen in de Gemeenschap, PB L 310 van 30.11.1996, blz. 1-469.

(EG) nr. 3605/93 van 22 november 1993 betreffende de toepassing van het aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap gehechte Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten, zoals ten aanzien van schuld gewijzigd door Verordening van de Raad (EG) nr. 2103/2005 van 12 december 2005. Protocol nr. 20 betreffende de procedure bij buitensporige tekorten (BTP), samen met Verordening van de Raad (EG) nr. 3605/93 betreffende de toepassing van het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten zoals gewijzigd,⁶ definieert begrippen als “overheid”, “overschot/tekort”, “rente-uitgaven”, “investeringen”, “schuld” and “bruto binnenlands product (bbp)” door te verwijzen naar het ESR 95. Het ESR 95 komt overeen met andere internationale statistische normen, zoals het Stelsel van Nationale Rekeningen 1993 (SNR 93). BTP-statistieken hebben betrekking op de ESR 95-sector “overheid”. Deze omvat de centrale overheid, de deelstaatoverheid (in lidstaten met een federale structuur), de regionale of de lokale overheid en de fondsen voor sociale zekerheid, maar omvat niet overheidsbedrijven.

Het BTP-overheidstekort (-)/overschot (+) staat gelijk aan het “vorderingenoverschot (+)/-tekort (-)” zoals gedefinieerd in ESR 95 plus “netto betalingen in het kader van swapovereenkomsten en forward rate agreements”. Het vorderingenoverschot (+)/-tekort (-) zoals gedefinieerd in ESR 95 staat gelijk aan “totaal ontvangsten” minus “totaal uitgaven”. Hoewel de meeste transacties binnen de overheids-subsectoren niet geconsolideerd zijn, zijn de “rente” op verdelingstransacties, “overige inkomensoverdrachten”, “investeringsubsidies” en “overige kapitaaloverdrachten” dat wel. Het primaire overheidstekort/ -overschot is het overheidstekort/-overschot met uitzondering van rente-uitgaven.

De BTP-overheidsschuld is de som van de uitstaande bruto passiva tegen nominale waarde zoals geclassificeerd in de ESR 95-categorieën “chartaal geld en deposito’s”, “effecten m.u.v. aandelen (exclusief financiële derivaten)” (bijvoorbeeld Schatkistpapier en overheidsobliga-

ties) en “leningen”. Onder deze overheidsschuld vallen niet financiële derivaten als swaps, en evenmin handelskredieten en andere verplichtingen die niet belichaamd zijn in een schuldbewijs, zoals te veel betaalde belasting op een voorlopige aanslag. Ook vallen voorwaardelijke verplichtingen, zoals overheidsgaranties en pensioentoezeggingen, niet onder overheidsschuld. Tot dusverre bestaat er geen algemeen geaccepteerde methode om de volledige omvang van budgettaire voorwaardelijke verplichtingen in kaart te brengen en te ramen. Ramingen van zulke posten moeten worden gebaseerd op brede aannames en kunnen wijd uiteenlopen. Ofschoon overheidsschuld een brutobegrip is in die zin dat financiële noch niet-financiële activa in mindering worden gebracht op de passiva, wordt deze binnen de sector overheid geconsolideerd en omvat derhalve niet door andere overheidseenheden aangehouden overheidsschuld.

De maatstaf van het bbp die wordt gebruikt voor het samenstellen van overheidstekort- en schuldquotes is het ESR 95-bbp tegen huidige marktprijzen.

In april 2006 heeft de Europese Commissie aan de ECB gegevens betreffende de financiële positie van overheden (overheidstekort/-overschot en -schuld) toegezonden betreffende de periode 1996-2005, en voorspellingen voor 2006. De nationale centrale banken van het Eurosysteem voorzien de ECB van gedetailleerde statistieken betreffende overheidsfinanciën krachtens het ECB-Richtsnoer inzake statistieken betreffende overheidsfinanciën (ECB/2005/5).⁷ Hoewel dit Richtsnoer uitsluit

6 Relevante juridische teksten zijn onder meer artikel 104 van het Verdrag; het aan het Verdrag gehechte Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten (BTP); de Verordening van de Raad (EG) nr. 3605/93 betreffende de toepassing van het aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap gehechte Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten; en het Stabiliteits- en Groeipact (SGP), dat omvat: (i) Verordening van de Raad (EG) nr. 1467/97 over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten, en (ii) Verordening van de Raad (EG) nr. 1056/2005 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1467/97 over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten.

tend bindend is voor de nationale centrale banken van het eurogebied, sturen de nationale centrale banken buiten het eurogebied deze gegevens voor de statistieken betreffende overheidsfinanciën naar de ECB binnen dezelfde termijnen en volgens dezelfde procedures als de nationale centrale banken van het eurogebied. Het Richtsnoer inzake statistieken betreffende overheidsfinanciën verzoekt niet alleen om gedetailleerde informatie betreffende de uitsplitsingen van opbrengsten en uitgaven, maar tevens betreffende de componenten van de tekort-schuldaanpassing. Bovendien wordt gevraagd om verschillende uitsplitsingen van de schuld naar instrument, oorspronkelijke en resterende looptijd, en houder.

3.1 GEGEVENSDEKKING VAN DE LANDEN

Wat betreft de mate waarin is voldaan aan de wettelijke vereiste statistieken betreffende overheidsfinanciën aan de Europese Commissie te doen toekomen, zijn door Litouwen jaargegevens betreffende opbrengsten, uitgaven, tekorten en schuld verstrekt voor de periode 1996-2005. Gegevens betreffende opbrengsten, uitgaven en tekorten vóór 1999 zijn door Slovenië nog niet verstrekt. Ten gevolge van veranderingen in de methodologie en bronnen, zijn de Sloveense gegevens betreffende tekorten vóór 2000 niet vergelijkbaar met de tekortgegevens vanaf 2000. De gegevens betreffende schuld vóór 1999 zijn evenmin vergelijkbaar met de schuldgegevens vanaf 1999. De voornaamste factor die van invloed is op de vergelijkbaarheid van de statistieken is een verschillende definiëring van de sector overheid.

3.2 NOG OPENSTAANDE STATISTISCHE KWESTIES

De statistieken voor de BTP moeten de door Eurostat overeenkomstig het ESR 95, voor specifieke gevallen ten aanzien van de sector overheid genomen besluiten, weerspiegelen. Een gedetailleerde toelichting op de toepassing van de door Eurostat genomen besluiten kan worden gevonden in het door Eurostat uitgegeven

ESR 95-handboek aangaande overheidstekorten en -schuld. Recente besluiten hebben betrekking op de classificatie van pensioenstelsels met kapitaaldekking in geval sprake is van overheidsverantwoordelijkheid en -garanties en op het registreren van defensie-uitgaven.

Op 2 maart 2004 heeft Eurostat een besluit genomen ten aanzien van de classificatie van pensioenstelsels met kapitaaldekking waarbij de overheid betrokken is ofwel als beheerder van de bijdragenstromen en de pensioenrechten ofwel als garantiegiver voor het risico van wanbetaling van pensioenuitkeringen. Eurostat heeft besloten dat indien een overheidseenheid verantwoordelijk is voor het beheer van een kapitaalgedekt pensioenstelsel op basis van bijdragen (*defined-contribution funded scheme*) waarvoor geen overheidsgarantie bestaat in geval van wanbetaling van pensioenuitkeringen met betrekking tot de meerderheid van de deelnemers, het desbetreffende pensioenstelsel in de nationale rekening niet kan worden behandeld als een sociale-zekerheidsstelsel. De eenheid die het stelsel beheert moet worden geclassificeerd als een financiële instelling in handen van de overheid. De bijdragen- en uitkeringsstromen uit hoofde van het stelsel worden derhalve niet vastgelegd als overheidsontvangsten en -uitgaven en hebben geen invloed op het overheidstekort/overschot. Het bestaan van een overheidsgarantie voor een stelsel dat niet als een sociale-zekerheidsstelsel is geclassificeerd is op zich geen voorwaarde voor een herclassificatie van het begunstigde stelsel als een sociale-zekerheidsstelsel.

Wat de tenuitvoerlegging van dit besluit betreft, heeft Eurostat enkele lidstaten een overgangperiode toegestaan die zal aflopen bij de kennisgeving van voorjaar 2007. Aangezien de kennisgeving betrekking zal hebben op de jaren 2003-2007, zullen de lidstaten die van de overgangperiode profiteren aan het eind van

7 Richtsnoer van de ECB van 17 februari 2005 inzake de statistische rapportageverplichtingen van de Europese Centrale Bank en de procedures voor het uitwisselen van statistische gegevens binnen het Europees Stelsel van Centrale Bank en op het gebied van statistieken betreffende overheidsfinanciën (ECB/2005/5).

die periode hun statistische reeksen terug moeten samenstellen.

De invloed van pensioenhervormingen op het overheidstekort binnen het ESR 95-kader dient in de context van het convergentieproces zorgvuldig te worden overwogen. Het registreren van pensioenhervormingen moet dientengevolge voldoende gedetailleerd geschieden om de betrouwbaarheid van de gegevens waarop de convergentiebeoordeling in het algemeen is gebaseerd te verbeteren. De kosten van de pensioenhervormingen dienen te worden gemeten op basis van de rekeningen van de pensioenstelsels. Gegevens dienen te worden verstrekt ten aanzien van de ontvangsten, uitgaven en het tekort/overschot van het nieuw gecreëerde pensioenstelsel. De kosten van pensioenhervormingen worden bepaald door het verschil tussen de overheidsgegevens met inbegrip van het stelsel en de overheidsgegevens exclusief het stelsel.

In 2004 is in Litouwen een kapitaalgedekt pensioenstelsel op basis van bijdragen opgezet, dat geclassificeerd is buiten de overheid. De Sloveense pensioenstelsels zijn eveneens geclassificeerd buiten de overheid.

Ten aanzien van defensie-uitgaven heeft Eurostat op 9 maart 2006 een besluit genomen dat het tijdstip van registratie specificiert en aldus de invloed op het overheidstekort/-overschot. Door de particuliere sector georganiseerd leasen van militaire uitrusting dienen te worden beschouwd als een financiële vorm van leasen, niet als een beheerslease. Ingeval van langlopende contracten met betrekking tot complexe systemen, dienen de overheidsuitgaven te worden geregistreerd ten tijde van de levering van de individuele en operationele delen van de uitrusting die samen het systeem vormen, en in het algemeen niet ten tijde van het afsluiten van het contract. Tot dusverre zijn de defensie-uitgaven van Litouwen en Slovenië aan uitrusting betrekkelijk gering geweest.

In het geval van Slovenië is de invloed van een wijziging in de registratie van de btw in 2002

nog onderwerp van bespreking tussen Eurostat en de Sloveense autoriteiten. Deze kwestie draait om de vraag welke component van de tekort-schuldaanpassing zal worden beïnvloed, terwijl het overheidstekort/-overschot onveranderd zal blijven. In deze context worden de financiële rekeningen zoals die door de nationale centrale bank wordt samengesteld nog niet gebruikt voor de samenstelling van de uitsplitsing van de tekort-schuldaanpassing in de BTP-kennisgeving.

3.3 CONSISTENTIE VAN STATISTIEKEN BETREFFENDE OVERHEIDSFINANCIËN

Een van de beginselen van de Code met betrekking tot de statistische output is primair gericht op de gegevenskwaliteitsdimensie samenhang en vergelijkbaarheid, waarbij wordt gesteld dat Europese statistieken intern en in de loop der tijd consistent moeten zijn en vergelijkbaar tussen landen, en dat het mogelijk dient te zijn uit verschillende bronnen verkregen aanverwante gegevens te combineren en gezamenlijk te gebruiken. Met andere woorden: rekenkundige en boekhoudkundige identiteiten dienen te worden gebruikt, en statistieken dienen samenhang te vertonen en over een redelijke tijdsperiode te kunnen worden afgestemd, alsmede te worden samengesteld op basis van gemeenschappelijke normen ten aanzien van toepassingsbereik, definities, eenheden en classificaties in de verschillende enquêtes en bronnen. Litouwen heeft een volledige set statistieken betreffende overheidsfinanciën aangeleverd. Verdere inspanningen dienen echter te worden geleverd om de niet-financiële en financiële transacties van Litouwen af te stemmen, alsmede de financiële stroomgegevens met de desbetreffende balansgegevens. Voor Slovenië dient nog te worden gewerkt aan de afstemming van de niet-financiële rekeningen met het recentelijk gepubliceerde geïntegreerde systeem van financiële rekeningen voor de periode 2001-2004. Voor de periode 1999-2001 komen de cijfers voor de netto transacties in financiële activa/passiva niet overeen met de cijfers die zijn verstrekt voor de transacties in activa en die in passiva.

3.4 TEKORT-SCHULDAANPASSING

De mutatie in de aan het eind van een jaar uitstaande overheidsschuld vergeleken met die van het voorafgaande jaar kan aanzienlijk verschillen van het overheidstekort voor het beschouwde jaar. Zo kan bijvoorbeeld de overheidsschuld worden verminderd door de ontvangsten uit privatiseringen van publieke ondernemingen te gebruiken of door andere financiële activa te verkopen zonder enige (onmiddellijke) invloed op het overheidstekort. De toelichting op het verschil tussen het tekort en de mutatie in de overheidsschuld, de “tekortschuldaanpassing”, wordt gezien als een belangrijke indicator voor de beoordeling van de kwaliteit en consistentie van statistieken betreffende overheidsfinanciën.⁸ De componenten van dit verschil zijn de netto aanschaf van financiële activa, waarderingsveranderingen in de overheidsschuld, en overige veranderingen in de schuld. Om deze componenten samen te stellen moet een volledig systeem van ESR 95-financiële rekeningen voor de sector overheid worden opgezet (transacties, overige stromen en standen) en worden afgestemd met nominale schuld.

Wat betreft de gegevens over 1997, bereikte het overheidstekort van Litouwen zijn hoogste punt op 11,4% bbp, voornamelijk ten gevolge van een verandering in de registratie van schadeloosstellingen voor in beslag genomen bezittingen en compensatie van verloren spaargelden van houders van roebel-deposito's, welke deposito's ten tijde van de overgang op de litas werden bevroren.⁹ Deze registratie volgt een aanbeveling van Eurostat om een kapitaaloverdracht te registreren in het jaar waarin de overheid deze verplichting erkende en niet op het tijdstip dat de feitelijke contante betalingen aan huishoudens werden verricht, met een tegenhangerpost als overige te betalen bedragen. Het merendeel van deze verplichtingen heeft betrekking op 1997.

Het geïntegreerde systeem van “van-wie-naar-wie”-financiële rekeningen en balansen in Slovenië voor 2001-2004 vergemakkelijkt een vol-

ledige beoordeling van de relatie tussen het overheidstekort en de overheidsschuld. Van 1999 tot 2001 zijn de transacties in Maastrichtschuld geregistreerd tegen nominale waarde in plaats van marktwaarde.

4 WISSELKOERSEN

Artikel 3 van Protocol nr. 21 betreffende de in artikel 121 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap bedoelde convergentiecriteria specificeert wat wordt bedoeld met het criterium inzake deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel. In een beleidsstandpunt van 18 december 2003 heeft de Raad van Bestuur van de ECB verduidelijkt dat het criterium betrekking heeft op deelneming aan het wisselkoersstelsel (ERM II) voor een periode van ten minste twee jaar vóór de convergentiebeoordeling zonder ernstige spanningen, met name zonder devaluatie ten opzichte van de euro.

De bilaterale wisselkoersen van de valuta's van de lidstaten ten opzichte van de euro zijn dagelijks om 14.15 uur door de ECB geregistreerde referentiewisselkoersen (na een dagelijkse overeenstemmingsprocedure tussen de centrale banken). Zij worden gepubliceerd op de website van de ECB. De reële bilaterale wisselkoersen worden geconstrueerd door de nominale wisselkoersindex te defleren met behulp van de HICP of de CPI. De nominale en reële effectieve wisselkoersen worden geconstrueerd door

8 Zie “Stock-flow adjustment for the euro-zone and the EU 25 2001 to 2004 reported in the second 2005 EDP notification”, Eurostat, 26 september 2005, <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (april 2006).

9 Zie “First notification of deficit and debt data for 2004”, Eurostat-persbericht STAT/05/39 van 18 maart 2005. In dit persbericht werd aangegeven dat er besprekingen gaande waren tussen Eurostat en Litouwen betreffende de registratie van schadeloosstellingen, die kon leiden tot een bijstelling van het overheidstekort voor 2004 en voorafgaande jaren. Hoewel het in de herfst van 2005 gepubliceerde persbericht van Eurostat (120/2005) van 26 september 2005 betreffende de verstrekking van tekorten en schuldgegevens aangaf dat de daling van het overheidstekort in 2003 en 2004 voornamelijk het gevolg was van een verandering in de registratie van schadeloosstellingen door de overheid van verloren spaargelden en onroerend goed, vermeldde het in het voorjaar van 2006 gepubliceerde persbericht (48/2006) van 24 april 2006 deze kwestie niet.

toepassing van algehele handelsegewichten (gebaseerd op een geometrische weging) op de bilaterale nominale en reële wisselkoersen van de valuta's van de lidstaten ten opzichte van de valuta's van een aantal specifieke handelspartners. De statistieken betreffende zowel de nominale als de reële effectieve wisselkoersen worden berekend door de ECB. Een stijging van deze indices komt overeen met een appreciatie van de valuta van de lidstaat. De algehele handelsegewichten hebben betrekking op de handel in fabrikaten en worden berekend om inzicht te krijgen in derdenmarkteffecten. De effectieve-wisselkoersindices worden gebaseerd op voortschrijdende gewichten voor de perioden 1995-1997 en 1999-2001, die zijn gekoppeld in januari 1999. De groep handelspartners bestaat uit het eurogebied, de EU-lidstaten buiten het eurogebied, Australië, Canada, China, Hong Kong, Japan, Noorwegen, Singapore, Zuid-Korea, Zwitserland en de Verenigde Staten.

5 LANGE-RENTETARIEVEN

Artikel 4 van Protocol nr. 21 betreffende de in artikel 121 van het Verdrag bedoelde convergentiecriteria bepaalt dat de rentevoet moet worden gemeten op basis van langlopende staatsobligaties of vergelijkbare waardepapieren, rekening houdend met verschillen in de nationale definities. Hoewel artikel 5 de verantwoordelijkheid voor het verstrekken van de voor de toepassing van het Protocol benodigde

statistische gegevens toekent aan de Europese Commissie, verleent de ECB, gezien haar deskundigheid op dit terrein, ondersteuning door de representatieve lange-rentetarieven te definiëren en verzamelt de ECB de gegevens bij de nationale centrale banken voor transmissie naar de Commissie. Hiermee zet de ECB de werkzaamheden voort die het EMI in het kader van de voorbereidingen voor de derde fase van de EMU in nauwe samenwerking met de Commissie heeft verricht.

De conceptuele werkzaamheden hebben geresulteerd in de definitie van zeven hoofdkenmerken aan de hand waarvan de berekening van de lange-rentetarieven moet worden beoordeeld (zie Tabel 2). De lange-rentetarieven hebben betrekking op in de nationale valuta luidende obligaties.

6 ANDERE FACTOREN

In de laatste alinea van artikel 121, lid 1, van het Verdrag wordt gesteld dat in de verslagen van de Europese Commissie en de ECB, naast de vier hoofdcriteria, ook rekening moet worden gehouden met de ontwikkeling van de ecu, de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de nationale betalingsbalansen en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren. In Protocol nr. 21 wordt voor de vier hoofdcriteria gesteld dat de Europese

Tabel 2 Statistisch kader voor het definiëren van lange-rentetarieven ten behoeve van de beoordeling van de convergentie

Begrip	Aanbeveling
Emittent van obligaties	De obligaties zouden moeten worden uitgegeven door de centrale overheid.
Looptijd	Zo dicht mogelijk bij een resterende looptijd van tien jaar. Vervanging van obligaties is alleen toegestaan als de schommeling van de looptijd minimaal blijft; met de structurele liquiditeit van de markt dient rekening te worden gehouden.
Couponeffecten	Geen directe aanpassing.
Belasting	Bruto, inclusief belasting.
Keuze obligaties	De obligaties moeten voldoende liquide zijn. Afhankelijk van de nationale marktsituatie, moet dit criterium als leidraad dienen bij de keuze tussen de referentie- of de steekproefbenadering.
Rendements-formule	"Rendement bij volledige looptijd" ISMA-formule "Redemption yields".
Aggregatie	Waar een steekproef meer dan één obligatie bevat, volstaat het gemiddelde van de rendementen als representatieve koers.

Commissie de gegevens zal verstrekken die moeten worden gebruikt voor de beoordeling van de mate waarin aan deze criteria wordt voldaan en worden deze statistieken nader omschreven. In het Protocol wordt echter niet naar verschaffing van statistieken voor deze “andere factoren” verwezen.

Wat betreft de nationale betalingsbalans en de internationale investeringspositie, worden de statistieken verzameld door de nationale centrale banken overeenkomstig de begrippen en definities zoals vastgelegd in de vijfde editie van het *IMF Balance of Payments Manual* (BPM5) en de methodologische normen zoals uiteengezet door de ECB en Eurostat. Net zoals bij het Convergenceverslag van de ECB van 2004, onderzoekt dit verslag de som van het saldo van de lopende rekening en het saldo op de kapitaalrekening, die overeenkomt met het vorderingenoverschot/vorderingentekort van de totale economie. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat het onderscheid tussen inkomensoverdrachten (een subcomponent van de lopende rekening) en kapitaaloverdrachten (een subcomponent van de kapitaalrekening) in de praktijk niet altijd duidelijk gemaakt kan worden, aangezien het afhangt van het gebruik dat de ontvanger maakt van de overdracht. Met name doet deze moeilijkheid zich voor bij de classificatie van de lopende en kapitaalcomponenten van overdrachten tussen EU-instellingen en lidstaten.¹⁰

In de lopende rekening en de kapitaalrekening van de betalingsbalans worden zowel ontvangsten als uitgaven met een positief teken aangegeven. De presentatie van de netto transacties op de financiële rekening van de betalingsbalans (bijvoorbeeld directe investeringen en effectenverkeer) volgt de conventies van het BPM5, waarbij een negatief teken overeenkomt ofwel met een stijging van de netto activa ofwel met een daling van de netto passiva, terwijl het omgekeerde geldt voor een positief teken. Een positief teken voor de netto internationale investeringspositie, tenslotte, is de aanduiding voor de netto externe activa (d.w.z. meer activa dan passiva), terwijl een negatief teken over-

eenkomt met de netto externe passiva (d.w.z. meer passiva dan activa).

De producentenprijsindices hebben betrekking op de binnenlandse afzet van de totale industrie met uitzondering van de bouwnijverheid. De statistieken worden op geharmoniseerde basis verzameld op grond van de EU-Verordening betreffende kortetermijnstatistieken.¹¹

De statistieken betreffende de loonkosten per eenheid product (berekend als de verhouding van de beloning per werknemer tot het bbp tegen constante prijzen per persoon in dienstverband) worden afgeleid van gegevens die door middel van het ESR 95-transmissieprogramma zijn verkregen.

7 AFSLUITDATUM

De afsluitdatum voor de statistieken in dit Convergenceverslag was 28 april 2006.

¹⁰ Zie voor nadere details: “European Union balance of payments/international investment position statistical methods”, ECB, november 2005.

¹¹ Verordening (EG) nr. 1165/98 van de Raad van 19 mei 1998 inzake kortetermijnstatistieken, PB L 162 van 5.6.1998, blz. 1. Verordening zoals gewijzigd door Verordening (EG) nr. 1158/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 2005, PB L 191 van 22.07.2005, p. 1.

HOOFDSTUK 2

VERENIGBAARHEID VAN DE NATIONALE WETGEVING MET HET VERDRAG

I INLEIDING

I.1 ALGEMENE OPMERKINGEN

Artikel 122, lid 2, van het Verdrag bepaalt dat de ECB (alsmede de Commissie) ten minste eens per twee jaar of op verzoek van een lidstaat met een derogatie verslag uitbrengt aan de EU-Raad conform de in artikel 121, lid 1, vastgelegde procedure. Een dergelijk verslag dient onder meer een onderzoek te omvatten naar de verenigbaarheid tussen enerzijds de nationale wetgeving van elke lidstaat met een derogatie, met inbegrip van de Statuten van de nationale centrale banken, en anderzijds artikel 108 en artikel 109 van het Verdrag en de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Bank en van de Europese Centrale Bank (“Statuten”). Deze verplichting die van toepassing is op lidstaten met een derogatie wordt ook wel “juridische convergentie” genoemd.

I.2 LIDSTATEN MET EEN DEROGATIE EN JURIDISCHE CONVERGENTIE

Slovenië en Litouwen, wier nationale wetgeving onderwerp is van dit rapport, hebben de status van lidstaten met een derogatie. Artikel 4 van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden¹ bepaalt dat: “Vanaf de datum van toetreding neemt elke nieuwe lidstaat aan de Economische en Monetaire Unie deel als lidstaat met een derogatie in de zin van artikel 122 van het EG-Verdrag”.

De ECB heeft het niveau van de juridische convergentie in Slovenië en Litouwen onderzocht, alsmede de door hen aangenomen wetgeving dan wel de ter verwezenlijking van die doelstelling nog aan te nemen wetgeving.

De beoordeling van de juridische convergentie beoogt het besluit van de EU-Raad omtrent de vraag welke lidstaten “voldoen aan de noodzakelijke voorwaarden voor de omschakeling naar de gemeenschappelijke munt” te bevorderen. Deze voorwaarden betreffen juridisch gezien met name de onafhankelijkheid van de

centrale bank en de juridische integratie van de nationale centrale banken in het Eurosysteem.

I.3 STRUCTUUR VAN DE JURIDISCHE BEOORDELING

De juridische beoordeling volgt globaal het kader van de eerdere ECB- en EMI-verslagen betreffende de juridische convergentie, met name de Convergentieverslagen van de ECB van 2004 (betreffende de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië, de Slowaakse Republiek en Zweden), van 2002 (betreffende Zweden) en 2000 (betreffende Griekenland en Zweden) en het EMI-Convergentieverslag van 1998. De verenigbaarheid van de nationale wetgeving wordt mede beoordeeld in het licht van de aanpassingen van wetgeving die voor 27 april 2006 tot stand zijn gebracht.

2 REIKWIJDTE VAN DE AANPASSING

2.1 TERREINEN VAN AANPASSING

Om vast te kunnen stellen welke terreinen van de nationale wetgeving aanpassing behoeven, worden de volgende aangelegenheden onderzocht:

- verenigbaarheid met de Verdragsbepalingen betreffende de onafhankelijkheid van de nationale centrale banken (artikel 108) en bepalingen in de Statuten (artikel 7 en artikel 14.2), alsmede met de bepalingen betreffende beroepsgeheim (artikel 38 van de Statuten);

¹ De Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek en de aanpassing van de Verdragen waarop de Europese Unie is gegrond (PB L 236 van 23.9.2003, blz. 33).

- verenigbaarheid met het verbod op monetaire financiering (artikel 101 van het Verdrag) en met het verbod op bevoorrechte toegang (artikel 102 van het Verdrag) en verenigbaarheid met de bij het Gemeenschapsrecht vereiste uniforme spelling van de euro; en
- de juridische integratie van de nationale centrale banken in het Eurosysteem (met name met betrekking tot artikel 12.1 en artikel 14.3 van de Statuten).

2.2 “COMPATIBILITEIT” VERSUS “HARMONISATIE”

Artikel 109 van het Verdrag vereist dat de nationale wetgeving “verenigbaar” is met het Verdrag en de Statuten; onverenigbaarheden dienen derhalve te worden weggenomen. Noch het prevaleren van het Verdrag en de Statuten boven de nationale wetgeving noch de aard van de onverenigbaarheid, laten de verplichting tot naleving hiervan onverlet.

Het vereiste dat de nationale wetgeving “verenigbaar” moet zijn, betekent niet dat het Verdrag “harmonisatie” van de Statuten van de nationale centrale banken vereist, noch onderling noch met de Statuten. Nationale bijzonderheden kunnen blijven bestaan, voorzover deze geen inbreuk maken op de uitsluitende bevoegdheid van de Gemeenschap in monetaire aangelegenheden. Krachtens artikel 14.4 van de Statuten mogen nationale centrale banken zelfs andere functies vervullen dan die welke omschreven staan in de Statuten, voorzover deze andere functies de doelstellingen en taken van het ESCB niet doorkruisen. Bepalingen in de Statuten van de nationale centrale banken die dergelijke functies mogelijk maken, zijn een duidelijk voorbeeld van verschillen die mogen blijven bestaan. De term “verenigbaar” houdt veeleer in dat de nationale wetgeving en de Statuten van de nationale centrale banken moeten worden aangepast om onverenigbaarheden met het Verdrag en de Statuten weg te nemen en de noodzakelijke mate van integratie van de nationale centrale banken in het ESCB

te waarborgen. Met name moeten die bepalingen worden aangepast, die een inbreuk vormen op de onafhankelijkheid van een nationale centrale bank, zoals die in het Verdrag wordt omschreven, en tevens op de rol van de nationale centrale bank als integrerend onderdeel van het ESCB. Derhalve volstaat het niet uitsluitend te vertrouwen op de voorrang van het Gemeenschapsrecht op de nationale wetgeving.

De verplichting in artikel 109 van het Verdrag betreft enkel de onverenigbaarheid met het Verdrag en de Statuten. Nationale wetgeving die onverenigbaar is met secundaire Gemeenschapswetgeving dient evenwel daaraan te worden aangepast. De voorrang van het Gemeenschapsrecht laat de verplichting tot aanpassing van de nationale wetgeving onverlet. Dit algemene vereiste is niet slechts afgeleid uit artikel 109 van het Verdrag, maar ook uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.²

Het Verdrag en de Statuten schrijven niet voor hoe de nationale wetgeving dient te worden aangepast. Deze aanpassing kan worden verwezenlijkt door verwijzingen naar het Verdrag en de Statuten, of door bepalingen daaruit op te nemen onder verwijzing naar hun herkomst, dan wel door het wegnemen van onverenigbaarheden of door een combinatie van deze methodes.

Voorts, onder meer ter verwezenlijking en handhaving van de verenigbaarheid van de nationale wetgeving met het Verdrag en de Statuten, raadplegen de Gemeenschapsinstellingen en de lidstaten de ECB, conform artikel 105, lid 4 van het Verdrag en artikel 4 van de Statuten, omtrent elk ontwerp van wettelijke bepaling op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen. Beschikking 98/415/EG van de Raad van 29 juni 1998 betreffende de raadpleging van de Europese Centrale Bank door de nationale autoriteiten over ontwerpen van wettelijke bepalingen³ vereist expliciet dat

2 Zie onder meer zaak 167/73 Commissie van de Europese Gemeenschappen vs. Franse Republiek [1974] JUR. 359 (‘Code du Travail Maritime’).

3 PB L 189 van 3.7.1998, blz. 42.

de lidstaten de nodige maatregelen nemen om naleving van deze verplichting te verzekeren.

3 ONAFHANKELIJKHEID VAN NATIONALE CENTRALE BANKEN

Wat de onafhankelijkheid van de centrale bank en aangelegenheden inzake geheimhouding betreft, dienden de lidstaten die in 2004 toetraden tot de EU hun nationale wetgeving aan te passen, welke wetgeving op 1 mei 2004 in werking diende te treden, teneinde te voldoen aan de desbetreffende bepalingen uit het Verdrag en de Statuten. Zweden was verplicht de noodzakelijke aanpassingen te hebben voltooid voor de oprichting van het ESCB op 1 juni 1998.

3.1 ONAFHANKELIJKHEID VAN DE CENTRALE BANK

In 1997 heeft het EMI een lijst met kenmerken inzake de onafhankelijkheid van centrale banken opgesteld (zoals later gedetailleerd beschreven in het EMI-Convergentieverslag van 1998), die toentertijd de grondslag hebben gevormd voor de beoordeling van de nationale wetgeving van de lidstaten, met name van de Statuten van de nationale centrale banken. Onafhankelijkheid van de centrale bank omvat verschillende aspecten van onafhankelijkheid die afzonderlijk moeten worden beoordeeld, te weten functionele, institutionele, personele en financiële onafhankelijkheid. De afgelopen jaren is de analyse van deze aspecten van onafhankelijkheid van de centrale bank nader uitgewerkt in adviezen van de ECB. Deze aspecten vormen de grondslag van de beoordeling van de mate van convergentie tussen de nationale wetgeving van de lidstaten met een derogatie enerzijds, en het Verdrag en de Statuten anderzijds.

3.1.1 FUNCTIONELE ONAFHANKELIJKHEID

Onafhankelijkheid van de centrale bank is geen doel op zich, maar dient ter verwezenlijking

van een doelstelling die duidelijk moet zijn vastgelegd en voorrang dient te hebben op alle andere doelstellingen. Functionele onafhankelijkheid vereist dat de primaire doelstelling van iedere nationale centrale bank duidelijk is en rechtszekerheid biedt, waardoor de nationale centrale bank over de nodige middelen en instrumenten beschikt om die doelstelling, onafhankelijk van alle andere autoriteiten, te verwezenlijken. De door het Verdrag vereiste onafhankelijkheid van de centrale bank weerspiegelt het algemene inzicht dat de primaire doelstelling van prijsstabiliteit het best wordt gediend door een volledig onafhankelijke instelling met een exact geformuleerd mandaat. Onafhankelijkheid van de centrale bank is volledig verenigbaar met de verantwoordingsplicht van de nationale centrale bank omtrent haar besluiten, wat weer van belang is voor het vergroten van het vertrouwen in de onafhankelijke status. Dit vereist transparantie en dialoog met derden.

Aangaande de timing maakt het Verdrag niet duidelijk wanneer de nationale centrale banken van de lidstaten met een derogatie dienden te voldoen aan de in artikel 105, lid 1 van het Verdrag en artikel 2 van de Statuten vastgelegde primaire doelstelling van prijsstabiliteit. Inzake Zweden ging het erom of deze verplichting diende te gelden vanaf de oprichting van het ESCB of vanaf de omschakeling naar de euro. Voor de op 1 mei 2004 tot de EU toegetreden lidstaten ging het erom of de verplichting diende te gelden vanaf 1 mei 2004 of vanaf de omschakeling naar de euro. Enerzijds is artikel 105, lid 1 van het Verdrag niet van toepassing op lidstaten met een derogatie (zie artikel 122, lid 3 van het Verdrag), anderzijds is artikel 2 van de Statuten wel van toepassing op deze lidstaten (zie artikel 43.1 van de Statuten). De ECB is van mening dat prijsstabiliteit als verplichte primaire doelstelling voor de nationale centrale banken ten aanzien van Zweden geldt vanaf 1 juni 1998 en vanaf 1 mei 2004 ten aanzien van de lidstaten die op die datum tot de EU toetraden. Zulks omdat een van de kernbeginselen van de Gemeenschap, te weten prijsstabiliteit (artikel 4, lid 3 van het Verdrag), ook

geldt voor lidstaten met een derogatie. Het is tevens gebaseerd op de verdragsdoelstelling dat alle lidstaten dienen te streven naar macro-economische convergentie, waaronder prijsstabiliteit, hetgeen de regelmatige verslagen van de ECB en de Commissie beogen. Deze conclusie is ook gebaseerd op de grondgedachte van de onafhankelijkheid van de centrale bank, die alleen gerechtvaardigd is als prijsstabiliteit als globale doelstelling prevaleert.

De beoordelingen per land in dit verslag gaan uit van deze conclusies betreffende de datum waarop voor de nationale centrale banken van de lidstaten met een derogatie prijsstabiliteit hun verplichte primaire doelstelling is.

3.1.2 INSTITUTIONELE ONAFHANKELIJKHEID

Artikel 108 van het Verdrag en artikel 7 van de Statuten verwijzen uitdrukkelijk naar het beginsel van institutionele onafhankelijkheid. Deze twee artikelen verbieden de nationale centrale banken en de leden van hun besluitvormende organen instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van Gemeenschapsinstellingen of -organen, regeringen van lidstaten of enig ander orgaan. Bovendien verbieden deze artikelen de Gemeenschapsinstellingen en -organen en de regeringen van de lidstaten te trachten de leden van de besluitvormende organen van de nationale centrale banken, wier besluiten gevolgen kunnen hebben voor de vervulling van met het ESCB verband houdende taken van nationale centrale banken, te beïnvloeden.

Ongeacht of de nationale centrale bank is georganiseerd als overheidsinstantie, als bijzonder publiekrechtelijk orgaan of gewoonweg als een naamloze vennootschap, bestaat het risico dat de eigenaar de besluitvorming met betrekking tot met het ESCB verband houdende taken zou kunnen beïnvloeden. Een dergelijke beïnvloeding, hetzij via de rechten van aandeelhouders of anderszins, kan de onafhankelijkheid van de nationale centrale bank aantasten en dient derhalve bij wet te worden ingeperkt.

VERBOD OP HET GEVEN VAN INSTRUCTIES

Rechten van derden om instructies te geven aan de nationale centrale banken, aan hun besluitvormende organen of aan de leden daarvan, zijn onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten voorzover het met het ESCB verband houdende taken betreft.

VERBOD OP HET RECHT BESLUITEN GOED TE KEUREN, OP TE SCHORTEN, TE Vernietigen OF UIT TE STELLEN

Rechten van derden om besluiten van nationale centrale banken goed te keuren, op te schorten, te vernietigen of uit te stellen zijn onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten voorzover het met het ESCB verband houdende taken betreft.

VERBOD OP HET RECHT BESLUITEN OP JURIDISCHE GRONDEN TE TOETSEN

Een recht van organen, niet zijnde onafhankelijke rechters, om op juridische gronden besluiten te toetsen die betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van met het ESCB verband houdende taken, is onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten, aangezien de vervulling van deze taken niet op politiek niveau aan een herbeoordeling mag worden onderworpen. Een recht van een president om door besluitvormende organen van het ESCB of de nationale centrale bank genomen besluiten op juridische gronden op te schorten en vervolgens ter finale beslissing aan politieke organen voor te leggen, zou neerkomen op het vragen van instructies aan derden.

VERBOD OP HET MET STEMRECHT DEELNEMEN AAN BESLUITVORMENDE ORGANEN VAN EEN NATIONALE CENTRALE BANK

De deelname van vertegenwoordigers van derden aan een besluitvormend orgaan van een nationale centrale bank met stemrecht ten aanzien van de tenuitvoerlegging door de nationale centrale bank van met het ESCB verband houdende taken is, zelfs als een dergelijke stem niet beslissend is, onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten.

VERBOD OP EX ANTE CONSULTATIE MET BETREKKING TOT EEN BESLUIT VAN EEN NATIONALE CENTRALE BANK

Een uitdrukkelijke statutaire verplichting ingevolge welke een nationale centrale bank *ex ante* overleg moet plegen met derden vormt een formeel mechanisme ter beïnvloeding van het uiteindelijke besluit en is derhalve onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten.

Een dialoog tussen de nationale centrale bank en derden, ook als deze is gebaseerd op wettelijke verplichtingen informatie te verstrekken en zienswijzen uit te wisselen, is daarmee echter verenigbaar, mits:

- zulks de onafhankelijkheid van de leden van de besluitvormende organen van de nationale centrale bank niet beïnvloedt;
- daarbij de bijzondere status van de president in zijn hoedanigheid als lid van de Algemene Raad van de ECB volledig in acht wordt genomen; en
- aan de uit de Statuten voortvloeiende geheimhoudingsverplichtingen wordt voldaan.

HET VERLENEN VAN DECHARGE TEN AANZIEN VAN TAKEN VAN LEDEN VAN BESLUITVORMENDE ORGANEN VAN EEN NATIONALE CENTRALE BANK

Wettelijke bepalingen met betrekking tot het verlenen van decharge door derden (zoals de regering) ten aanzien van taken van leden van besluitvormende organen van een nationale centrale bank (bijvoorbeeld met betrekking tot de gevoerde administratie) dienen voldoende waarborgen te bieden, waardoor deze dechargebevoegdheid de bevoegdheid van de afzonderlijke leden tot onafhankelijke besluitvorming inzake met het ESCB verband houdende taken (of de op ESCB-niveau vastgestelde besluiten uit te voeren) onverlet laat. Aanbevolen wordt daartoe in de Statuten van de nationale centrale bank een uitdrukkelijke bepaling op te nemen.

3.1.3 PERSONELE ONAFHANKELIJKHEID

De onafhankelijkheid van de nationale centrale banken wordt nader gewaarborgd door de bepaling in de Statuten betreffende de ambtszekerheid van leden van de besluitvormende organen van de nationale centrale banken. De presidenten zijn leden van de Algemene Raad van de ECB. Artikel 14.2 van de Statuten bepaalt dat de Statuten van de nationale centrale bank in het bijzonder bepalen dat de ambtstermijn van een president minimaal vijf jaar is. Het artikel biedt ook bescherming tegen willekeurig ontslag van een president door te bepalen dat een president slechts van zijn ambt kan worden ontheven als hij niet meer voldoet aan de eisen voor de uitoefening van het ambt of ernstig is tekortgeschoten, met de mogelijkheid daartegen beroep aan te tekenen bij het Europees Hof van Justitie. De Statuten van de nationale centrale bank moeten hieraan als volgt voldoen.

MINIMUMAMBTSTERMIJN VOOR PRESIDENTEN

De Statuten van de nationale centrale bank moeten, overeenkomstig artikel 14.2 van de Statuten, bepalen dat een ambtstermijn van de president minimaal vijf jaar is. Dit sluit een langere ambtstermijn niet uit, terwijl bij een onbepaalde ambtstermijn de Statuten niet behoeven te worden aangepast als de gronden waarop de president van zijn ambt kan worden ontheven overeenkomen met die vermeld in artikel 14.2 van de Statuten. Als de Statuten van de nationale centrale bank worden gewijzigd, dient de wijzigingswet de ambtszekerheid van de president, alsmede van de andere leden van de besluitvormende organen, die eventueel moeten kunnen optreden als plaatsvervanger van de president, te vrijwaren.

ONTSLAGGRONDEN VOOR PRESIDENTEN

De Statuten van de nationale centrale bank dienen te waarborgen dat een president slechts van zijn ambt kan worden ontheven op de in artikel 14.2 van de Statuten vermelde gronden. Deze eis strekt ertoe te voorkomen dat de president naar goeddunken van de bij zijn aanstelling betrokken autoriteiten, met name de regering of het parlement, van zijn ambt kan worden ont-

heven. De Statuten van de nationale centrale bank dienen hetzij ontslaggronden te vermelden die verenigbaar zijn met de in artikel 14.2 van de Statuten vastgelegde, hetzij geen ontslaggronden te vermelden (aangezien artikel 14.2 van rechtstreekse toepassing is).

AMBTSEKERHEID VAN LEDEN VAN DE BESLUITVORMENDE ORGANEN VAN DE NATIONALE CENTRALE BANK, BEHALVE DE PRESIDENTEN, DIE BETROKKEN ZIJN BIJ DE TENUITVOERLEGGING VAN MET HET ESCB VERBAND HOUDENDE TAKEN

De personele onafhankelijkheid zou in gevaar komen als voor de andere leden van de besluitvormende organen van de nationale centrale bank, die betrokken zijn bij de tenuitvoerlegging van met het ESCB verband houdende taken, niet dezelfde regels ten aanzien van de ambtsekerheid zouden gelden als voor de president. Verscheidene artikelen in het Verdrag en de Statuten vereisen een vergelijkbare ambtsekerheid. Artikel 14.2 van de Statuten beperkt de ambtsekerheid niet tot presidenten, terwijl artikel 108 van het Verdrag en artikel 7 van de Statuten “enig lid van de besluitvormende organen” van nationale centrale banken en niet specifiek van presidenten noemen. Dit geldt in het bijzonder wanneer een president primus inter paris is onder collega’s met dezelfde stemrechten of waarin voornoemde andere leden eventueel moeten kunnen optreden als plaatsvervanger van de president.

RECHT OP JURIDISCHE TOETSING

Om de mogelijke beleidsdiscretie bij de beoordeling van ontslaggronden in te perken, moeten de leden van de besluitvormende organen van de nationale centrale bank het recht hebben een ontslagbesluit aan de onafhankelijke rechter voor te leggen.

Artikel 14.2 van de Statuten bepaalt dat een president van een nationale centrale bank die van het ambt is ontheven tegen dat besluit beroep kan instellen bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Inzake het recht beroep aan te tekenen bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, dient de

nationale wetgeving hetzij te verwijzen naar de Statuten of laat dat achterwege (aangezien artikel 14.2 van rechtstreekse toepassing is).

De nationale wetgeving dient eveneens te bepalen dat de nationale rechter een besluit tot ontslag van enig ander lid van de besluitvormende organen van de nationale centrale bank, dat betrokken is bij de tenuitvoerlegging van met het ESCB verband houdende taken, kan toetsen. Zulks hetzij in algemene wetgeving, hetzij in een specifieke bepaling in de Statuten van de nationale centrale bank.

WAARBORGEN TEGEN BELANGENCONFLICTEN

Personele onafhankelijkheid houdt ook in dat moet worden gewaarborgd dat zich geen belangenconflicten voordoen tussen de taken van leden van besluitvormende organen van nationale centrale banken ten behoeve van hun nationale centrale bank (en, in het geval van presidenten, ook ten behoeve van de ECB) en andere functies die deze leden van besluitvormende organen, die betrokken zijn bij de tenuitvoerlegging van met het ESCB verband houdende taken, eventueel vervullen en die hun personele onafhankelijkheid in gevaar kunnen brengen. Het lidmaatschap van een besluitvormend orgaan dat is betrokken bij de tenuitvoerlegging van met het ESCB verband houdende taken is principieel onverenigbaar met de uitoefening van andere functies die aanleiding kunnen geven tot belangenconflicten. Met name mogen leden van besluitvormende organen geen functie vervullen noch een belang hebben dat hun werkzaamheden kan beïnvloeden, hetzij als vertegenwoordiger van wetgevende organen of overheden, hetzij door een ambt binnen de uitvoerende of wetgevende organen van de staat of binnen regionale of lokale overheden dan wel bij een bedrijf. Met name bij niet met uitvoerende taken belaste leden van besluitvormende organen dient bijzondere zorg te worden betracht bij het voorkomen van mogelijke belangenconflicten.

3.1.4 FINANCIËLE ONAFHANKELIJKHEID

Ook als een nationale centrale bank vanuit functioneel, institutioneel en personeel oogpunt volledig onafhankelijk is (d.w.z. de Statuten van de nationale centrale bank waarborgen dit), zou de algehele onafhankelijkheid gevaar lopen, indien de nationale centrale bank niet autonoom kan beschikken over voldoende financiële middelen om haar mandaat te vervullen (d.w.z. de door het Verdrag en de Statuten vereiste met het ESCB verband houdende taken te vervullen).

Lidstaten mogen de nationale centrale bank niet in een zodanige positie brengen dat deze over onvoldoende financiële middelen beschikt om haar met het ESCB dan wel met het Euro-systeem verband houdende taken te vervullen. Opgemerkt wordt dat luidens de artikelen 28.1 en 30.4 van de Statuten van nationale centrale banken aanvullende bijdragen aan het kapitaal van de ECB kunnen worden gevegd en verder door de nationale centrale banken uit te voeren stortingen van externe reserves kunnen worden opgeroepen.⁴ Bovendien bepaalt artikel 33.2 van de Statuten⁵ dat, in geval van een verlies van de ECB dat niet volledig uit het algemeen reservefonds kan worden gedekt, de Raad van bestuur van de ECB kan besluiten het resterende verlies te dekken uit de monetaire inkomsten van het desbetreffende boekjaar, naar rato en ten belope van de bedragen die aan de nationale centrale banken zijn toegedeeld. Het beginsel van financiële onafhankelijkheid vereist dat naleving van deze verplichtingen de taakvervulling door de nationale centrale bank onverlet laten.

Bovendien houdt het beginsel van financiële onafhankelijkheid in dat de nationale centrale bank over voldoende middelen moet beschikken om niet slechts de met het ESCB verband houdende taken te vervullen, maar ook de eigen nationale taken (zoals de financiering van het beheer en de eigen werkzaamheden).

Het begrip financiële onafhankelijkheid moet derhalve worden beoordeeld vanuit het per-

spectief of een derde in staat is rechtstreeks of middellijk invloed uit te oefenen, niet alleen op de taken van de nationale centrale bank, maar ook op het vermogen van de nationale centrale bank (zowel operationeel in termen van mankracht, als financieel in termen van voldoende financiële middelen) om haar mandaat te vervullen. In dit kader zijn de hiernavolgende vier aspecten van financiële onafhankelijkheid van bijzonder belang, enkele daarvan zijn pas in het recente verleden nader uitgewerkt.⁶ Dit zijn de kenmerken van financiële onafhankelijkheid die de nationale centrale banken het meest gevoelig maken voor externe beïnvloeding.

VASTSTELLING VAN DE BEGROTING

Indien een derde de bevoegdheid heeft de begroting van de nationale centrale bank vast te stellen of te beïnvloeden, is zulks onverenigbaar met financiële onafhankelijkheid, tenzij de wet in een clause bepaalt dat een dergelijke bevoegdheid niet geldt ten aanzien van de financiële middelen die benodigd zijn voor de tenuitvoerlegging van de met het ESCB verband houdende taken van de nationale centrale bank.

DE BOEKHOUDKUNDIGE REGELS

De administratie moet worden gevoerd hetzij in overeenstemming met algemene regels van waardering en resultaatbepaling, hetzij in overeenstemming met regels vastgesteld door de besluitvormende organen van een nationale

4 Artikel 30.4 van de Statuten is alleen van toepassing binnen het Eurosysteem.

5 Artikel 33.2 van de Statuten is alleen van toepassing binnen het Eurosysteem.

6 De belangrijkste fundamentele ECB-Adviezen zijn:
– CON/2002/16 van 5 juni 2002 op verzoek van het Ierse Departement van Financiën inzake een wetsvoorstel betreffende de Central Bank and Financial Services Authority of Ireland, 2002;
– CON/2003/22 van 15 oktober 2003 op verzoek van het Finse Ministerie van Financiën inzake een regeringsvoorstel tot wijziging van de Suomen Pankki Act en andere verband houdende wetten;
– CON/2003/27 van 2 december 2003 op verzoek van het Federale Oostenrijkse Ministerie van Financiën inzake een Federale Wet betreffende de Nationale Stichting voor Onderzoek, Technologie en Ontwikkeling; en
– CON/2004/1 van 20 januari 2004 op verzoek van het Economisch Comité van het Finse parlement inzake een regeringsvoorstel tot wijziging van de Suomen Pankki Act en andere verband houdende wetten.

centrale bank. Indien die regels door derden worden vastgesteld, dienen zij rekening te houden met hetgeen de besluitvormende organen van de nationale centrale bank hadden voorgesteld.

De jaarrekening moet worden vastgesteld door de besluitvormende organen van de nationale centrale bank, bijgestaan door onafhankelijke accountants, en waarop goedkeuring achteraf door derden (zoals de aandeelhouders of de regering) van toepassing kan zijn. Aangaande de winstvaststelling moeten besluitvormende organen van de nationale centrale bank onafhankelijk en professioneel kunnen beslissen.

In die gevallen waarin een rekenkamer of een vergelijkbaar met de controle op de besteding van overheidsgelden belast orgaan de werkzaamheden van de nationale centrale bank controleert, moet het juridische kader de reikwijdte van de controle duidelijk vastleggen, waarbij zulks de werkzaamheden van de onafhankelijke externe accountant van de nationale centrale bank, zoals vastgelegd in artikel 27.1 van de Statuten, onverlet dient te laten. De overheidscontrole dient op niet-politieke, onafhankelijke en zuiver professionele basis te geschieden.

DE WINSTVERDELING, HET KAPITAAL VAN DE NATIONALE CENTRALE BANKEN EN FINANCIËLE VOORZIENINGEN

Met betrekking tot de winstverdeling mogen de Statuten van de nationale centrale bank de winstverdeling bepalen. Bij ontstentenis van dergelijke bepalingen dient het besluitvormende orgaan van de nationale centrale bank het besluit omtrent de winstverdeling op professionele gronden te nemen, zulks zonder beoordeling door derden, tenzij een uitdrukkelijke clausule bepaalt dat dit de financiële middelen die benodigd zijn voor de tenuitvoerlegging van de met het ESCB verband houdende taken van de nationale centrale bank, onverlet dient te laten.

Het is de lidstaten niet toegestaan het kapitaal van de nationale centrale bank te verlagen zon-

der de instemming vooraf van de besluitvormende organen van de nationale centrale bank, om zeker te stellen dat voldoende financiële middelen beschikbaar blijven om het mandaat krachtens artikel 105, lid 2 van het Verdrag en krachtens de Statuten als lid van het ESCB te vervullen. Wat financiële voorzieningen of buffers betreft, moeten de nationale centrale banken de vrijheid hebben onafhankelijk financiële voorzieningen te treffen om de reële waarde van het kapitaal en de activa veilig te stellen.

FINANCIËLE AANSPRAKELIJKHEID VOOR TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEITEN

In sommige lidstaten zijn financiële toezichthouders binnen de nationale centrale bank ondergebracht. Als de onafhankelijke besluitvorming van de nationale centrale banken op dergelijke autoriteiten van toepassing is, dan levert dit geen problemen op. Als luidens de wettelijke bepalingen echter een aparte besluitvorming geldt voor dergelijke toezichthoudende autoriteiten, dan is het van belang te waarborgen dat door hen genomen besluiten de financiën van de nationale centrale bank als geheel niet in gevaar kunnen brengen. In die gevallen moeten via de nationale wetgeving de nationale centrale banken in staat worden gesteld de uiteindelijke zeggenschap uit te oefenen over besluiten van de toezichthoudende autoriteiten die van invloed kunnen zijn op de onafhankelijkheid van de nationale centrale banken, met name de financiële onafhankelijkheid.

3.2 GEHEIMHOUDING

Het krachtens artikel 38 van de Statuten voor het personeel van de ECB en de nationale centrale bank geldende beroepsgeheim kan resulteren in vergelijkbare bepalingen in de Statuten van nationale centrale banken of in de wetgeving van lidstaten. Het primaat van de Gemeenschapswetgeving en de krachtens die wetgeving vastgestelde regelgeving houdt ook in dat nationale wetgeving inzake openbaarheid van bestuur niet mag leiden tot inbreuken op het

binnen het ESCB geldende geheimhoudingsregime.

4 VERBOD OP MONETAIRE FINANCIERING EN BEVOORRECHTE TOEGANG

4.1 VERBOD OP MONETAIRE FINANCIERING

Het verbod op monetaire financiering is vastgelegd in artikel 101, lid 1 van het Verdrag dat het verlenen van voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten bij de ECB of de nationale centrale banken ten behoeve van instellingen of organen van de Gemeenschap, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten; alsmede het rechtstreeks van hen kopen door de ECB of nationale centrale banken van schuldbewijzen, verbiedt. Het Verdrag bevat twee uitzonderingen op het verbod: het is niet van toepassing op kredietinstellingen die in handen van de overheid zijn en waaraan in het kader van de liquiditeitsvoorziening door centrale banken dezelfde behandeling door de nationale centrale banken en de ECB moet worden gegeven als aan particuliere kredietinstellingen (artikel 101, lid 2 van het Verdrag); en de ECB en de nationale centrale banken mogen optreden als fiscaal agent voor de bovengenoemde overheidsorganen (artikel 21.2 van de Statuten). De exacte reikwijdte van de toepassing van het verbod op monetaire financiering wordt nader ingevuld door Verordening (EG) nr. 3603/93 van de Raad van 13 december 1993 tot vaststelling van de definities voor de toepassing van de in artikel 104 en artikel 104 B, lid 1 van het Verdrag vastgelegde verbodsbepalingen⁷ (nu artikel 101 en 103, lid 1), die verduidelijkt dat het verbod enige manier van financiering van overheidsverplichtingen ten aanzien van derden omvat.

Het verbod op monetaire financiering is van essentieel belang om te verzekeren dat de primaire doelstelling van het monetaire beleid

(namelijk het handhaven van prijsstabiliteit) gevrijwaard blijft. Voorts, het financieren van de overheidssector door de centrale bank vermindert de druk op de begrotingsdiscipline. Het verbod dient daarom ruim te worden uitgelegd om de strikte toepassing ervan te verzekeren, met slechts enkele uitzonderingen die zijn vastgelegd in artikel 101, lid 2 van het Verdrag en Verordening (EG) nr. 3603/93. Het algemene ECB-standpunt inzake de compatibiliteit van de nationale wetgeving met het verbod is voornamelijk gevormd binnen het kader van de raadgevingen van de ECB door de lidstaten betreffende ontwerpen van wettelijke bepalingen krachtens artikel 105, lid 4 van het Verdrag.⁸

⁷ PB L 332 van 31.12.1993, blz. 1.

⁸ Een aantal belangrijke EMI/ECB-Adviezen ter zake zijn:

– CON/95/8 van 10 mei 1995 inzake een raadgeving door het Zweedse Ministerie van Financiën krachtens artikel 109f van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (“het Verdrag”) en artikel 5.3 van de Statuten van het EMI (“de Statuten”); inzake een wetsontwerp van de regering tot invoering van een verbod op monetaire financiering (“het ontwerp”);

– CON/97/16 van 27 augustus 1997 inzake een raadgeving door het Oostenrijkse Ministerie van Financiën krachtens artikel 109f van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (“het Verdrag”) en artikel 5.3 van de Statuten van het EMI, zoals nader uitgewerkt in Besluit (EG) nr. 93/71 van de Raad van 22 november 1993 (het “Besluit”); inzake een Federaal wetsontwerp betreffende de deelname van Oostenrijk in de Nieuwe Leningsregeling met het Internationaal Monetair Fonds;

– CON/2001/32 van 11 oktober 2001 op verzoek van het Portugese Ministerie van Financiën inzake een ontwerp-decreet tot wijziging van het rechtskader betreffende kredietinstellingen en financiële vennootschappen;

– CON/2003/27 van 2 december 2003 op verzoek van het Federale Oostenrijkse Ministerie van Financiën inzake een Federale Wet betreffende de Nationale Stichting voor Onderzoek, Technologie en Ontwikkeling;

– CON/2005/1 van 3 februari 2005 op verzoek van het Italiaanse Ministerie van Economische Zaken en Financiën inzake een Ontwerp-Wijzigingswet inzake Wetsdecreet nr. 7 van 25 januari 1999, zoals gewijzigd bij Wet nr. 74 van 25 maart 1999, betreffende urgente bepalingen inzake Italiaanse deelname in de interventies van het Internationaal Monetair Fonds om ernstige financiële crises van haar lidstaten te bezweren;

– CON/2005/24 van 15 juli 2005 op verzoek van het Ministerie van Financiën van de Tsjechische Republiek inzake een ontwerp-wet betreffende de integratie van toezichhouders op financiële markten;

– CON/2005/29 van 11 augustus 2005 op verzoek van het Federale Oostenrijkse Ministerie van Financiën inzake een ontwerp Federale wet betreffende de betaling van een bijdrage door Oostenrijk aan het trustfonds voor lage-inkomsten landen die getroffen zijn door natuurrampen, welk fonds het Internationaal Monetair Fonds beheert; en

– CON/2005/60 van 30 december 2005 op verzoek van Lietuvos bankas inzake een Ontwerp-Wijzigingswet van de Lietuvos bankas Wet.

**NATIONALE WETGEVING TOT OMZETTING VAN
HET VERBOD OP MONETAIRE FINANCIERING**

In het algemeen is omzetting van artikel 101 van het Verdrag, aangevuld door Verordening (EG) nr. 3603/93, in nationale wetgeving onnodig, aangezien beide rechtstreeks toepasselijk zijn. Indien evenwel bepalingen van nationale wetgeving deze rechtstreeks toepasselijke gemeenschapsbepalingen weergeven, mogen zij de reikwijdte van het verbod op monetaire financiering niet inperken, noch de onder de Gemeenschapswetgeving vigerende uitzonderingen uitbreiden. Bijvoorbeeld, nationale wetgeving aangaande de financiering door nationale centrale banken van financiële verplichtingen van een lidstaat aan internationale financiële instellingen, (behalve het IMF, zoals bepaald in Verordening (EG) nr. 3603/93) of aan derde landen is onverenigbaar met het verbod op monetaire financiering.

**FINANCIEREN VAN DE OVERHEIDSSECTOR OF DE
VERPLICHTINGEN VAN DE OVERHEIDSSECTOR TEN
AAZIJN VAN DERDEN**

Nationale wetgeving mag van een nationale centrale bank niet vereisen dat zij hetzij de uitvoering van functies door andere tot de overheidssector behorende instellingen, hetzij overheidsverplichtingen ten aanzien van derden financiert. Bijvoorbeeld, nationale wetten die een nationale centrale bank toestaan, dan wel van haar vereisen, dat zij juridische of quasi-juridische van de nationale centrale bank onafhankelijke en als verlengstuk van de staat functionerende organen financiert, zijn onverenigbaar met het verbod op monetaire financiering.

OVERNAME VAN OVERHEIDSVERPLICHTINGEN

Nationale wetgeving die van een nationale centrale bank vereist dat zij de verplichtingen van een eertijds onafhankelijk overheidsorgaan overneemt, zulks ten gevolge van een nationale reorganisatie van bepaalde taken en functies (bijvoorbeeld in de context van een overdracht aan de nationale centrale bank van bepaalde toezichthoudende taken die eertijds werden uitgevoerd door de staat of onafhankelijke overheden of organen), zonder dat de nationale cen-

trale bank gevrijwaard wordt inzake de uit vroegere werkzaamheden van andere toezicht-houders voortvloeiende financiële verplichtingen, is onverenigbaar met het verbod op monetaire financiering.

**FINANCIËLE STEUN VOOR KREDIET- EN/OF
FINANCIËLE INSTELLINGEN**

Nationale wetgeving inzake de financiering door nationale centrale banken van kredietinstellingen zonder dat zulks geschiedt in verband met taken van centrale banken (zoals monetair beleid, betalingssysteem- of tijdelijke liquiditeitssteunoperaties) met name ter ondersteuning van insolvente krediet- en/of andere financiële instellingen, is onverenigbaar met het verbod op monetaire financiering.

**FINANCIËLE STEUN VOOR STELSLS INZAKE
DEPOSITOGARANTIE EN BELEGGERSCOMPENSATIE**

De Richtlijn Depositogarantiestelsels⁹ en de Richtlijn Beleggerscompensatiestelsels¹⁰ bepalen dat kredietinstellingen, respectievelijk de beleggingsondernemingen de financieringskosten van depositogarantiestelsels en beleggerscompensatiestelsels zelf moeten dragen. Nationale wetgeving inzake de financiering door nationale centrale banken van een nationaal depositogarantiestelsel van de overheid voor kredietinstellingen of een nationaal beleggerscompensatiestelsel voor beleggingsondernemingen, zou onverenigbaar zijn met het verbod op monetaire financiering, indien het niet van korte duur is, het geen urgente situaties betreft, systeemstabiliteit betreffende aspecten niet op het spel staan, en de besluiten niet ter beoordeling van de nationale centrale bank staan.

4.2. VERBOD OP BEVOORRECHTE TOEGANG

Als overheid mogen nationale centrale banken geen maatregelen nemen die de overheidssector

9 Overweging 23 bij Richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 betreffende depositogarantiestelsels (PB L 135 van 31. 5.1994, blz. 5).

10 Overweging 23 bij Richtlijn 97/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 maart 1997 betreffende beleggerscompensatiestelsels (PB L 84 van 26. 3.1997, blz. 22).

boven financiële instellingen bevoorrechte toegang verlenen, indien dergelijke maatregelen niet stoelen op bedrijfseconomische overwegingen. Voorts mogen de door de nationale centrale banken vastgelegde regels inzake de mobilisatie of verpanding van schuldinstrumenten niet worden aangewend om het verbod op bevoorrechte toegang te omzeilen.¹¹ De wetgeving van de lidstaten ter zake mag een dergelijke bevoorrechte toegang niet vastleggen.

Dit verslag richt zich op de compatibiliteit van zowel door de nationale centrale banken vastgestelde nationale wetgeving, alsook de Statuten van de nationale centrale bank met het verbod op bevoorrechte toegang. Dit verslag laat evenwel de beoordeling onverlet of wetten, regelingen of administratieve rechtshandelingen in lidstaten onder het voorwendsel van bedrijfseconomische overwegingen worden aangewend om het verbod op bevoorrechte toegang te omzeilen. Een dergelijke beoordeling gaat de reikwijdte van dit verslag te boven.

5 UNIFORME SPELLING VAN DE EURO

De euro is de gemeenschappelijke munt van de lidstaten die deze hebben aangenomen. Om dit gemeenschappelijke aspect duidelijk te maken, vereist gemeenschapswetgeving een uniforme spelling van het woord 'euro' in de nominatief enkelvoud in alle wettelijke bepalingen van de Gemeenschap en van de lidstaten, rekening houdende met het bestaan van verschillende alfabetten.

Tijdens de vergadering in Madrid op 15 en 16 december 1995 besloot de Europese Raad dat "de Europese munt de naam Euro zal dragen", dat "de munt (...) dezelfde naam dient te hebben in alle officiële talen van de Europese Unie, rekening houdende met het bestaan van verschillende alfabetten" en dat "de specifieke naam Euro in de plaats zal komen van de generieke benaming 'ECU' die het Verdrag gebruikt ter verwijzing naar de Europese muntheid". Tenslotte stelt de Europese Raad vast dat: "De

regeringen van de vijftien lidstaten zijn overeengekomen dat dit besluit de erkende en definitieve interpretatie van de toepasselijke Verdragsbepalingen vormt." Dit ondubbelzinnige en definitieve akkoord tussen de staatshoofden of regeringsleiders van de lidstaten is bevestigd in alle rechtshandelingen van de Gemeenschap die verwijzen naar de euro en die in alle officiële talen van de Gemeenschap altijd de uniforme spelling gebruiken. Met name van belang is dat de uniforme spelling van de euro zoals de lidstaten die overeengekomen zijn, is aangehouden in monetaire wetgeving van de Gemeenschap.¹² De recente Verordening (EG) nr. 2169/2005 van de Raad van 21 december 2005 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 974/98 over de invoering van de euro¹³ bevestigt de correcte spelling van de gemeenschappelijke munt. Ten eerste bepaalt Verordening (EG) nr. 974/98 in alle talenversies dat besloten is om "de Europese munt de naam 'euro'" te geven. Ten tweede, alle talenversies van Verordening (EG) nr. 2169/2005 verwijzen naar de "euro".

In 2003 ratificeerden alle lidstaten het Besluit van de Raad, die samenkwam in de samenstelling van de staatshoofden of regeringsleiders van 21 maart 2003, tot wijziging van artikel 10.2 van de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank¹⁴, waar eens te meer, deze keer in een rechtshandeling in verband met primaire wetgeving de naam van de gemeenschappelijke

11 Zie artikel 3, lid 2 en overweging 10 van Verordening (EG) nr. 3604/93 van de Raad van 13 december 1993 tot vaststelling van de definities voor de toepassing van het in artikel 104 A [nu artikel 102] van het Verdrag vastgelegde verbod op bevoorrechte toegang (PB L 332 van 31.12.1993, blz. 4).

12 Zie Verordening (EG) nr. 1103/97 van de Raad van 17 juni 1997 over enkele bepalingen betreffende de invoering van de euro (PB L 162 van 19.6.1997, blz. 1), Verordening (EG) nr. 974/98 van de Raad van 3 mei 1998 over de invoering van de euro (PB L 139 van 11.5.1998, blz. 1) en Verordening (EG) nr. 2866/98 van de Raad van 31 december 1998 over de omrekeningskoersen tussen de euro en de munteenheden van de lidstaten die de euro aannemen (PB L 359 van 31.12.1998, blz. 1), welke drie verordeningen in 2000 werden gewijzigd vanwege de invoering van de euro in Griekenland; zie tevens de rechtshandelingen met betrekking tot euromuntstukken die de Gemeenschap in 1998 en 1999 heeft aangenomen.

13 PB L 346 van 29.12.2005, blz. 1.

14 PB L 83 van 1.4.2003, blz. 66.

munt uniform wordt gespeld in alle talenversies.

Dit ondubbelzinnige en definitieve standpunt van de lidstaten is ook bindend voor de lidstaten met een derogatie. Artikel 5, lid 3 van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden bepaalt “De nieuwe lidstaten bevinden zich ten aanzien van de verklaringen, resoluties of andere standpuntbepalingen van de Europese Raad of de Raad, alsmede ten aanzien van die welke betrekking hebben op de Gemeenschap of de Unie en in onderling overleg tussen de lidstaten zijn aanvaard, in dezelfde situatie als de huidige lidstaten; zij zullen derhalve de beginselen en beleidlijnen die hieruit voortvloeien eerbiedigen en de maatregelen treffen die nodig zouden kunnen blijken ter verzekering van de toepassing daarvan.”

Op basis van deze overwegingen en gezien de uitsluitende bevoegdheid van de Gemeenschap om de naam van de gemeenschappelijke munt te bepalen, is elke afwijking van deze regel onverenigbaar met het Verdrag en zou moeten worden weggelaten. Terwijl dit beginsel van toepassing is op alle soorten nationale wetgeving, richt de beoordeling in de landenhoofdstukken zich op de Statuten van de nationale centrale bank en de wetten inzake de omschakeling naar de euro.

6 DE JURIDISCHE INTEGRATIE VAN NATIONALE CENTRALE BANKEN IN HET EUROSISTEEM

Bepalingen in nationale wetgeving (in Statuten van nationale centrale banken maar ook in andere wetgeving) die de tenuitvoerlegging van met het Eurosysteem verband houdende taken of het voldoen aan besluiten van de ECB in de weg staan, zijn onverenigbaar met de effectieve werking van het Eurosysteem zodra de desbetreffende lidstaat op de euro is overgegaan.

Derhalve moet de nationale wetgeving worden aangepast, teneinde verenigbaarheid met het Verdrag en de Statuten ten aanzien van met het Eurosysteem verband houdende taken te waarborgen. Ter voldoening aan artikel 109 van het Verdrag moest de nationale wetgeving worden aangepast om op de datum van oprichting van het ESCB (ten aanzien van Zweden) en op 1 mei 2004 (ten aanzien van de lidstaten die op die datum tot de EU toetraden), verenigbaarheid te waarborgen. Wettelijke bepalingen met betrekking tot de volledige integratie van een nationale centrale bank in het Eurosysteem behoeven niettemin pas van kracht te worden op het tijdstip waarop de volledige integratie ingaat, d.w.z. op de datum waarop de lidstaat met een derogatie omschakelt naar de euro.

De belangrijkste aandachtspunten in dit verslag zijn wettelijke bepalingen die verhinderen dat een nationale centrale bank voldoet aan de vereisten van het Eurosysteem. Deze omvatten bepalingen waardoor de nationale centrale bank mogelijk niet kan deelnemen aan de tenuitvoerlegging van het door de besluitvormende organen van de ECB vastgestelde gemeenschappelijke monetaire beleid of waardoor een president zijn taak als lid van de Raad van bestuur van de ECB niet kan vervullen of waarin de prerogatieven van de ECB niet in acht worden genomen. Het volgende onderscheid geldt: doelstellingen van economisch beleid; taken; financiële bepalingen; wisselkoersbeleid; en internationale samenwerking. Ten slotte wordt nog melding gemaakt van andere terreinen waarop de Statuten van de nationale centrale bank mogelijk aanpassing behoeven.

6.1 DOELSTELLINGEN VAN ECONOMISCH BELEID

De volledige integratie van een nationale centrale bank in het Eurosysteem vereist dat haar statutaire doelstellingen verenigbaar zijn met de ESCB-doelstellingen, zoals artikel 2 van de Statuten die vaststelt. Zulks betekent onder meer dat “nationaal getinte” statutaire doelstel-

lingen – bijvoorbeeld, indien statutaire bepalingen verwijzen naar het voeren van monetair beleid binnen het kader van het algemene economische beleid van de betrokken lidstaat – dienen te worden aangepast.

6.2 TAKEN

De taken van een nationale centrale bank van een lidstaat die de euro heeft aangenomen, worden overwegend bepaald door het Verdrag en de Statuten, gezien de hoedanigheid van de nationale centrale bank als integrerend onderdeel van het Eurosysteem. Ter voldoening aan artikel 109 van het Verdrag moeten bepalingen in de Statuten van nationale centrale banken ten aanzien van taken derhalve worden vergeleken met de desbetreffende bepalingen in het Verdrag en de Statuten en moeten onverenigbaarheden worden weggenomen.¹⁵ Dit geldt voor elke bepaling die na de omschakeling naar de euro en de integratie in het Eurosysteem een belemmering vormt voor de tenuitvoerlegging van met het ESCB verband houdende taken en met name voor bepalingen die de ESCB-bevoegdheden uit Hoofdstuk I van de Statuten niet respecteren.

Nationale bepalingen met betrekking tot het monetaire beleid moeten bevestigen dat het monetaire beleid van de Gemeenschap een taak is die het Eurosysteem moet uitvoeren.¹⁶ De Statuten van nationale centrale banken mogen bepalingen inzake monetaire-beleidsinstrumenten bevatten. Teneinde aan artikel 109 van het Verdrag te voldoen, dienen dergelijke bepalingen te worden vergeleken met het Verdrag en de Statuten en elke onverenigbaarheid dient te worden weggenomen.

Nationale wettelijke bepalingen die de nationale centrale bank het alleenrecht voor de uitgifte van bankbiljetten verlenen, moeten bij de omschakeling naar de euro het alleenrecht van de Raad van bestuur van de ECB erkennen om machtiging te geven tot uitgifte van eurobankbiljetten krachtens artikel 106, lid 1 van het Verdrag en artikel 16 van de Statuten. Nationale wettelijke bepalingen die overheden in

staat stellen invloed uit te oefenen op aangelegenheden als denominaties, productie, hoeveelheid en het uit circulatie nemen van eurobankbiljetten, moeten al naar gelang het geval, hetzij worden ingetrokken dan wel moeten de in bovengenoemde bepalingen van het Verdrag en de Statuten vastgelegde bevoegdheden van de ECB met betrekking tot de eurobankbiljetten erkennen. Ongeacht de verdeling van verantwoordelijkheden in verband met muntstukken tussen de regering en de nationale centrale banken, dienen de desbetreffende bepalingen te erkennen dat, na de omschakeling naar de euro, de omvang van de uitgifte van euromuntstukken de goedkeuring van de ECB behoeft.

Inzake het beheer van de externe reserves¹⁷, maken lidstaten die de euro hebben aangenomen en die hun officiële externe reserves niet aan hun nationale centrale bank overdragen zich schuldig aan schending van het Verdrag.¹⁸ Daarnaast zijn rechten van derden – bijvoorbeeld de regering of het parlement – om besluiten van een nationale centrale bank met betrekking tot het beheer van de officiële externe reserves te beïnvloeden niet in overeenstemming met artikel 105, lid 2, derde streepje, van het Verdrag. Voorts moeten de nationale centrale banken de ECB met externe reserves doteren in verhouding tot hun aandeel in het geplaatste kapitaal van de ECB. Dit houdt in dat er geen wettelijke belemmeringen mogen bestaan voor de overdracht van externe reserves door nationale centrale banken aan de ECB.

6.3 FINANCIËLE BEPALINGEN

De financiële bepalingen in de Statuten omvatten regels inzake financiële rekeningen¹⁹, accountantscontrole²⁰, inschrijvingen op het

15 Zie met name artikel 105 en 106 van het Verdrag en artikel 3 tot en met 6 en 16 van de Statuten.

16 Eerste streepje van artikel 105, lid 2 van het Verdrag.

17 Derde streepje van artikel 105, lid 2 van het Verdrag.

18 Met uitzondering van werksaldi in buitenlandse valuta's die de regeringen van de lidstaten krachtens artikel 105, lid 3 van het Verdrag mogen aanhouden.

19 Artikel 26 van de Statuten.

20 Artikel 27 van de Statuten.

kapitaal²¹, overdracht van externe reserves²² en de toedeling van monetaire inkomsten.²³ De nationale centrale banken moeten in staat zijn aan hun verplichtingen krachtens deze bepalingen te voldoen en derhalve moeten eventuele onverenigbare nationale bepalingen worden ingetrokken.

6.4 WISSELKOERSBELEID

Een lidstaat met een derogatie kan nationale wetgeving behouden die bepaalt dat de regering verantwoordelijk is voor het wisselkoersbeleid van die lidstaat, met een raadgevende en/of uitvoerende rol voor de nationale centrale bank. Wanneer die lidstaat omschakelt naar de euro dienen deze wettelijke bepalingen te bepalen dat de verantwoordelijkheid voor het wisselkoersbeleid van het eurogebied overeenkomstig artikel 111 van het Verdrag op het niveau van de Gemeenschap ligt. Artikel 111 kent de verantwoordelijkheid voor dit beleid toe aan de EU-Raad in nauwe samenwerking met de ECB.

6.5 INTERNATIONALE SAMENWERKING

Voor de omschakeling naar de euro moet de nationale wetgeving verenigbaar zijn met artikel 6.1 van de Statuten, dat bepaalt dat op het terrein van de internationale samenwerking met betrekking tot de aan het Eurosysteem opgedragen taken, de ECB besluit hoe het ESCB wordt vertegenwoordigd. Bovendien moet de nationale wetgeving de deelname van de nationale centrale bank in internationale monetaire instellingen toestaan, zulks met toestemming van de ECB (artikel 6.2 van de Statuten).

6.6 DIVERSEN

Naast de bovenvermelde aangelegenheden kunnen er voor bepaalde lidstaten andere terreinen zijn waarop de nationale bepalingen aanpassing behoeven (bijvoorbeeld op het terrein van verrekenings- en betalingssystemen en de uitwisseling van informatie).

7. BEOORDELINGEN PER LAND

7.1 LITOUWEN

7.1.1 COMPATIBILITEIT VAN NATIONALE WETGEVING (ARTIKEL 109 VAN HET VERDRAG)

De rechtsgrondslag voor Lietuvos bankas en haar werkzaamheden is vastgelegd in de volgende wetgeving:

- de Litouwse Grondwet²⁴; en
- de Wet op Lietuvos bankas (hierna de “Wet” te noemen).²⁵

In het licht van het ECB-Convergentieverslag van 2004 en de adviezen van de ECB²⁶, heeft het Litouwse Parlement op 25 april 2006 drie wetten aangenomen (hierna gezamenlijk de “Wijzigingswetten” te noemen). Het betrof de volgende wetten: een Wijzigingswet artikel 125 van de Grondwet²⁷; een Wijzigingswet Lietuvos bankas (hierna de “Wijzigingswet”)²⁸; en een Intrekkingswet betreffende de uitgifte van geld, betreffende de Wet ter wijziging van de naam en de bedragen van de monetaire eenheden en

21 Artikel 28 van de Statuten.

22 Artikel 30 van de Statuten.

23 Artikel 32 van de Statuten.

24 *Lietuvos Respublikos Konstitucija*, goedgekeurd in een referendum van 25 oktober 1992 (gepubliceerd in het Staatsblad van 10.11.1992, nr. 31-953 en op 30.11.1992, nr. 33-1014) en laatstelijk gewijzigd bij Wet nr. X-572 van 25 april 2006.

25 *Lietuvos banko istatymas* Wet nr. 1-678 van 1 december 1994, laatstelijk gewijzigd bij Wet nr. X-572 van 25 april 2006.

26 ECB-Advies CON/2005/38 van 26 oktober 2005 op verzoek van Lietuvos bankas inzake de Ontwerp-Wijzigingswet artikel 125 van de Grondwet van de Republiek Litouwen en ECB-Advies CON/2005/60 van 30 december 2005 op verzoek van Lietuvos bankas inzake de Ontwerp-Wijzigingswet Lietuvos bankas.

27 *Lietuvos Respublikos Konstitucijos 125 straipsnio pakeitimo istatymas* Wet nr. X-572 van 25 april 2006 (gepubliceerd in het Staatsblad van 29.4.2006, nr. 48-1701).

28 *Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 1, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 20, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 47, 49, 50, 53, 54, 54(1), 55 straipsnių, ketvirtojo ir penktojo skirsnų pavadinimų pakeitimo, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37 straipsnių pripažinimo netekusiais galios ir įstatymo priedo papildymo istatymas* Wet nr. X-569 of 25 April 2006 (gepubliceerd in het Staatsblad van 29.4.2006, nr. 48-1699).

betreffende de Wet inzake geld en betreffende de Wet inzake de geloofwaardigheid van de Litas²⁹ (hierna de “Intrekkingswet”). De Wijzigingswetten zullen ten laatste op de dag van invoering van de euro in Litouwen in werking treden.³⁰

7.1.2 ONAFHANKELIJKHEID VAN DE NATIONALE CENTRALE BANK

Met betrekking tot de onafhankelijkheid van Lietuvos bankas omvatten de Wijzigingswetten de volgende aanpassingen.

PERSONELE ONAFHANKELIJKHEID

Zoals vermeld in het ECB-Convergentieverslag van 2004 waren artikel 75 en artikel 84, lid 13 van de Grondwet onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. Deze artikelen bepalen dat het Litouwse Parlement ambtenaren, die het heeft aangesteld of verkozen³¹, waaronder de directievoorzitter van Lietuvos bankas, kan ontslaan bij meerderheid van stemmen van alle leden in een motie van wantrouwen tegen de betrokken ambtenaren. De ontslaggrond, een motie van wantrouwen, was voorheen onverenigbaar met artikel 14.2 van de Statuten en diende derhalve dienovereenkomstig te worden aangepast. De Wijzigingswet artikel 125 van de Grondwet behandelt deze aangelegenheid door te bepalen dat de ontslaggronden voor de directievoorzitter van Lietuvos bankas bij wet worden vastgelegd.

De Litouwse wetgeving bepaalde evenmin met voldoende zekerheid welke rechtbanken bevoegd waren voor zaken betreffende het ontslag van de Plaatsvervangende Voorzitters en directieleden van Lietuvos bankas. De Wijzigingswet behandelt deze kwestie door te bepalen dat de voornoemde ambtenaren hun ontslag bij de Districtsrechtbank van Vilnius aanhangig kunnen maken.

7.1.3 UNIFORME SPELLING VAN DE EURO

In het wetsontwerp tot aanneming van de euro³², strookte de spelling van de gemeenschappelijke munt niet met Gemeenschapswet-

geving. Op 28 oktober 2004 heeft de Litouwse Staatscommissie Talen besloten dat de naam van de gemeenschappelijke munt in de vervogde vorm in de Litouwse versie van alle officiële documenten gebruikt dient te worden. De ECB is van mening dat in de nominatief enkelvoud de naam van de gemeenschappelijke munt in alle nationale rechtshandelingen “euro” is, welke consistente benaming een wettelijk vereiste is.

De Wijzigingswetten hanteren de juiste spelling van het woord “euro” en zijn derhalve verenigbaar met het Verdrag.

De ECB verwacht dat de juiste spelling van het woord “euro” ook zal worden toegepast in alle andere nationale rechtshandelingen, met name in de wet inzake de aanneming van de euro.

7.1.4 JURIDISCHE INTEGRATIE VAN DE NATIONALE CENTRALE BANK IN HET EUROSISTEEM

Inzake de juridische integratie van Lietuvos bankas in het Eurosysteem, bepaalt de Wijzigingswet de volgende aanpassing vanwege de eertijdse onverenigbaarheid van artikel 7, lid 2 van de Wet met het Verdrag en de Statuten.

ECONOMISCHE BELEIDSDOELSTELLINGEN

Artikel 7, lid 2 van de Wet bepaalde dat Lietuvos bankas ‘binnen het kader van haar bevoegdheden, het economische beleid van de regering van de Republiek Litouwen steunt, zonder afbreuk te doen aan de primaire doelstelling van Lietuvos bankas’, welke bepaling eertijds onverenigbaar was met het Verdrag en

29 Lietuvos Respublikos Konstitucijos 125 straipsnio pakeitimo įstatymas Wet nr. X-570 van 25 april 2006 (gepubliceerd in het Staatsblad van 29.4.2006, nr. 48-1700).

30 De grondwetwijziging zal op 25 mei 2006 in werking treden; met uitzondering van twee artikelen, zal de Wijzigingswet in werking treden op de dag van intrekking van de derogatie voor Litouwen; en de Intrekkingswet zal in werking treden op de dag dat Litouwen omschakelt naar de euro.

31 Met uitzondering van officieren zoals vastgelegd in artikel 74 van de Litouwse Grondwet.

32 Zie ECB-Advies CON/2005/21 van 14 juni 2005 op verzoek van Lietuvos bankas inzake een wetsontwerp tot aanneming van de euro.

de Statuten. De Wijzigingswet wijzigt de tekst van artikel 7, lid 2 van de Wet aangaande economische beleidsdoelstellingen, welke wijziging verenigbaar is met het Verdrag en de Statuten.

7.1.5 TAKEN

MONETAIR BELEID

De toepassing van de monetaire beleidsinstrumenten van Lietuvos bankas stoelde op een stelsel van vaste wisselkoersen voor de litas en de verplichting voor Lietuvos bankas de litas om te wisselen in de euro als ankervaluta, en de ankervaluta in de litas, zulks zonder beperking. De bepalingen van de Wet inzake het monetaire beleid, waaronder artikel 8 en artikel 11 en hoofdstuk 4, erkenden eertijds de ECB-bevoegdheden ter zake niet.

De Wijzigingswet inzake de Wet erkent de ECB-bevoegdheden ter zake.

UITGIFTE VAN BANKBILJETTEN

Artikel 125, lid 2 van de Litouwse Grondwet bepaalde dat Lietuvos bankas het alleenrecht heeft machtiging te geven tot de uitgifte van valuta en was derhalve eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet artikel 125 van de Grondwet neemt deze onverenigbaarheid weg door Lietuvos bankas' alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van valuta, in te trekken.

Artikel 6 van de Litouwse Grondwet dat tevens bepaalde dat Lietuvos bankas het alleenrecht heeft machtiging te geven tot de uitgifte van valuta in Litouwen en was derhalve eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet erkent de ECB-bevoegdheden ter zake.

De Wet inzake geld die Lietuvos bankas het alleenrecht verleende machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten en muntstukken was eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten, aangezien deze wet de ECB-bevoegdheden ter zake niet erkende. De Intrekingswet trekt de Wet inzake geld in.

De Wet inzake de Uitgifte van geld die ook de ECB-bevoegdheden betreffende de uitgifte van bankbiljetten en muntstukken niet erkende, was eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Intrekingswet trekt de Wet inzake de uitgifte van geld in.

BEHEER VAN EXTERNE RESERVES

De Wet erkende het recht van het Eurosysteem niet officiële externe reserves aan te houden en te beheren, en was eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet behandelt deze kwestie door te bepalen dat 'Lietuvos bankas de externe reserves zal beheren, aanhouden en daarover beschikken en volgt daarbij de beginselen en de procedure die voldoen aan de vereisten van de wetgeving van de Europese Unie'.

7.1.6 INSTRUMENTEN

Artikel 8 en artikel 11, alsook hoofdstuk 4 van de Wet, betreffende de Lietuvos bankas ter beschikking staande monetaire-beleidsinstrumenten, erkenden de ECB-bevoegdheden ter zake niet en waren eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet erkent de ECB-bevoegdheden ter zake.

Artikel 11, lid 1 en 2 en artikel 30 van de Wet, beide bepalingen betreffen minimumreserves, erkenden de ECB-bevoegdheden ter zake niet en waren derhalve eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet laat de ECB-bevoegdheden ter zake onverlet en is derhalve verenigbaar met het Verdrag en de Statuten.

7.1.7 FINANCIËLE BEPALINGEN

FINANCIËLE VERSLAGLEGGING

De financiële bepalingen van de Wet strookten niet met de bevoegdheden van de Gemeenschap en de ECB ter zake en waren derhalve eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten, hetgeen met name geldt voor de bepalingen betreffende financiële verslaggeving, audits (benoeming van onafhankelijke externe accountants), inschrijvingen op het kapitaal,

overdracht van externe reserves en monetaire inkomsten. De Wijzigingswet erkent de bevoegdheden van de Gemeenschap en de ECB-bevoegdheden ter zake.

BENOEMING VAN ONAFHANKELIJKE EXTERNE ACCOUNTANTS

De bepalingen van de Wet inzake audits (benoeming van onafhankelijke externe accountants) strookten niet met de bevoegdheden van de Gemeenschap en de ECB ter zake en waren derhalve eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet erkent de bevoegdheden van de Gemeenschap en de ECB-bevoegdheden ter zake.

De ECB merkt op dat krachtens de Wet op de Rekenkamer, de Rekenkamer bevoegd is na te gaan of het overheidseigendom effectief beheerd wordt. De ECB begrijpt dat: (i) ook voor de Rekenkamer artikel 3, lid 2 van de Wet geldt betreffende het algemene verbod instructies aan een nationale centrale bank te geven; (ii) de audit door de Rekenkamer beperkt is tot het beheer en het gebruik van en het beschikken over onroerend goed, uitrusting en kapitaal van Lietuvos bankas; en (iii) de Rekenkamer geen bevoegdheid heeft te interveniëren inzake het advies van de externe accountants noch inzake de met het ESCB verband houdende taken van Lietuvos bankas.

Gezien de bovenvermelde waarborgen zijn de bevoegdheden van de Rekenkamer niet onverenigbaar met de onafhankelijkheid van centrale banken.

7.1.8 WISSELKOERSBELEID

De Wet inzake de geloofwaardigheid van de Litas en de Wet inzake vreemde valuta in de Republiek Litouwen erkenden de bevoegdheden van de Gemeenschap en de ECB inzake het wisselkoersbeleid niet en waren derhalve eertijds onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. Met name de Wet inzake de geloofwaardigheid van de Litas bepaalde dat alle litas in omloop dienden te worden gedekt door Lietuvos bankas' externe reserves en dat een offi-

ciële wisselkoers tussen de litas en de ankervaluta (euro) diende te worden vastgelegd. De Intrekkingswet trekt de Wet inzake de geloofwaardigheid van de Litas in.

7.1.9 INTERNATIONALE SAMENWERKING

De Wet bepaalde dat Lietuvos bankas zonder enigerlei goedkeuring mocht deelnemen in internationale monetaire instellingen, en was onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten, aangezien artikel 6.2 van de Statuten bepaalt dat een dergelijke deelname toestemming van de ECB behoeft. De Wijzigingswet erkent de ECB-bevoegdheden ter zake.

7.1.10 AANPASSING VAN OVERIGE WETGEVING

Aangaande de overige wetgeving heeft de ECB geen kennis van andere wettelijke bepalingen die krachtens artikel 109 van het Verdrag aanpassing behoeven.

7.1.11 CONCLUSIE

Na de recente wijzigingen zijn de Litouwse Grondwet en de Wet op Lietuvos bankas verenigbaar met de vereisten van het Verdrag en de Statuten inzake de Derde Fase van de Economische en Monetaire Unie.

7.2 SLOVENIË

7.2.1 COMPATIBILITEIT VAN NATIONALE WETGEVING (ARTIKEL 109 VAN HET VERDRAG)

De volgende wetgeving vormt de rechtsgrondslag voor Banka Slovenije en haar werkzaamheden:

- de Grondwet van Slovenië; en
- de Wet op Banka Slovenije (hierna de “Wet” te noemen).³³

³³ *Zakon o Banki Slovenije*, aangenomen op 19 juni 2002, gepubliceerd in het Staatsblad van de Republiek Slovenië nrs. 58/2002 en 85/2002 (rectificatie).

Op 30 maart 2006 heeft het Parlement van Slovenië een Wijzigingswet Banka Slovenije aangenomen (de “Wijzigingswet”) ³⁴ om te voldoen aan vereisten van het Verdrag en de Statuten betreffende de onafhankelijkheid van Banka Slovenije en haar integratie in het ESCB. De ECB is geraadpleegd inzake de Wijzigingswet die werd voltooid, onder meer, gezien het ECB-Convergentieverslag van 2004 en het ECB-Advies. ³⁵ De Wijzigingswet trad op 14 April 2006 in werking.

7.2.2 ONAFHANKELIJKHEID VAN DE NATIONALE CENTRALE BANK

Met betrekking tot de onafhankelijkheid van Banka Slovenije omvat de Wijzigingswet de volgende aanpassingen.

INSTITUTIONELE ONAFHANKELIJKHEID

Artikel 27, lid 2 van de Wet bepaalde dat “Banka Slovenije en het Ministerie van Financiën in een onderliggende overeenkomst inzake de voor de Republiek Slovenië uit te voeren werkzaamheden de soort, het bereik, de voorwaarden en wijze van uitvoering ervan vaststellen”, welke bepaling onverenigbaar was met het Verdrag en de Statuten.

Artikel 27, lid 2 van de Wet had de onafhankelijkheid van Banka Slovenije inzake het beheer van de externe reserves in twijfel kunnen trekken, aangezien de bepaling impliceerde dat Banka Slovenije instemming van het Ministerie van Financiën nodig had inzake aangelegenheden betreffende het beheer van de externe reserves. Dit artikel wordt door artikel 9 van de Wijzigingswet gewijzigd, welk artikel bepaalt dat het beheer van de externe reserves niet binnen het bereik van artikel 27, lid 2 valt.

PERSONELE ONAFHANKELIJKHEID

Voorheen gaf de Wet de bepalingen van het Verdrag en de Statuten inzake personele onafhankelijkheid niet volledig weer.

Artikel 39, lid 1 van de Wet (betreffende de ontslaggronden voor de president van Banka Slovenije) was onverenigbaar met het Verdrag

en de Statuten, omdat dit artikel bepaalde dat de president zou kunnen worden ontslagen indien deze schuldig werd bevonden aan een misdrijf en tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld werd. Artikel 16 van de Wijzigingswet schrapt deze ontslaggrond en past de tekst van de ontslaggrond onder punt 4 (nieuw punt 3), betreffende het op ernstige wijze tekortschieten, aan de tekst van artikel 14.2 van de Statuten aan.

De ECB begrijpt dat de verwijzing naar een belangenconflict in artikel 39.1, lid 2 slechts de situaties betreft die zijn vastgelegd in artikel 38 van de Wet en is van mening dat een verwijzing bij een verdere herziening van de Wet om redenen van rechtszekerheid welkom zou zijn.

De Wet tot preventie van corruptie ³⁶, en de potentiële impact ervan op de onafhankelijkheid van de president, was onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wet tot preventie van corruptie bepaalt dat presidenten van Banka Slovenije eveneens zouden kunnen worden ontslagen, indien zij hun verklaring inzake hun bezittingen en/of informatie betreffende nevenactiviteiten niet indienen of niet updaten. Indien de president bereidwillige medewerking verleende aan de bevoegde autoriteiten, zou deze ontslaggrond onverenigbaar zijn geweest met artikel 14.2 van de Statuten. De Wijzigingswet lost deze aangelegenheid naar tevredenheid op, aangezien artikel 17 van deze wet bepaalt dat de bepalingen van de Wet tot preventie van corruptie of de Wet op de onverenigbaarheid van het bekleden van openbare ambten met het uitoefenen van winstgevende activiteiten, welke wetten verband houden met de sanctie van vroegtijdige beëindiging van het ambt “niet van toepassing zullen zijn op de leden van de Raad van bestuur van Banka Slovenije”.

³⁴ *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije*, aangenomen op 30 maart 2006, gepubliceerd in het Staatsblad van de Republiek Slovenië nr. 39/2006.

³⁵ ECB Opinion CON/2006/17 van 13 maart 2006 op verzoek van het Sloveense Ministerie van Financiën inzake een Ontwerp-Wijzigingswet Banka Slovenije.

³⁶ *Zakon o preprečevanju korupcije*, aangenomen op 19 december 2003, gepubliceerd in het Staatsblad van de Republiek Slovenië nr. 2/2004.

7.2.3 UNIFORME SPELLING VAN DE EURO

De Wet hanteerde een onjuiste spelling van de naam van de gemeenschappelijke munt en verwees abusievelijk naar de “evro”. De Wijzigingswet behandelt dit probleem en neemt de onverenigbaarheid weg. In artikel 1 bepaalt de Wet dat in de Wet op Banka Slovenije, het woord “evro” in alle grammaticale naamvallen moet worden vervangen door het woord “euro” in de passende naamval.

De ECB verwacht dat de juiste spelling van het woord “euro” ook zal worden toegepast in alle andere nationale rechtshandelingen, met name in de wet inzake de omschakeling naar de euro. Slechts indien alle nationale rechtshandelingen de juiste spelling van het woord “euro” toepassen zal Slovenië voldoen aan de verdragsvereisten.

7.2.4 JURIDISCHE INTEGRATIE VAN DE NATIONALE CENTRALE BANK IN HET EUROSISTEEM

Met betrekking tot de juridische integratie van Banka Slovenije in het Eurosysteem zijn de volgende aanpassingen opgenomen in de Wijzigingswet om bepaalde onverenigbaarheden tussen de Wet enerzijds en het Verdrag en de Statuten anderzijds weg te nemen.

ECONOMISCHE BELEIDSDOELSTELLINGEN

Artikel 4 van de Wet bepaalde dat zonder afbreuk te doen aan de primaire doelstelling van prijsstabiliteit, Banka Slovenije “het algemene economische beleid steunt en streeft naar financiële stabiliteit”, wat voorheen onverenigbaar was met het Verdrag en de Statuten. De tekst van deze secundaire doelstelling diende meer aan artikel 105, lid 1 van het Verdrag te worden aangepast. Bovendien diende de derde doelstelling duidelijker ondergeschikt te worden gemaakt aan de secundaire doelstelling. Dit artikel is tevredenstellend gewijzigd door artikel 2 van de Wijzigingswet dat bepaalt dat “zonder afbreuk te doen aan de doelstelling prijsstabiliteit te verzekeren, ondersteunt Banka Slovenije het algemene economische

beleid overeenkomstig de in het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap omschreven doelstellingen”.

7.2.5 TAKEN

UITGIFTE VAN BANKBIJETTEN

Artikel 58, lid 2 van de Wet was voorheen onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten, omdat het artikel bepaalde dat Banka Slovenije onafhankelijk diende te handelen en niet gebonden moest zijn door de bepalingen van de Statuten bij het uitvoeren van de taken overeenkomstig artikel 5, 6, 9, punt 2 tot en met 7 van artikel 12 en de artikelen 23 en 27 van de Wet.

De tekst van artikel 58, lid 2 van de Wet vereiste verdere aanpassing om te expliciteren dat de uitvoering van de taken overeenkomstig deze artikelen de doelstellingen en taken van het Eurosysteem niet diende te doorkruisen. Artikel 29 van de Wijzigingswet stipuleert wijzigingen van artikel 58, lid 2 van de Wet die de doelstellingen en taken van het Eurosysteem erkennen. Deze bepaling stipuleert dat vanaf de invoeringsdag van de euro in Slovenië Banka Slovenije inzake de tenuitvoerlegging van het monetair beleid, het verrichten van valutamarktoperaties, het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves en het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer in overeenstemming met het Verdrag en de Statuten dient te handelen.

De Wijzigingswet wijzigt de Wet eveneens met betrekking tot bankbiljetten en muntstukken. Artikel 32 van de Wijzigingswet voegt een nieuw artikel 60a in dat bepaalt dat vanaf de invoeringsdag van de euro in Slovenië Banka Slovenije “een aanvang zal maken met het in omloop brengen van bankbiljetten, zulks overeenkomstig het eerste lid van artikel 106 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap”. Bovendien trekt de Wijzigingswet de artikelen van de Wet in die na de invoering van de euro verouderd zullen zijn.

7.2.6 INSTRUMENTEN

De artikelen 15, 16, 17, 18, 19, 20 en 45 van de Wet (betreffende de bevoegdheden van Banka Slovenije tot tenuitvoerlegging van het monetair beleid), in samenhang met hoofdstuk 11 van de Wet op de invoering van de euro in Slovenië, erkennen de ECB-bevoegdheden ter zake niet voldoende en waren onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. De Wijzigingswet behandelt deze aangelegenheid door artikel 61 van de Wet te wijzigen. Artikel 3 van de Wijzigingswet bepaalt dat vanaf de invoeringsdag van de euro in Slovenië Banka Slovenije bij de tenuitvoerlegging van het monetair beleid de Statuten en de besluiten van de besluitvormende organen van het ESCB dient toe te passen. Bovendien, de taken van Banka Slovenije betreffende de vormgeving en de tenuitvoerlegging van het monetair beleid (overeenkomstig artikel 11, punt 1 en 3) en besluitvorming (vastgelegd in de artikelen 15, 16, 17, 18, 19 en 20 van de Wet) zijn naar verluidt ESCB-bevoegdheden. Bovendien bepaalt artikel 35 van de Wijzigingswet dat artikel 45 niet langer van toepassing is vanaf de dag van invoering van de euro in Slovenië.

7.2.7 INTERNATIONALE SAMENWERKING

Artikel 48 van de Wet bepaalde dat Banka Slovenije zou kunnen samenwerken met internationale financiële instellingen, maar erkende de ECB-bevoegdheden ter zake krachtens artikel 6.1 van de Statuten niet duidelijk, en was daarom voorheen onverenigbaar met het Verdrag en de Statuten. Artikel 3 en 36 van de Wijzigingswet bevatten een wijziging van artikel 12 van de Wet en respectievelijk een nieuw artikel 67a. Overeenkomstig het nieuwe artikel 67a dat werd ingevoegd bij de Wijzigingswet, neemt Banka Slovenije met toestemming van de Europese Centrale Bank vanaf de invoeringsdag van de euro “deel in internationale monetaire organisaties”.

7.2.8 AANPASSING VAN OVERIGE WETGEVING

Aangaande de overige wetgeving heeft de ECB geen kennis van andere wettelijke bepalingen die krachtens artikel 109 van het Verdrag aanpassing behoeven.

7.2.9 CONCLUSIE

Na de recente wijziging is de Wet op Banka Slovenije verenigbaar met de vereisten van het Verdrag en de Statuten inzake de Derde Fase van de Economische en Monetaire Unie. Om redenen van rechtszekerheid, zoals hierboven beschreven, zou een technische aanpassing van artikel 39.1, lid 2 van de Wet op Banka Slovenije bij een verdere herziening van de Wet wenselijk zijn.

LIJST VAN TERMEN

Acquis communautaire: het geheel van communautaire wetgeving, inclusief de interpretatie ervan door het Europese Hof van Justitie, die door alle EU-lidstaten dient te worden nageleefd.

Afhankelijkheidsgraad van ouderen: het deel van de bevolking van een land dat 65 jaar en ouder is in verhouding tot de bevolkingsgroep van 15 tot en met 64 jaar.

Algemene Raad: een van de besluitvormende organen van de **ECB**. De Algemene Raad bestaat uit de President en de Vice-President van de ECB en de presidenten van alle nationale centrale banken van het **Europees Stelsel van Centrale Bank**.

Centrale overheid: de overheid zoals deze in het **Europees Stelsel van Rekeningen 1995** wordt gedefinieerd, maar met uitzondering van de deelstaatoverheid en de lagere overheid (zie ook **overheid**). De centrale overheid omvat alle administratieve departementen van de (centrale) staat en overige centrale instanties wier bevoegdheid zich over het gehele economische territorium uitsprekt, met uitzondering van de administratie van de sociale-zekerheidsinstellingen.

Conjuncturele component van het begrotingssaldo: toont het effect op het begrotingssaldo van de **output gap**, zoals geschat door de **Europese Commissie**.

Convergentiecriteria: de criteria die zijn vastgelegd in artikel 121, lid 1, van het **Verdrag** (en nader uitgewerkt in het Protocol betreffende de in artikel 121 bedoelde convergentiecriteria) en waaraan door elke EU-lidstaat moet worden voldaan voordat deze de euro kan aannemen. Zij hebben betrekking op de prestaties ten aanzien van prijsstabiliteit, de situatie van de overheidsfinanciën, de wisselkoersen en de rentevoeten voor de lange termijn. In de verslagen die overeenkomstig artikel 121, lid 1, door de **Europese Commissie** en de **ECB** worden uitgebracht, wordt nagegaan of een hoge mate van duurzame convergentie is bereikt aan de hand van de mate waarin elke lidstaat aan deze criteria voldoet.

Convergentieprogramma: een programma dat de voornemens en veronderstellingen van de overheid voor de middellange termijn bevat met betrekking tot de ontwikkeling van economische kernvariabelen om aan de in het **Verdrag** aangegeven **referentiewaarden** te voldoen. Maatregelen ter consolidering van de begrotingssaldi worden hierin eveneens benadrukt, samen met de daaraan ten grondslag liggende economische scenario's. Convergentieprogramma's worden gewoonlijk opgesteld voor de volgende drie à vier jaar, maar worden tijdens die periode regelmatig bijgewerkt. Zij worden bestudeerd door de **Europese Commissie** en het Economisch en Financieel Comité. Hun bevindingen dienen als basis voor een beoordeling door de **Ecofin-Raad**. Na de aanvang van de derde fase van de **Economische en Monetaire Unie** blijven de EU-lidstaten met een derogatie convergentieprogramma's indienen, terwijl de landen die deel uitmaken van het **eurogebied** krachtens het **Stabiliteits- en Groeipact** jaarlijkse stabiliteitsprogramma's opstellen.

Directie: een van de besluitvormende organen van de **ECB**. De Directie bestaat uit de President en de Vice-President van de ECB en vier overige leden, die allen worden benoemd in onderlinge overeenstemming door de staatshoofden en regeringsleiders van de EU-lidstaten die de euro hebben aangenomen.

Ecofin-Raad: zie **EU-Raad**.

Economische en Monetaire Unie (EMU): het **Verdrag** beschrijft het proces dat in drie fasen moest leiden naar de totstandkoming van de EMU in de EU. De eerste fase van de EMU begon in juli 1990 en eindigde op 31 december 1993; zij werd hoofdzakelijk gekenmerkt door de ontmanteling van alle interne belemmeringen voor vrij kapitaalverkeer binnen de EU. De tweede fase van de EMU begon op 1 januari 1994 en voorzag onder meer in de oprichting van het **Europees Monetair Instituut (EMI)**, in het verbod op financiering van de overheidssector door de centrale banken en op de bevoorrechte toegang van de overheidssector tot de financiële instellingen, en in de vermindering van buitensporige overheidstekorten. De derde fase ging van start op 1 januari 1999 met de overdracht van de monetaire bevoegdheden aan de **ECB** en de invoering van de euro. De totstandkoming van de EMU werd voltooid met de overgang op de chartale euro op 1 januari 2002.

Effectieve wisselkoers (nominaal/reëel): de nominale effectieve wisselkoers is het gewogen gemiddelde van de bilaterale wisselkoersen van de valuta van een land ten opzichte van de valuta's van de handelspartners van dat land. De gebruikte gewichten weerspiegelen het aandeel van elk partnerland in de handel van het beschouwde land en houden rekening met de concurrentie in derdenmarkten. De reële effectieve wisselkoers is de nominale effectieve wisselkoers gedeeld door de verhouding van de buitenlandse, in verhouding tot de binnenlandse, prijzen.

ERM II (exchange rate mechanism II): het wisselkoersstelsel dat het kader vormt voor samenwerking op het gebied van wisselkoersbeleid tussen de landen van het **eurogebied** en de EU-lidstaten die niet deelnemen aan de derde fase van de **EMU**. ERM II is een multilateraal stelsel met vaste, maar aanpasbare, **spilkoersen** en een standaard fluctuatiemarge van $\pm 15\%$. De beslissingen omtrent de spilkoersen en eventueel smallere marges worden in onderling overleg genomen tussen de EU-lidstaat, de landen van het eurogebied, de **ECB** en de overige lidstaten van de EU die deelnemen aan het stelsel. Alle deelnemers aan het ERM II, inclusief de ECB, hebben het recht om een vertrouwelijke procedure tot aanpassing van de spilkoersen op te starten (zie ook **her-schikking**).

EU-Raad: een instelling van de Europese Unie die bestaat uit vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, normaliter de ministers die bevoegd zijn voor de behandelde onderwerpen. Wanneer de EU-Raad bijeenkomt in de samenstelling van de Ministers van Financiën en Economische Zaken wordt hij doorgaans de **Ecofin-Raad** genoemd. Voor bijzonder belangrijke beslissingen komt de EU-Raad bovendien bijeen in de samenstelling van staatshoofden en regeringsleiders. Deze laatste mag niet worden verward met de **Europese Raad**.

Eurogebied: het gebied dat die EU-lidstaten omvat waar de euro, overeenkomstig het **Verdrag**, als gemeenschappelijke munteenheid is aangenomen en waar, onder de verantwoordelijkheid van de **Raad van Bestuur** van de **ECB**, een gemeenschappelijk monetair beleid wordt gevoerd. Momenteel omvat het eurogebied België, Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal en Finland.

Eurogroep: een informele groep waarin die leden van de **Ecofin-Raad** die het **eurogebied** vertegenwoordigen, bijeenkomen. De Eurogroep vergadert regelmatig (gewoonlijk vóór de vergaderingen van de Ecofin-Raad) ter bespreking van aangelegenheden die te maken hebben met de door de landen van het eurogebied gedeelde verantwoordelijkheden ten aanzien van de gemeenschappelijke munt. De **Europese Commissie** en de **ECB** worden regelmatig uitgenodigd aan deze vergaderingen deel te nemen.

Europees Monetair Instituut (EMI): een tijdelijke instelling, opgericht bij de aanvang van de tweede fase van de **Economische en Monetaire Unie** op 1 januari 1994. De twee voornaamste opdrachten van het EMI waren de samenwerking tussen de centrale banken en de coördinatie van het monetaire beleid te versterken en de oprichting van het **Europees Stelsel van Centrale Bank**en voor te bereiden met het oog op het voeren van een gemeenschappelijk monetair beleid en de invoering van een eenheidsmunt in de derde fase. Op 1 juni 1998, bij de oprichting van de **ECB**, is het EMI ontbonden.

Europees Parlement: een instelling van de Europese Unie. Het Parlement bestaat uit 732 vertegenwoordigers van de burgers van de lidstaten (per juli 2004). Het Parlement speelt een rol in het wetgevingsproces van de EU, hoewel met verschillende rechten die afhankelijk zijn van de procedures door middel waarvan de desbetreffende EU-wetgeving dient te worden vastgesteld. Wat het monetaire beleid en het **ESCB** betreft, heeft het Parlement voornamelijk raadgevende bevoegdheden. In het **Verdrag** zijn echter bepaalde procedures vastgelegd ten aanzien van de democratische verantwoordingsplicht van de ECB ten opzichte van het Parlement (presentatie van het Jaarverslag van de **ECB**, met inbegrip van een algemeen debat over het monetaire beleid, en hoorzittingen met de bevoegde parlementaire commissies).

Europees Stelsel van Centrale Banken (**ESCB**): het centrale-bankstelsel van de Europese Unie. Het bestaat uit de **ECB** en de nationale centrale banken van alle 25 EU-lidstaten, d.w.z. dat het naast de leden van het **Eurostelsel** ook de nationale centrale banken omvat van die lidstaten die nog niet op de euro zijn overgegaan. Het ESCB wordt bestuurd door de **Raad van Bestuur** en de **Directie** van de ECB, en een derde besluitvormend orgaan van de ECB, de **Algemene Raad**.

Europees Stelsel van Rekeningen 1995 (ESR 95): een veelomvattend en geïntegreerd systeem van macro-economische rekeningen die zijn gebaseerd op internationaal overeengekomen statistische begrippen, definities, classificaties en boekhoudkundige regels, dat tot doel heeft een geharmoniseerde kwantitatieve beschrijving van de economieën van de EU-lidstaten te geven. Het ESR 95 is de communautaire versie van het mondiale Stelsel van Nationale Rekeningen 1993 (SNR 93).

Europese Centrale Bank (ECB): de ECB bevindt zich in het centrum van het **Eurostelsel** en het **Europees Stelsel van Centrale Bank**en (**ESCB**) en bezit haar eigen rechtspersoonlijkheid ingevolge het **Verdrag** (artikel 107, lid 2). Zij ziet erop toe dat de aan het Eurostelsel en het ESCB toevertrouwde taken worden uitgevoerd door middel van haar eigen werkzaamheden of door die van de nationale centrale banken, zoals bepaald in de **Statuten** van het ESCB. De ECB wordt bestuurd door de **Raad van Bestuur** en de **Directie**, en een derde besluitvormend orgaan, de **Algemene Raad**.

Europese Commissie: de instelling van de Europese Unie die belast is met de toepassing van de bepalingen van het **Verdrag**. De Commissie stippelt het communautaire beleid uit, stelt Gemeenschapswetgeving voor en heeft bevoegdheden ten aanzien van specifieke aangelegenheden. Op het gebied van het economische beleid produceert de Commissie Geïntegreerde Richtsnoeren voor Groei en Werkgelegenheid, waaronder de Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid en de Werkgelegenheidsrichtsnoeren, en brengt zij verslag uit aan de **EU-Raad** omtrent de economische ontwikkelingen en het terzake gevoerde beleid. Zij ziet toe op de overheidsfinanciën in het kader van het multilaterale toezicht en brengt verslag uit aan de EU-Raad.

Europese Raad: deze geeft de EU de noodzakelijke impulsen voor haar ontwikkeling en formuleert de algemene politieke richtsnoeren terzake. In de Europese Raad komen de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten en de Voorzitter van de **Europese Commissie** bijeen (zie ook **EU-Raad**). De Raad heeft geen wetgevende bevoegdheden.

Eurostat: het statistisch bureau van de Europese Gemeenschappen. Eurostat maakt deel uit van de **Europese Commissie** en is verantwoordelijk voor de productie van de Gemeenschapsstatistieken.

Eurosysteem: het centrale-bankstelsel van het eurogebied. Het bestaat uit de **ECB** en de nationale centrale banken van die EU-lidstaten die in de derde fase van de **Economische en Monetaire Unie** de euro hebben aangenomen (zie ook **eurogebied**). Het Eurosysteem wordt bestuurd door de **Raad van Bestuur** en de **Directie** van de ECB.

Fluctuatiemarges van het ERM II: de hoogste en laagste bilaterale wisselkoersen waartussen de aan het **ERM II** deelnemende valuta's mogen fluctueren ten opzichte van de euro.

Gecombineerd saldo van directe investeringen en effectenverkeer: de som van het saldo van de directe investeringen en het saldo van het effectenverkeer op de financiële rekening van de betalingsbalans. Directe investeringen zijn grensoverschrijdende investeringen met het oog op het verwerven van een duurzaam belang in/van een in een andere economie ingezeten onderneming (waarbij wordt uitgegaan van een eigendom die overeenstemt met minstens 10% van de gewone aandelen of stemrechten). Dit omvat aandelenkapitaal, herinvestering van winsten en "overig kapitaal" dat een rol speelt bij transacties tussen bedrijven. Het effectenverkeer betreft aandelen (wanneer deze geen directe investeringen vormen), schuldbewijzen in de vorm van obligaties en notes, en geldmarktinstrumenten.

Geharmoniseerde Consumptieprijsindex (HICP): een maatstaf voor de consumptieprijzen die wordt samengesteld door **Eurostat** en die voor alle EU-lidstaten geharmoniseerd is.

Geharmoniseerde lange rente: artikel 4 van het in artikel 121 van het **Verdrag** bedoelde Protocol betreffende de convergentiecriteria, bepaalt dat de convergentie van het niveau van de rentevoet moet worden gemeten op basis van de rentevoet van langlopende staatsobligaties of vergelijkbaar waardepapier, rekening houdend met verschillen in nationale definities. Om aan de genoemde bepaling van het Verdrag te voldoen, heeft de ECB conceptuele werkzaamheden uitgevoerd inzake het harmoniseren van de lange-rentestatistieken en verzamelt ze, in samenwerking met en namens de **Europese Commissie (Eurostat)**, regelmatig gegevens van de nationale centrale banken. In dit verslag worden voor het convergentie-onderzoek volledig geharmoniseerde gegevens gebruikt.

Groei/rente-ecart: het verschil tussen de jaarlijkse mutatie van het nominale bbp en de gemiddelde nominale rentevoet betaald op de uitstaande overheidsschuld (de "effectieve" rentevoet). Het groei/rente-ecart is een van de determinanten van mutaties in de **schuldquote** van de overheid.

Herschikking: een wijziging van de **spilkoers** van een valuta die deelneemt aan het **ERM II**.

Inkomensoverdrachten: overheidsoverdrachten aan ondernemingen, huishoudens en de rest van de wereld, met aftrek van de uit de rest van de wereld ontvangen overdrachten, die geen verband houden met investeringsuitgaven. Deze overdrachten omvatten onder meer productie- en invoersubsidies, sociale uitkeringen en overdrachten aan instellingen van de EU.

Internationale investeringspositie: de waarde en samenstelling van de uitstaande netto financiële vorderingen van een economie (of financiële verplichtingen tegenover) de rest van de wereld. De netto internationale investeringspositie staat ook bekend als de netto externe-actiefpositie.

Interventie op limieten: een door centrale banken uitgevoerde verplichte interventie wanneer hun valuta zich op respectievelijk de hoogste en de laagste koers binnen de **fluctuatiemarges van het ERM II** bevindt.

Intramarginale interventie: een door een centrale bank uitgevoerde interventie ter beïnvloeding van haar valuta binnen de **fluctuatiemarges van het ERM II**.

Investerings: bruto-investeringen in vaste activa zoals gedefinieerd in het **Europees Stelsel van Rekeningen 1995**.

Juridische convergentie: het aanpassingsproces, door de EU-lidstaten, van hun wetgeving ten einde die conform het **Verdrag** en de **Statuten** te maken met de bedoeling (i) hun nationale centrale banken te integreren in het **Europees Stelsel van Centrale Bank** en (ii) over te gaan op de euro en hun nationale centrale banken integrerend deel te laten uitmaken van het **Eurostelsel**.

Maatregelen met een tijdelijk effect: deze omvatten alle niet-conjuncturele effecten op begrotingsvariabelen die (i) het tekort of de brutoschuld van de **overheid** (zie ook **schuldquote** en **tekortquote**) slechts in een bepaalde periode verminderen (of vergroten) (“eenmalige” effecten) of (ii) de begrotingssituatie verbeteren (of verslechteren) in een bepaalde periode ten koste (of ten voordele) van toekomstige begrotingssituaties (maatregelen met een “boemerang”-effect).

Netto investeringsuitgaven: omvatten de finale investeringsuitgaven van de overheid (d.w.z. bruto investeringen in vaste activa plus netto aankopen van land en immateriële activa plus de voorraadmutaties) en de uitbetaalde netto vermogensoverdrachten (d.w.z. investeringssubsidies plus overdrachten om niet uitbetaald door de **overheid** ter financiering van specifieke bruto investeringen in vaste activa door andere sectoren onder aftrek van belastingen op vermogen en andere door de overheid ontvangen vermogensoverdrachten).

Niet-conjuncturele factoren: invloeden op een overheidsbegrotingssaldo die niet voortvloeien uit conjunctuurschommelingen (zie de **conjuncturele component van het begrotingssaldo**). Zij kunnen derhalve het gevolg zijn van ofwel structurele (d.w.z. permanente) veranderingen in begrotingsbeleid ofwel van **maatregelen met een tijdelijk effect**.

Output gap: het verschil tussen het werkelijke en het potentiële productieniveau van een economie als percentage van de potentiële productie. De potentiële productie wordt berekend op basis van de trendmatige groei van de economie. Een positieve output gap betekent dat de werkelijke productie hoger is dan de trend of het potentiële productieniveau, en wijst op het mogelijk ontstaan van inflatoire druk. Een negatieve output gap betekent dat de werkelijke productie lager is dan de trend of het potentiële productieniveau, en wijst op de mogelijke afwezigheid van inflatoire druk.

Overheid: volgens de definitie van het **Europees Stelsel van Rekeningen 1995** bestaat deze sector uit ingezeten entiteiten die zich in hoofdzaak bezighouden met de productie van niet-marktgoederen en -diensten bestemd voor individueel of collectief gebruik en/of met de herverdeling van het nationale inkomen en het nationale vermogen. De sector omvat de centrale overheid, de

deelstaatoverheid, de lagere overheid, alsook de sociale-verzekeringsinstellingen. Entiteiten in overheidshanden die commerciële transacties uitvoeren, zoals overheidsbedrijven, worden niet tot de overheid gerekend.

Pensioenstelsels met of zonder kapitaaldekking: pensioenstelsels met kapitaaldekking zijn stelsels waarbij de pensioenverplichtingen worden gedekt door de accumulatie van activa uit bijdragen. Pensioenstelsels zonder kapitaaldekking, daarentegen (vaak omschreven als “repartitiestelsels”), zijn stelsels waarbij de huidige pensioenbijdragen onmiddellijk worden gebruikt om de pensioenen van de huidige gepensioneerden uit te betalen. Er wordt bijgevolg geen kapitaal opgebouwd.

Primair saldo: de nettofinancieringsbehoefte of het nettofinancieringsvermogen van de **overheid** exclusief rentebetalingen op geconsolideerde overheidsschuld.

Procedure bij buitensporige tekorten: de bepaling in artikel 104 van het **Verdrag**, die nader wordt toegelicht in het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten, verplicht de EU-lidstaten tot het handhaven van begrotingsdiscipline, omschrijft de criteria voor een begrotingspositie die als een buitensporig tekort wordt beschouwd, en legt de regels vast voor de stappen die moeten worden ondernomen indien wordt vastgesteld dat niet aan de criteria voor het begrotingssaldo of de overheidsschuld is voldaan. Zij wordt aangevuld door Verordening nr. 1467/97 van de Raad (EG) van 7 juli 1997, zoals gewijzigd door Verordening nr. 1056/2005 van de Raad (EG) van 27 juni 2005, over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten, die deel uitmaakt van het **Stabiliteits- en Groeipact**.

Raad van Bestuur: het hoogste besluitvormende orgaan van de **ECB**. De Raad van Bestuur bestaat uit alle leden van de **Directie** van de ECB en de presidenten van de nationale centrale banken van die EU-lidstaten die zijn overgegaan op de euro.

Referentieperiode: een vaste periode, zoals gespecificeerd in artikel 121 van het **Verdrag** en in het in artikel 121 bedoelde Protocol betreffende de convergentiecriteria, aan de hand waarvan de voortgang naar convergentie moet worden onderzocht.

Referentiewaarde: het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten formuleert expliciete waarden voor de **tekortquote** (3% bbp) en de **schuldquote** (60% bbp), terwijl het in artikel 121 van het **Verdrag** bedoelde Protocol betreffende de convergentiecriteria de methoden specificiert voor de berekening van de referentiewaarden die relevant zijn voor het onderzoek naar de convergentie van de prijsontwikkelingen en de lange rente.

Schuldquote (overheid): de schuld van de **overheid** wordt gedefinieerd als de totale aan het einde van het jaar uitstaande brutoschuld tegen nominale waarde, geconsolideerd tussen en binnen de sectoren van de overheid. De schuldquote wordt gedefinieerd als de verhouding tussen de schuld van de overheid en het bbp tegen lopende marktprijzen. Zij is het onderwerp van één van de begrotingscriteria voor het bepalen van het bestaan van een buitensporig tekort, zoals vastgelegd in artikel 104, lid 2, van het **Verdrag**.

Spilkoers: de wisselkoers van de aan het **ERM II** deelnemende valuta's ten opzichte van de euro, waaromheen de **fluctuatiemarges van het ERM II** zijn vastgesteld.

Stabiliteits- en Groeipact: heeft tot doel in de derde fase van de **Economische en Monetaire Unie** gezonde overheidsfinanciën te garanderen teneinde betere voorwaarden te creëren voor prijsstabiliteit en sterke en duurzame groei, en aldus de werkgelegenheid te bevorderen. Voor dit doel schrijft het Pact voor dat de lidstaten begrotingsdoelstellingen voor de middellange termijn opstellen. Het Pact bevat tevens concrete bepalingen aangaande de **procedure bij buitensporige tekorten**. Het Pact bestaat uit de Resolutie van de Europese Raad van Amsterdam van 17 juni 1997 betreffende het Stabiliteits- en Groeipact en twee Verordeningen van de Raad, namelijk (i) Verordening (EG) nr. 1466/97 van 7 juli 1997, zoals gewijzigd door Verordening (EG) nr. 1055/2005 van 27 juni 2005, over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economische beleid, en (ii) Verordening (EG) nr. 1467/97 van 7 juli 1997, zoals gewijzigd door Verordening (EG) nr. 1056/2005 van 27 juni 2005, over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten.

Statuten: refereren aan het Protocol betreffende de Statuten van het **Europees Stelsel van Centrale Banken** en van de **Europese Centrale Bank**, gehecht aan het **Verdrag** tot oprichting van de Europese Gemeenschap, zoals gewijzigd door het Verdrag van Amsterdam, het Verdrag van Nice, Besluit 2003/223/EG van de Raad en de akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek, en de aanpassingen van de Verdragen waarop de Europese Unie is gegrond.

Tekortquote (overheid): het tekort van de **overheid** wordt gedefinieerd als het financieringstekort en stemt overeen met het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid. De tekortquote wordt gedefinieerd als de verhouding tussen het tekort van de overheid en het bbp tegen lopende marktprijzen. Zij is het onderwerp van één van de begrotingscriteria voor het bepalen van het bestaan van een buitensporig tekort, zoals vastgelegd in artikel 104, lid 2, van het **Verdrag**. Zij wordt ook wel begrotingssaldo (tekort of overschot) genoemd.

Tekort-schuldaanpassing: het verschil tussen het begrotingssaldo van de **overheid** (overheidstekort of -overschot) en de verandering van de schuld van de overheid. Dergelijke aanpassingen kunnen voortvloeien uit, onder meer, wijzigingen in de door de overheid aangehouden financiële activa, herwaarderingen of statistische aanpassingen.

Verdrag: refereert aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (“Verdrag van Rome”). Het Verdrag is bij verschillende gelegenheden herzien, met name door het Verdrag betreffende de Europese Unie (“Verdrag van Maastricht”), dat de basis legde voor de **Economische en Monetaire Unie** en de **Statuten** van het **ESCB** bevatte.

Voorwaardelijke verplichtingen: overheidsverplichtingen die uitsluitend ontstaan bij de realisatie van specifieke gebeurtenissen, bijvoorbeeld staatsgaranties.

Wisselkoersvolatiliteit: een maatstaf voor de veranderlijkheid van wisselkoersen, die gewoonlijk wordt berekend aan de hand van de standaarddeviatie van dagelijkse procentuele mutaties op jaarbasis.

ISSN 1725934-7

9 771725 934000